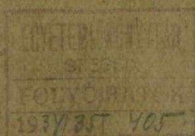
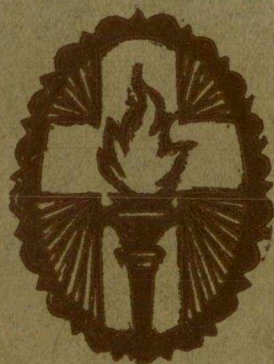

Új Élet

Tartalom :

Magunkról. — Mihelics Vid : Korsza-
kok határán. — Harsányi Lajos : Bú-
zaszem a hant alatt (vers). — Ikvay-Pfe-
iffer László: Hősök. — Semetkay
József: Mai magyar lira. — Rejőd Ti-
borc dr. Az életfolyam mélyén. — Aradi
Zsolt: Világnézetek harca s a mai em-
ber. — Jan Zahradníček : Elmerülés
(vers, Horvát Béla fordítása). — Rónay
György : Esti imádság. — Havas Vil-
mos : A keresztény tulajdon. — Kiss
Jenő : Délelőtt fűrészelek (vers). — Ol-
vedi János : Az európai konföderáció
problémája. — Liénárt, mondja. — Fuchs
Alfréd dr. A cseh katolikusok kultu-
rális élete. — Róma szava. — Szoci-
ális — gazdasági — kulturális — if-
jusági kérdések. — Könyvek-írások.
Film — Színház — pedagógiai — is-
kolaügyi kérdések.

ÚJ ÉLET

AZ IFJÚ KATOLICIZMUS SZOCIÁLIS
ÉS VILÁGNÉZETI FOLYÓIRATA

Megjelenik évente tizenegyszer

Főszerkesztő:
RÁDY ELEMÉR.

Budapesti szerkesztők:
Czakó József
és Tüske Béla
Budapest VIII.
Horánszky u. 20.

Prágai szerkesztő:
Sztranyovszky
György.
Praha II.
Benátska u. 3. II. p.

Erdélyi szerkesztő
Venczel József
Cluj-Kolozsvár.
Str. Universitii 10.

A „Világosság” pedagógiai rész szerkesztői:
Csongrády Árpád, Dinnyés Károly és Willand János.
Szerkesztésért és kiadásért Suhaj Béla dr. felel.
Társszerkesztő: Sinkó Ferenc.

SZERKESZTŐSÉG:

KOŠICE-KASSA, Mikes Kelemen u. 6.

Minden, a lap szellemi részét érintő levél, érdeklődés, cser-
példányok, ismertetésre szánt könyvek stb. ide küldendők.

KIADÓHIVATAL:

ROŽŇAVA-ROZSNYÓ, Fő tér 4.,

ahová a lap anyagi részét illető küldemények, levelek, előfizetések
és reklamációk küldendők.

Előfizetési díj egy évre 30 Kč, 6 pengő, 180 leu. Egyes szám Ára 4 Kč.

Figyelem!

Új Élet könyvei:

Megrendelte már?!

1. szám

SPESZ SANDOR DR. főiskolai tanár nagy
220 oldalas tanulmánya

Okkultizmus és csoda
címen.

A könyv eddig német, olasz és szlovák
nyelven jelent meg és az aktuális, minden-
kit érdeklő munkát a magyar közönség
részére az Új Élet tette hozzáférhetővé.

A könyv ára csak:
kötve 25— Kč.
füzve 20— Kč.

Tárgyalja az okkultizmus mibenlétét, őz-
szes jelenségét, a spiritizmust, Konner-
ereuti Neumana Teréz esetét, ír a kassai
csodagyerekről Ivancso Imréről stb. stb.

**Rendelje meg, mert
nélkülözhetetlen!**

Mindkét könyv kapható kiadóhivatalunknál

Rožňava—Rozsnyó, Fő tér 4.

2. szám

KOSSÁNYI JÓZSEF a fiatal szlo-
venszkoji magyar költő legújabb
kötete az

Éjjéli kiáltás.

A fiatal költő, akire *Mécs László*
hívta fel a szlovenszkoji irodalmi
élet figyelmét a magyar falu humu-
szából nőtt ki s ennek a magyar-
földnek fájdalmát, örömét énekl
meg verseiben.

A könyv ára:
15— Kč.

Rendelje meg.

Magunkról.

Isten segítségével mai számunkkal harmadik évfolyamunkat kezdjük. Új köntösben kerül olvasóink kezébe. Tichy Kálmán rozsnyói festőművész linoleum metszete az új címlap és mindenben kifejezi azt az irányt és elgondolást, amely célunk volt a meginduláskor és amely ottragyog a jövő magaslátán is.

Lapunk februári száma újabb technikai eredményről fog tanúskodni. A következő szám más papíron és borítólapmal, szedőgépen szedve fog készülni, hisszük, hogy a kiállítás és a szép, új modern betűk megfogják nyerni olvasóink tetszését.

Abban a reményben kezdjük új évfolyamunkat, hogy olvasóink ezrei nagy és nehéz munkánkban továbbra is mellettünk éreznek, megértenek és méltányolják a mi áldozatkészségünket és támogatni fognak abban, hogy továbbra is a legnívósabb folyóiratot tegyük hónapról-hónapra asztalukra.

Isten áldását kérjük olvasóinkra és a mi munkánkra!

Korszakok határán.

Mihelics Vid.

Bevezető fejezet Mihelics Vidnek »Világproblémák és a katolicizmus« című most megjelenő Dom kiadású könyvéből.

A jövő történetírói és szociológusai fogják megállapítani, hogy milyen nagy időket él át ez a mai nemzedék, mely kétségek között, bizonytalan érzésekkel, tétován botorkál a reá zúdult — főként társadalmi — problémák szövevényében. Mert ha itt-ott látni is határozott irányt, vagy nekilendülést, a kultúremleriség egészét tekintve ez is csak kísérletnek számít. Legalább annyian tamáskodnak az ujítás sikerében, mint amennyien reménykednek benne. Az a büszke magabizás, amely a múlt századot jellemezte, apránként szertefoszlott. A pogányságával hivalkodó, humanizmus, amely létigazolásában a túlvilági béklyóktól való szabadulást és a francia forradalom tételeit hirdette, célkitűzéseiben pedig az emberi tudás és tudomány mindenhatóságára épített, belebukott az anyagiaságba. Abban az ütemben vesztette el valóságyszerűségét, amelyben kiszélesedett az ember ismeretköre s abban a mértékben csökkentek a hozzáfűzött reménységek, amilyen mértékben mutatkozni kezdtek végzetes hatásai mind szellemi és erkölcsi, mind pedig gazdasági téren.

Meddő főrekvés volna persze, ha már most meg akarók mérni századunk súlyát. Valamennyien érezzük azonban, hogy gyors és nagyszabású változások közt sodortatunk. Kitűnő történetírónk, Szekfű Gyula figyelmeztet egyik dolgozatában, hogy a korszakok mesgyéjén átlépő nemzedéket nem állítják meg újjelző táblák, tilalmas határpóznák, szigorú útlevevizsgálatok és testi motózásra vetemedő vámörök, ami-

kor a multból a jelenbe lép, amely immár visszavonhatatlanul jövője is lesz neki. Valóban, mi egyének, — parányi, elhanyagolható részei a nagy közösségnek, — nem ütközünk ilyen akadályokba saját kis életünkben, de amint felriadunk a nagy eseményekre s belekavarodunk észrevétlenül is az eszmék viaskodásába, minduntalan érezzük, hogy korszakok háfárán járunk. Meg vagyunk győződve arról, hogy annak a társadalmi és gazdasági, esetleg politikai rendszernek is, amelyben felnevelkedtünk, részben, vagy egészben leáldozott. Olyanokban is lappang ez a meggyőződés, akik egyébként nem foglalkoznak ilyen kérdésekkel. S ugyan miért? Mert tapasztalják, hogy a nagy tömegekben — s ez a tömeg állandóan nő, nálunk és a külföldön egyaránt, immár kiolthatatlanul lobog a vágy egy másik rendszer után, mint amely már kiélte magát. Az újításnak és megújulásnak ez a láza termelte ki körülöttünk a bolsevizmust, a fasizmust és a nemzeti szocializmust is. Csak az a kérdések kérdése, hogy mi legyen és milyen legyen az új politikai és társadalmi berendezkedés, amely megnyugtathatja válságok közt gyötrődő lelkünket s amelyről azt mondhatjuk, hogy érdemes érte dolgozni és küzdeni.

Közvetlenül a világháború után két határozott irányú társadalomszemlélet és gazdasági program körvonalai bontakoztak ki előttünk. Az egyik a demokrácia gondolatába kapaszkodó, de már haldokló liberalizmusé, a másik a bolsevizmusé, amely hallatlan erőfeszítésekkel igyekezett uralmát megszilárdítani Oroszországban s a maga elgondolását más államterületeken is megvalósítani. Ami a liberalizmust illeti, ma már alig akad valaki, aki eredeti merevségében képviselné annak tanítását, vagyis azt vallaná, hogy a jólfelfogott önérdék egyúttal a társadalom érdekeinek is legjobb szolgálására vezérli az embereket. A liberalizmus megfogyatkozott hívei sem hirdetik immár, hogy az államhatalomnak tartózkodnia kell minden beavatkozástól a gazdasági életbe, mert hiszen évtizedek tapasztalata bizonyítja, hogy az egyenlőség érdekében kívánt szabadság szükségszerűen szolgaságba dönti a gazdasági versenyben gyengébbeket. A munkaerőnek áruvá való süllyedése, a korlátlan versenytől diktált kegyetlen munkafeltételek és a szűkre mért munkásbérek még az emberi személyiségtől is megfosztották a társadalom zömét. Természetesen, amikor mindezt leírjuk, a vád sokkal inkább a rendszert, mint a kapitalista gazdasági élet egyes alanyait éri. A gazdálkodás elvégre a viszonyoktól parancsolt szükségesség s bár a formák változnak, senkisé is használhatja egy lefutott korszak elavult, vagy egy eljövő korszaknak nem is ismert formáit. Az is bizonyos különben, hogy azok a magas erkölcsi szinten álló közgazdászok, akik a mult században a gazdasági forradalmat előkészíteni s utóbb megszilárdítani segítettek, a szabadversenytől nemcsak egy osztály boldogulását várták, hanem egy új aranykort, amelyben a nép egésze a jólét nem is sejtett fokára jut.

Amint azonban a liberalizmus tudósainak és megteremtőinek jószándékát és egyéni önzetlenségét elismerjük, épp úgy indokolatlan volna Leninnek és társainak egyéni físztségét és meggyőződéses voltát kétségbe vonni. Nem lehet tagadni, hogy Lenin lelkében a megváltói hivatottság érzése uralkodott, amely azután egy nagy igazságtalanság jóvátétele érdekében érzéketlenné tette őt minden más, nem kevésbé nagy igazságtalanság, vér és nyomor iránt. Előtte kétségkívül az a cél lebegett, hogy évfizedek gyöfrelmei árán ugyan, de emberségesebb életet teremtsen a földön. Mik lettek azonban a következményei ennek a Marxban gyökerező lenini ábrándnak? Ha egyképen el is vettjük a jobboldali, vagy baloldali forrásból származó, tehát alkalmasint ferdítő: szándékú adatokat, útleírásokat és ismertetéseket, annál inkább hitelt adhatunk Panait Istrafinak, ennek a volt román kommunista képviselőnek, aki a vértanuságig menően tudott szenvedni eszméiért, igen sokszor házája börtöneiben. Ez a kommünista író hónapokat töltött a szovjetbirodalomban s bár ott fényes és pompával fogadták, olyan benyomásokat szerzett, utána a legkeserűbb kiábrándultság hangján támadta a bolsevizizmust. Az orosz nép kimondhatatlanul nagy többsége ugyanis; főként az iparban dolgozó munkások, feneketlen nyomorban sínylődnek s olyan üldöztetéseknek vannak kitéve, amelyenek a történet folyamán a legvadabb cézári uralom alatt sem fordultak elő. Ezzel szemben a szovjetbürokrácia néhány milliós serege úszkál minden földi jóban. Ők üdülnek a Krimi félsziget főuri villáiban, ők tesznek kényeztetéseket a Volgán s egyedül ők vásárolhatnak a számukra külön létesített állami élelmiszerüzletekben, ahol dús a választék. Talán már emiatt is, nehogy a dolgozók tízmillióit és százmillióit fellázza a nyilvános kritika, de azután mert erőszakos rendszernek csak a teljes terror lehet a fászasza, gondolatszabadságról, lelkiismereti szabadságról, egyéni hajlamok kielégítéséről, szóval mindarról, ami az emberi társadalmat a hangyák, vagy a méhek állati társadalmá fölé helyezheti, szó sem lehet. Pedig — ha el is vonatkoztatjuk magunkat az embernek keresztényi rendeltetésétől — éppen ezek azok az értékek, amelyekért élni érdemes.

Igy merült fel azután a világnak ma szinte legnagyobb problémája: vajjon a liberalizmus és marxizmus között ne lehessen közbenső út is, amelyen haladhatnánk? Amíg a liberalizmus csak az elszigetelt egyént, a marxizmus pedig csak az embert, mint a társadalmi szervezetnek egyenlő jogú és kijelölt helyű sejtjét veszi figyelembe, ne lehessen egy olyan megoldás, amely biztosítja az emberi létfigyének kielégítését, de ezzel együtt az egyéniség kifejezhetőségét is? Nos, nekünk, katolikusoknak hitünk és meggyőződésünk, hogy ez a harmadik megoldást, amely az individualizmus és a szocializmus előnyeit azok hátrányai nélkül egyesíti magában, a közel kétezer éves kereszténység szociális tanítása nyújtja. Krisztus egyháza, mint a történelemnek már annyi fordulópontján,

ismét előlép, hogy megmentse az emberiséget a lelki és kulturális összeomlástól.

Keresik természetesen más irányban is a kivezető utat. Van fasizmus is, van nemzeti szocializmus is, de gondolatrendszerének helytálló részeiben nélküli mind a kétfő az önállóságof s így tulajdonképpen csak a gyakorlati követelményekhez igazodó reálpolitikai kísérletet jelentenek. Világos ugyanis, hogy az ember és a társadalom, az egyén és a közösség viszonyában több alapelethetség nincs ennél a háromnál: individualizmus, szocializmus — helyesebben: totalizmus — és katolicizmus. Vagy felsőbbrendű az egyén, vagy pedig kiegyenlítődik az alárendeltségi viszony a jogok és kötelességek összhangjában. Szembetűnően és a szociális kérdést néhány szóba sűrítve mutatott rá erre Gillet, a domonkosok jelenlegi generálisa, a párisi katolikus egyetemen tartott előadásában: A katolikus bölcelet megkülönbözteti az emberben a „humanum“-ot, tehát azokat a tulajdonságokat, amelyek az embert emberi személlyé teszik s így minden emberben közösek, továbbá az „individuum“-ot, vagyis azoknak a sajátos jegyeknek összességét, amelyek az embert meghatározott egyeddé, külön egyéniséggé emelik. A katolicizmus az emberi lénynek fiszteletben tartását követeli mindkét vonatkozásban, úgy a szellemi, mint az anyagi javak elosztásánál. Ezzel szemben a liberalizmus egyoldalúan csak az egyéniséget, a szocializmus pedig csak az emberséget veszi tekintetbe.

A katolicizmus szociáletikai rendszerét a társadalomtudomány szolidarizmusnak is nevezi s méltán, mert ez a rendszer az egyéniség sérelme nélkül a közösségi eszmét teszi uralkodóvá a társadalom irányításában. Ebben nyílik a szociális kérdés megoldásának egyetlen lehetősége, amit különben már mind általánosabban ismernek fel. „Az a szolidarizmus, — állapította meg egyik tanulmányában Czeffler Jenő — amely XIII. Leó pápa enciklikájából sarjad ma már nemcsak a régi liberális közgazdaságtudományak, de az ezzel szemben álló reformirányak, a szociálpolitikai-etikai irányak is nyomába lépett“. Az egyén és a társadalom ellentétét csak a szolidaritás, vagyis az együvé tartozásnak átérzése és az egy cél felé hivatottságnak tudata simíthatja el. Ennek kellene áthatnia a család, a magántulajdon s ennek kellene szabályoznia a termelés tényezőinek, a tőkének és a munkának viszonyát. Ennek a keresztény szolidaritásnak kellene érvényesülnie a nemzetközi életben, az államok egymás közötti ügyeinek rendezésében is.

Ime, ezekben a nagy kérdésekben, amelyeket joggal mondhatunk világproblémáknak, kínál megoldást a „diadalmos világnézetből“ fakadó társadalomszemlélet, amely mindazt a jót megvalósítani követeli, ami az emberiségre bármilyen elmélet alapján is származhatnék. Ez a szemlélet s a belőle lecsapódó szociáletikai tanítás az igazságosság csalhatatlan ismérveit nyújtja. Persze csak kritériumokat, mert azután az

elveknek állam-, társadalom- és gazdaságpolitikai formákba való öntése már emberi mű, kitéve a févedhetés gyengeségének. Sőt adódik ennél nagyobb baj is, nevezetesen az, hogy a tételeknek a való életbe átültetését sokszor nemcsak az emberi képességek fogyatékosága, hanem a szándékos rosszakarát is veszélyeztetí, vagy épen meggátolja. Épen emiatt szokták támadó célzattal felvetni a kérdést, hogy amikor két évezreden keresztül lett volna ideje, miért nem érvényesítette az egyház az ő magasztos szociális kívánalmait. Mehring, a német szociáldemokrácia neves történetírója egyenesen azt állította, hogy azért nem, mert maga „a keresztény szociális agifáció az uralkodó osztályok érdekeihez van szabva és csak azokéhoz.” Az ellenvetés nem új s így annál bátrabban szembe kell néznünk vele. Mindenekelőtt el kell ismernünk, hogy a kereszténység sohasem próbálta a maga tanítását teljes egészében és egyszerre megvalósítani. Ennek oka azonban az volt, hogy az egymást váltogató korok mindig más és más feladatot hoztak magukkal és természetes, hogy az egyház és a felekezetek a krisztusi tanításnak mindig ama pontjaira fektették a főszlyt, amelyek a kor által leginkább kívánt feladatok megoldását nyújtották. Hosszú évszázadokon keresztül, több mint egy évezreden át a belső ember reformjáért kellett küzdeni, mert ez sokkal szükségesebb volt akkor, mint állam-reformok, vagy gazdasági reformok programba vétele. Ez a belső reform teremtetfe meg sokszor olyan nagyszabású külső reformok feltételeit, aminő például a rabszolgák felszabadítása volt. A kereszténységnek ez a reformmunkája óriási civilizációs munka volt, amelynek méltánylása elől a tárgyilagos embernek, bármilyen pártállásúak és világnézetűek legyenek, nem zárkozhatnak el. Manapság azután, amikor a magántulajdon, a munka és az államszervezet problémái léptek előtérbe, természetesen ezeket a kérdéseket kell megoldania a kereszténységnek.

Továbbmenve azonban, az ellenvetéssel kapcsolatban egy másik mozzanatra is ki kell térnünk. Arra nevezetesen, hogy az elvek érvényesítése végett még magában a katolikus táborban is harcokra volt és van ma is szükség. Hogy miért? Nem kell mindjárt rideg önzésre, hatalomvágyra, a pozíció és a befolyás féltésére gondolni. A legfőbb okot nyilván abban kell keresnünk, hogy azoknak az egyéneknek nagyrésze, akik a kevésbbé haladótt országokban képviselik a keresztény világfelfogást, szellemiségével és elképzelésével még mindig a múltban, a liberalizmusban gyökerezik. Ezek nem akarják belátni, hogy az államformák és a gazdasági formák, amelyekbe az emberi társadalom élete öltözik, bármilyen jelentősek is, mint az élettartalom védői, mégis csak formák, amelyek a tartalom sérelme nélkül változhatnak. Előbb-utóbb azonban világszerte megindul az erőteljes katolikus akció. Ahol már vezetésre emelkedett, vagy legalább is közéleti szerepléshez jutott a múltbeli gátlásokat nem ismerő fiatalabb nemzedék, ott mindenütt biztató jelenséget tapasztalunk.

Természetesen a konkrét fennivalókat minden országban a konkrét adottságok, tehát egyrészt a valóban létező szociális igények, másrészt a gazdasági és technikai lehetőségek szabják meg. Maga a katolikus egyház csak az általános társadalmi célokat tüzi ki s azokat az erkölcsi és szociáletnikai normákat nyújtja, amelyekkel általánosságban megállapítható a felfelé intézkedések és újítások helyessége. A szociális kérdés megoldására alkalmas technikai módzatok tekintetében a tanítóegyház nem illetékes határozni s a pápák erre vonatkozóan nem is adtak soha utasítást. *Az állam és társadalomvezetéshez tehát nem elegendő a világnézeti iskolázottság, hanem különleges szaktudás, pozitív ismeret, a lehetőségekkel és eshetőségekkel való számolás szükséges. Olyan igazság ez, amely ellen a fiatalság a maga hevületében és radikalizmusában nem egyszer szokott vétetni.*

A katolikus szociáletika fennen hirdeti például, hogy a termelésnek célja nem a profit, hanem az ember és hogy a termelő munka termelői ökével egyenjogú tényező. A tétel adva van, de hogyan szerezhettünk érvényt neki? Nyilvánjogi jelleggel felruházott üzemi szervezetek, az úgynevezett üzemi demokrácia, vagy közjogi jellegű hivatási testületek, a gazdasági demokrácia révén? Szükséges-e szocializálni bizonyos természeti kincseket és egyetemes érdekű termelési ágakat, avagy elegendő a tőkések és munkavállalók szabad szövetkezése? Ezek a tulajdonképeni kérdések, amelyekre már nem olyan könnyű válaszolni, mint általánosságban a kapitalizmusú támadni. Kétségtelen, hogy ha kapitalizmuson a munkának és a termelői ökének az improduktív pénztőke által szervezett elnyomását, a munkás emberi méltóságának a semmibevevését, a bérszerződések igazságtalanságát, az emberi élet és az arany értékrendjének megfordulását s az egyéni magántulajdonnak hatalmi funkcióját látjuk, akkor a leghatározottabban fel kell lépni a „kapitalizmus” ellen. Ha azonban a közgazdaságtan meghatározására gondolunk, hogy t. i. a kapitalizmus az a versenyzöldalkodási forma, amelynél a tőkejávak magántulajdonban vannak, a termelési eszközöket pedig egyéni munkaadók tartják kezükben, akik nem egyben munkavállalók is, akkor már ítéletünkben föbbrendbeli fenntartással kell élnünk.

Az a politikai cselekvés, amely légüres térben mozog, legfeljebb elnevezésében lehet keresztény, hiszen éppen ez a világnézet int arra, hogy a világban van természet és történelem, az emberben van test és lélek. Nem azon kell tehát — Rousseau módjára — töprengeni, hogy milyenné tegyük a társadalmat, de azzal sem szabad persze beérni, hogy — a naturalista iskola tanítása szerint — felismerjük a fejlődés szükségszerű irányát. Nem; nekünk rajta kell lenni, hogy a fejlődés irányában a mi cselekvő közremunkálásunkkal is formáljuk és alakítsuk a társadalmat. Feladatúl az elmúlt század két terhes örökséget hagyott a mi korunkra: a szociális kérdést és a nemzetek elhelyezkedését a nemzetközi életben. A vallási és szellemi újjászületés után, amelyet a múlt

század végén és a mi századunk elején a modern apostolok egész sora készítette elő és erősítette meg az értelmiségi osztályban, immár ezek a problémák várják a katolicizmustól a megoldást. Ahogy Prohászka Ottokár zseniális meglátással már 1917-ben rámutatott: nagyobb és méltányosabb kiegyenlítés felé kell haladnunk, amelyben „a kisemberek jogait elismerni és érvényesíteni akarjuk, a kis nemzetekét a nagy világmérvőközésben és a kisemberekét a gazdasági elhelyezkedésben”.

Annak érdekében, hogy minden ember munkálhassa földöntúli célját, a katolikus társadalombölcselet megkívánja, hogy a dolgozók megkapják munkájuknak méltányos ellenértékét, a munkaképtelenek pedig tisztességes megélhetésüket a mások fölöslegéből. Világos, hogy ezek a kívánalmak mélyreható reformokat tesznek szükségessé az államberendezés, a magántulajdon, valamint a munkások jogi és gazdasági helyzete tekintetében. Ki kell építeni továbbá a nő és a család védelmét. Csak ezen reformok révén, amelyeket a pápák is megjelöltek, lehet átvinni a gyakorlatba a keresztény festvériség és kultúrközösség eszméjét. Ennek a festvériségnek és kultúrközösségnek realizálása fogja azután magával hozni azt is, hogy az államhatárok elvesztik azt a jelentőségüket, amellyel a rideg osztályérdek és a pogány nacionalizmus ruházta fel őket s helyettük a nemzeti és a szociális kultúra határai lépnek előtérbe. *A katolicizmus nem akarja megszüntetni a nemzeti különállóságokat, sőt ellenkezően, minden egyes nemzeti egységben a kultúra különböző színű kivirágzását köszönti, amely nélkül csorba esnék civilizációnkon, de mert egyenlőképpen értékesnek ismer el minden halhatatlan lelket és egyetemesnek tekinti a keresztény kultúrát, olyan politika támogatását írja elő, amely hűve a békének és a népszövetségi gondolatnak. Nemzeti és nemzetközi viszonylatban egyaránt a szociális igazságosságot kell trónra emelni, azt az igazságosságot, amely megszabja a társadalom egyes közösségeinek kölcsönös jogait és kötelességeit. A katolikusoknak arra kell törekedniük, hogy ez a szociális igazságosság ne legyen frázis, üres szó, hanem a fennálló társadalmi rend figyelembevételével minél gyorsabb ütemben ösztökélje az emberiséget további lépésekre.*

Ez ma az új munkaterülete a világ- és társadalomformáló kereszténységnek. Minden katolikus, aki beáll ebbe a munkába, missziót teljesít. S bele kell állnia minden katolikusnak, mert a katolicizmus nem veszteglés és múltba való visszamélázás, hanem lendület és ellenőrzés. A szó igazi jelentésében katolikus ember egyben a legmodernebb ember is, modernebb minden csődött mondott ideológia képviselőjénél, mert ő jobban megérti a társadalmi fejlődést s miközben alkalmazkodik hozzá, irányítani is igyekszik azt. S optimizmussal vállalja ezt a munkát, mert meggyőződése, hogy az emberi társadalom maga is, helyes ösztönétől vezetve, Jézus Krisztus irányítása mellett halad, valahányszor a fönmaradás természeti törvényének engedelmessékedik.

Harsányi Lajos :

Búzaszem a hant alatt.*

Szédülve hullt a zsíros őszi földbe.

Vértől és hőtől gyorsan megdagadt.
 Megszólt benne az égi akarat.
 És hat nap mulva felpattant a zár.
 Halk zizegés lett az egész határ.
 A kis gyökér a földmélyet kereste,
 A zöld kis sarj a napvilágot leste,
 De akkor elrémülve vette észre,
 Hogy egy sötét, nagy hant került a fölébe,
 Mely nyomja vissza, vissza és miatta,
 Nem tud kibujni a világos napra.
 A szörnyű hant lesz lassú gyilkosa
 S nem látja meg a szép Napot soha.

A hant fölött nagy lomha varjú száll.
 A lomha varjú azt kiáltja : kár !

A tél, a vén sirásó jár a föld fölött.
 A táj halott fehérbe öltözött.
 A nap, a megbomlott, kivénült vén juhász
 Megkékült ujjal sirva furulyáz.
 A hant kegyetlen nyomja a világot,
 A kis búzát, a nagyra termett álmod.
 Nyom mindent, mindent s szörnyű elviselni.
 És nem lehet a szűk sirból kikelni.
 A börtön gyötrelme mindenkinnek,
 Kővé mereszt agyat, kezet, szívet.
 De mint kinos kin szüli meg a gyöngyöt,
 A tél fagyától a kemény göröngyök
 Szétporlanak s az őszi barna hant,
 Mely nyomja most a kis búzát alatt,
 Tavaszra széthull és a kis fűszál
 A sirkamrából zöldülve kiszáll,
 Világra jó. Meglátja a Napot.
 Boldog örömben ujjong, hajladoz,
 Cs nő és nő és felejt a hantot,
 A hegytetőkön május hús harangot.

Az ég ivén a kék-aranyos pírba
 Égre roboz egy mámoros pacsi ta.

*A költő Mi cha Kí? c. éj verseskötetéből.

Hősök.

Excellence, Vous êtes un martyr!*

Ikvay-Pfeiffer László

A gyorsvonat jelez, szabályosan, dallamosan, rövid időközben háromszor egymásután. Ilyenkor mindig valami bizsergő izgatottság fut végig az emberen, mint valami gyenge villanyáram, akár utazni készül, akár ha vár valakit. De most valami rendkívülinek kell történnie, mert szokatlan élénkség, nyüzsgés-mozgás vesz erőt a Città del Vaticano vadonatúj pályaudvarán várakozó tömegben. Ott áll a peronon XI. Pius is, a római pápa. Jóságos arcán várakozás.

A villanyóra nagymutatója a kilencesre ugrik, most kellene a menetrend szerint a gyorsvonatnak befutnia és fényleg már látszik is a hatalmas modern acélmozdony, amint lassítva huzza maga után pullman-ízekből álló, kanyargó hernyó-testét. A vonat befut, a kíváncsi tömeg lélekzetvisszafojtva lesi, vajjon ez a nagy kitüntetés kít fog érni, hogy Öszentsége: a római pápa személyesen fogadja az állomáson. Ez sem . . . az sem . . . pedig szállnak ki a vonatból csupa lila monsignorek, előkelő dísznőbőrkofteres, diplomata megjelenésű utasok, de ezek mind a Pápa kíséretéhez csatlakoznak és ők is várakoznak. A tömeg már türelmetlen, észre sem veszi azt az egyszerű fekete utazóruhás, jelentéktelen papot, amilyen Rómában százával szaladgál az utcán — amint átlépdél a vágányokon és a perron felé tart. Érdekes, aszkéta arcán a leírhatatlan szenvedések eltörölhetetlen nyomai, jobb lábát alig észrevehetően huzza. Csak szeme, az a nagy kék szláv szeme ad megjelenésének valami kimondhatatlan lelki fölényt megtört, szenvedő arcának erőt. Már megpillantotta a pápát. „Nem, ezt nem érdemelt meg, még összes szenvedéseimmel sem!”, de már mosolyog, mert nem tudja elfitkolni, hogy élének legboldogabb pillanatát éli. Már ott is áll XI. Pius előtt és az Egyház fejéből, a római pápából kitört a lelkesedés:

— Excellence, Vous êtes un vrais martyr. (Kegyelmes úr! Ön egy igazi mártyr) és megöleli, mint atya a fiát. Annyi bensőség, pátosznélküli egyszerűség van ebben az ölekezésben, hogy a mindigzajos, élénk olasz tömeg templomi áhítatban hallgat. Róma püspöke: Péter fogadja a fáradságos, hosszú téritőutjáról hazatérő Pált . . . Történelmi pillanat. De hol vannak a jupiterlámpák, a mikrofon? . . . Ha Paul Boncour az ő rekedt pátoszával a Népszövetség épülő, új palotájának közműveihez néhány mesterségesen „szimbolikus” nesze semmi fogd meg jólt mond, vagy Mussolini a pierraforgia-i ballilák vicinális jelentőségű majálisán beledörgi a mikrofonba a fasizmus apotheozisát — már is ott van a szemfüles Pathé és két hét múlva filmhíradók mutatják be a „történelmi eseményeket” a lyoni vénasszonyok olvadozása és a milánói mozik

* A hiteles adatok Dr. Hettlinger, a vatikáni „Pro Russia” bizottság tagjának fribourgi előadásából és a „Bibel u. Liturgie” (Klosterneubury) c. folyóiratból (1932—33 évt.)

vasárnapi közönségének üdviválgása közben . . . De a Città del Vaticano pályaudvarát ma még elkerülik Pathé és Ufa felvevőgépei, mert máshol van a világ közepe. No meg az igazán nagy események nem szoktak a jupiterlámpák sóvár szemei előtt lejátszódni. Péter és Pál találkozása különben sem hálás heppiend-téma.

*
*
*
De ki ez a fáradt Pál apostol?
*
*

Leningrád, 1926: éhinség, nyomor csapatostúl kóborló gyerekek, zokogó anyák, röhögő katonák, femefetlen halottak, fosztogató banditák, chaos, bábeli zürzavar és tervek, világ-megváltó tervek! Ugyanez év májusában D'Herbigny érsek, a „Pro Russia” bizottság vezetője Szloskan Boleslavot püspökké szenteli és Boleslav püspök elindul ebben a nagy zürzavarban, nekifog fitáni feladatának. Egyházmegyéje: a széles, nagy Oroszország. Kemény, nehéz hivatás: a cseka, a G. P. U. éber felügyelete alatt minden anyagi eszköz nélkül hirdetni az Isten ígését azoknak, akik már egy új istent imádnak: a Mindenható Anyagot. De csodák ma is történnek! Néhány hónap alatt megalakul a leningrádi hívek közössége, mert vannak még Oroszországban, akik éhesek az égire, akiknek a primitív materializmus, büfögő jóllakottság és nemi kielégültség megoldásán felül magasabb ideáljaik is vannak! Az első keresztények önfeláldozásával, lelkesedésével veszik körül apostolukat. Egyre főbben csatlakoznak hozzájuk, úgyhogy nemsokára nagy ünnepre készül Leningrad fiatal keresztény egyházközsége: a püspök első ünnepélyes nagymiséjét mondja. De ez már sok a szovjetnek! A lélek mesterségesen elfojtott zsarátnokának nem szabad fellobbannia, mert — hisz tudják ők jól, — hogy semmi sem oly gyújtó dinamikájú, mint „a lelkek mélyén élő Krisztus.” Szloskan püspököt a nagymise után elfogják. Judáskezek antíbolsevista iratokat csempésznek könyvei közé. Házkutatást tartanak nála, a becsempészett szovjetellenes iratok miatt bíróság elé állítják. Nem tudnak semmit rábizonyítani, mert maga a szovjetbíróság kénytelen megállapítani, hogy a nála talált iratok hamisak, mégis elítéli háromévi kényszermunkára. És Oroszország püspöke megy hősi megadással a legszörnyebb tételbe: a fantasztikus szenvedések Mekkájába: az Ördögsgzigetekre, hogy az ítéletnek eleget tegyen.

*

Fönt, messze északon, a sarkkörön túl, Karélia szomszédságában fekszenek a Szolovkij szigetek, a szovjet deportációs telepei. A köznyelv Ördögsgzigetének nevezi. Itt ebben a szörnyű, fehér pokolban, ezrek és ezrek dolgoznak, ki három, ki öt, ki tíz évig, ki életfogytiglan a 226 kilométerre tervezett Nagy Csatornán, mely a Kelefi fengert köti össze a Fehér fengerral, hogy majd nagyhangú reklámok, propaganda-iratok hirdethessék:

„Szovjetoroszország megépítette a világ legnagyobb csatornáját, mely háromszor akkora, mint a Szuez csatorna! . . .

Karéliára, melyben évszázadokon keresztül jobbágy-sorsban és a legmélyebb kizsákmányolásban tartották a népet, új virágzás vár! . . .

Ami a cár gazdasági szakemberei előtt, mint elérhetetlen ködkép lebegett, azt a szovjetkormány megvalósította . . .

Ime a szocializmus új építő kulturájának pozitív bizonyítéka! stb. stb.“

csakhogy a nagy beharangozás elhallgatja, hogy mennyi emberlelte, jaj-ba, vérbe, könnybe, átokba került a Vörös Fáraóknak ez a monumentális alkotása!

Ít az Ördögszigeteken dolgozott Boleslav püspök is, mint a Nagy Csatorna rabszolgája, három keserves esztendőn keresztül napi fizenkét órát. Este mikor már majd beleájult a fáradtságba, havas zsákokat vitettek vele, míg a hó el nem olvadt, vagy a hátán jéggé nem fagyott. Éjszaka a kezét hátul összekötötték és egy erős villanykörtét égettek a szeme előtt, melytől oly erős szemgyulladást kapott, hogy az orvosok megállapítása szerint öreg korára egészen biztosan elveszti szeme világát. Naponta egyszer kapott csak enni: valami leves féle löttyöt és egy darab ehetetlen kenyeret.

Hajnalonként, mikor az örök reggelizni mentek, Boleslav püspök elyonult, tett-veft és csendesen imádkozott. Ilyenkor a rabfársak lehalkították hangjukat: „Psz! batyuska misézik!” és fényleg egy csorba vodkapohárba — ez volt a kehely — két csepp bort öntött (mert hát spórolni kell a borral, amit oly nehezen szerzett), paténául egy konzervdoboz pléhfedele szolgált. Mire az örök visszajöttek, rendszerint már ful volt az átváltoztatáson és ilyenkor meg szokta kérdezni rabfársaitól, nem akarnak-e egy kis kenyeret. Ezt a kérdést az örök durva röheje, vagy hasonló tréfák szokták kísérsni: „Tovaris, sok falán néked a napi kenyéradag, hogy még másnak is osztogatsz belőle? Kevesebbet is adhatunk!” Pedig, ha tudták volna . . . csak a megbízható rabfársak voltak beavatva: a szolovkij „hívek” és áhítattal fogadták el azt a falat száraz, komisz kenyeret: Krisztus festét.

Batyuská áldoztatott.

*

A féléves éjszakát hatodszor váltotta fel a féléves nappal vibráló, foszforeszkáló kékes fénye, mely a Szolovkij szigetek jeges csúcsai köré misztikus, ragyogó dicsfényt vont. Egy-egy vakító fehér hegycsúcs ilyenkor olyan volt mint a kegyelem fényében fürdő lélek . . .

Boleslav püspököt most különösen elbűvölte a természetnek ez a pompás játéka, mert tudta, hogy ez már a szabadságát jelenti. Három évi raboskodás után visszamehetett Leningradba. Micsoda csalódás fogadta ott, hívei közül nem talált már senkif, az egzisztenciális gondok szétszórták őket széles, nagy Oroszország minden részébe: kít a hadsereg, kít a Dnyeprosztrój, kít a kolhosz szívott fel.

Leningrádban Pétervár harmincnégy katolikus templomából már csak egy van nyitva: a szf. Katalin templom. Boleslav püspök itt folytatja három évre megszakított apostoli munkáját, de nem soká. Tizennyolc napig volt csak szabad, másodszor is elítélik, Szibériába száműzik, 1800 kilométerre az utolsó szibériai vasútállomástól és ezt az utat roncsolt, agyonkínzott festével gyalog kell megfennie. Egy kommunista családnál lakik, két személlyel együtt egy nyomoruságos oduban. Itt már nem kell dolgoznia, meggyötört, gyenge teste nem is bírná a munkát, de van helyette káromkodás, trágárságok, vodkabüsz, durvaság és velőkígható hideg szél, mely az északi sark dermesztő leheletét hozza.

Boleslav püspöknek végig kell járnia a kálvária minden állomását.

Néhány halat sikerül fognia, ezeket eladja és az árán bort vesz, hogy újra előszedhesse a vodkapoharat meg a konzervfedeleket... Csendesen misézget, a háziak érzéketlenül mennek el mellette, csak a kis Szonja sejtí megcsodálatos gyermeki intúciójával, hogy a batyuska valami nagyon szép, nagyon rendkívüli dolgot tehet, amit sem az atyjától, sem az anyjától nem látott még: imádkozik és amikor Boleslav püspök reszkető kezével lapozgat az imakönyvben és a megviselt sárga lapok közül kiesik egy kis szentkép, mely az oroszok merevarcú Madonnáját ábrázolja, a kislány felemeli és ártatlan kis gyermekszívének minden vágyát, könyörgését beleönti a kérdésbe: Batyuska, nekem adod?

(Ki tudja nem az eljövendő, új Oroszország mély szimboluma-e ez a jelenet?)

*

A kétévi száműzetés letöltése után Szloskan püspök jelentkezik Moszkvában. Itt megint nagy megpróbáltatás vár rá. A testi kínok után lelki kínokat készít számára a szovjet. El akarták vele hitetni, hogy mialatt ő Szibériában volt, a Szentszék és a Szovjetállam között létrejött a konkordátum, az apostoli nuncius itt székel Moszkvában, a pápa már új püspököt küldött helyette Oroszországba, mert az ő munkájával nem volt megelégedve. Boleslav püspök nem hitte el a hazugságot, de tudata legmélyén ott bujhált: a szörnyű hátha? A leff követségen megtudja az igazságot és hogy XI. Pius Rómába hivatja. A követség révén cserefogolyként elhagyhatja Oroszországot.

*

Az indrai határon a leff vámház három ügyeletes határőre feszes vigyázba vágja magát egy megtört, dülleddszemű, mezítlábos aggastyán előtt. Szloskan Boleslav, Oroszország püspöke, elhagyta egyházmegyéjét.

„Kimondom nyiltan: ez a világ nem a mi világunk. Forradalmár vagyok a szónak az igazi, szent értelmében.

(Sik Sándor, az öregcsarkész-konferencián.)

Mai magyar lira.

Harsányi Lajos: „Mi cha Él?”

Semetkay József.

A kat. írók esztergomi összejövetelén (júl. 1. 2.) megjelentek meleg szeretettel ünnepelték Harsányi Lajost, születésének ötvenedik, írói működésének huszonötödik évfordulója alkalmából. 1908-ban jelent meg Harsányi első verseskönyve, az *Uj vizeken*. Ennek a kötetnek a megjelenése nemcsak Harsányi életének nagy eseménye, hanem a modern magyar kat. lírának is, mert ezzel indult meg a kat. költészet új fejlődési folyamata.

Harsányi első könyve még a régi költői iskola hatása alatt áll, de következő könyvein már az Adyval diadalmasan feltörő új lira befolyását látjuk; főleg annak erős szimbolizmusa, formai és nyelvi sajátosságai voltak rá nagy hatással. Költészetének belső tartalma már ekkor is egészen kat. szellemű s jelentősége éppen abban áll, hogy a vallásos lirát bekapcsolja az élő irodalom áramlatába s lehetővé teszi annak új felvirágozását. Most a jubileumi esztendőben megjelent *Mi cha Él?* c. verseskötete mutatja legjobban azt a nagy átalakulást, amelyen az utolsó 25 év alatt a magyar kat. lira átment.

A kat. lírának ez az erős átalakulása: a misztikus, liturgikus, hol túlságosan individuális, hol túlságosan elvont vallásos élmények dekoratív feldolgozásától a mai aktív és erősen szociális költészetig az utóbbi két évtized legértékesebb irodalmi eseménye. Harsányi Lajos volt az uttörője a modern kat. lírának, de hogy ennek a mai magyar irodalomban mindinkább dominans szerepe kezd lenni s hogy a közönség körében a népszerűsége és hatása egyre nő: ez első sorban Mécs László érdeme.

Mécs László vitte be nagyobb mértékben és nagy bátorsággal a háború utáni magyar lirába a szociális élményeket, a humánus emberlátást és emberábrázolást. Rámutatott a katolicizmus nagy morális és szociális erőire és feladataira. Hangoztatta a költészet szociális, kollektív és prófétai rendeltetését és hivatását. Sokkal inkább beleágyazta költészetét a jelen eleven valóságába, mint előtte bárki más s igyekezett helyreállítani az eleven kapcsolatot az élet és az irodalom közt, mert ez a háború előtt a l'art pour l'art és a szubjektivizmus idejében nagyon meggyöngyült. Valóban, ma már az élet nagy zúgással ömlik bele a költészetbe, de viszont a költészet is sokkal nagyobb erővel hat a tömegekre s így magára az egész életre is.

Ennek az új lírának a hatása alatt áll Harsányi Lajos is, mint ezt új könyve meggyőzően mutatja: új felfogás jelentkezik itt a költőről, új témakör, új emberlátás és új költői eszközök. Amikor a költő kife-

* KI mérhető az Urhoz.

jezést ad a magasabb, vatesi hivatásának, egyszerre benneérezzük magunkat a szociális líra nagy áradatában :

»Két lába két nagy Kontinensen áll.
Alatta zúg és bög az Océán.
Szárnya Newyorktól Tokióig ér el.

Két szörnyű hold a költő két szeme.
Néz vízre, hegyre, havas hegyre le.
A Himalaja csúcsa vértől ködöl,
De túl azon, hallad, véres emberöltő :
Imígyen szól a költő !

Vádollak, Ember, vérrel ferezett !

(A költő kiált. 40. 1.)

Ez a költő többet akar már, mint a maga sajátos, egyéni élményeit, érzelmeit, problémáit esztetikai eszközökkel kifejezni. Úgy érzi, hogy az ő hivatása hangot adni a Tömeg chaotikus, forrongó szenvedélyeinek, gyötrő aggodalmainak és gondjainak; annak a nagy testi-lelki nyomornak, amelyben milliók vergődnek. Neki kell kijajgatnia a Kor szerencsétlen áldozatainak égbekiáltó szenvedéseit. És a maga szívéből részvétet, vigasztalást árasztani erre a nyomorult, árva nemzedékre. Ez a megduzzadt közlési anyag egészen új feladatok elé állítja a költőt új eszközök felhasználására készleti és költészete egész célkitűzését megváltoztatja.

A régi költő csak esztetikai célokat tűzött ki maga elé, megelégedett, ha gyönyörködtetni tudja olvasóit. A szociális költő az esztetikai hatás mellett morális hatást is el akar érni; azt akarja, hogy az emberek nemcsak meghallgassák és élvezzék műveit, hanem kövessék is őt. »Ez nem költői feladat!« — mondják. De igen! ha költői — esztetikai — eszközökkel történik. A modern kat. szociális költőknél, Harsányinál is, az eszközök mindig művésziek.

A költőnek ez az új, szociális élmény-anyaga és célkitűzése, egészen megváltoztatta az olvasóhoz való viszonyát is: sokkal intimebbé, realisabbá és közvetlenebbé tette. A szubjektív költő főproblémája az volt, hogy egy egyéni élményét esztetikai formában kifejezze; az ihlet és az írás pillanatában nem érezte maga mellett az olvasót. A szociális költő mindig ott érzi maga mellett azt, akinek ír. Ezért oly gyakori előadásbeli formája a modern költőnek a megszólítás, az olvasóhoz, a tömeghez, az emberhez való közvetlen beszélés. Harsányi új könyve is tele van az olvasó ilyen aposztrofálásával: »Nézzétek, emberek, mit akar a pipacs?« (A pipacs.) »Polgár, nem hallod a harangszót?« (24, 1.) Igen sok más versben is találkozunk ezzel a közvetlen, az olvasót maga elé idéző formával. (31, 40, 53, 62, 64, 72, 79, 82 stb. lapokon.) Sokszor egészen objektív előadás-modorban indul a vers, mint pl. Véres a hold c., de amint a költő érzelmi állapota nagyobb hevülésbe jut, egyszerre átcsap a második személybe: »Nézzétek rémült emberek, Véres a hold! (21. 1.)

A költő új célkitűzésével megváltozik verseinek a témaköre is. Harsányi új könyvében is első sorban a nagy egyetemes emberi, morális és szociális érzelmek, állapotok és problémák szolgáltatták a költemények tárgyait. Felénk döbben a kötetből az az általános nyugtalanság, bizonytalanságerzet, mely ma kivétel nélkül mindnyájunkat

elfog és meggyötör. Mint nagy, misztikus fekete kutya, lohol az élet sötét éjszakájában a gond és mindenkinek beugat :

»Nem alszik a gazda, bankár.
Forgolódik zsellér, kalmár
A megizdadt vánkoston.«

(Fekete kutya 8. 1.)

Majd nagy történelmi allegóriával, a Római birodalom felbomlásának rembrandti rajzával jeleníti meg a mai nagy világbomlást. (Jönnek a barbárok.)

Hogy egyszerre bemutathassa az egész világ mai szörnyű állapotát, szimullán képek egész sorozatát veftti elénk, azzal az ügyes beállítással, hogy leírja, mit lát a Hold, amint »az év ivén lebegve száll s lenéz a földre« : Templomok ropognak, kolostorok égnek. Trónok zuhannak, az emberek »véresre tépik egymást vad tusában«, a gyárakban gyilkos gázak készülnek, a föld buzája óriási halomba gyűjtve és mégis éheznek milliók. Mindenki az Aranyborjut imádja, körülötte félelmes, vad orgia, »kavarog mindenütt a haláltánc« és a bünbarlangok gonosz fénye az égig lobog. A természet erői is fellázadnak: ciklonok, tajfunok dühöngnek. Nem csoda, Hold, mely tiszta, fényes, szöke volt, mikor felszállt az égre, a sok szörnyűség láttára »vörösre vált.« (Véres a Hold.)

Véres, tragikus ellentétnek vad harca dúl a földön. A nyomor rabszolgái és az arany pöffeszkedő, szivtelen urai mint halálos ellenségek néznek farkasszemet egymással s egyre növekedik az élet ropant bizonytalansága. (Ovidiusnak.) Ebben a gyötrelmes zürzavarban, amelyben oly fájdalmasan kiabáló ellentétek hasadtak ember és ember közé, három nagy Gonosz gigászi alakja mered ránk mindenfelől: a Nyomor, az Arany és a Gép. Harsányi új verseiben nagy őszinteséggel, mélységes részvétellel tárja fel a nyomor óriási méreteit, de egyúttal bátor, prófétaí hangon kéri számon a világ hatalmasaitól vétkes mulasztásaikat és részvétlenségüket, amellyel a sok nyomort nézik és okozzák. Hiába nyúlik feléjük a szenvedés poklából millió és millió sovány, üres kéz, a gazdagok gögös közönybe burkolóznak és ridegen utasítják el a könyörgőket :

»Nem adhatunk ! A sorsunk : sorsunk !
Nemes és görbe a mi orrunk«

De azért már nyugtalanok, érzik a közelgő veszedelem baljós dübörgését, amely végig zúg az egész világon :

»Vihar szelétől rémüldöz a táj.«

(Sasok és seregélyek :)

Egyelőre azonban még gögösen uralkodnak a bomlásbani lévő világrend fölött, mert az emberiség még nem tud szabadulni az Aranybálvány roppant igézete alól :

»Uj Cézár járma nyomja a világot.
Nem ember : szörnyeteg. Arany a teste.
Aranyat eszik reggel, délben, este.
Nagyobb úr, mint a régi vig királyok.
Nyomában éhség, inség, szörnyű átok.
Vámpírként szívja ki a földnek véréit.
Országokat dúl, darabokra tép szét.
S míg Bábelen aranyat rak halomba,
Körötte nyúzott nemzetekből hekatomba.«

(Ovidiusnak. 29 1.)

A másik nagy bálvány a Gép: ez a szörnyeteg, melynek az lett volna a hivatása, hogy könnyebbé és boldogabbá tegye az ember életét, az önzés és kapzsiság szörnyű eszköze lett:

»A Gép, főként került nagy lelkenen Segítő
Aki miatt piros a népek panaszra felgyúlt szája
S aki miatt a sápadt proletárnak nincs hazája.«

(*Menekülés a vöröstenger fele 32, 1.*)

A gép, ez az öncéllá lett szörnyeteg valami szédült, lázas rohanásba hajszolta be az embert. S amikor a költő nézi ezt a nyugtalan, céltalan vágatást autón, repülőgépen, sin-zeppelinen, kétségbeesve kiált fel:

»Hát nincs a földön már tenyérnyi hely sem,
Hol nyütt idegünk elpihenne szépen
S mint gyermek alhatnánk, Jézus nevében?
Hová rohansz, mondd?»

(*Vissza! 54 1.*)

Amikor a költő látja a sok gazdasági és szociális bajt és problémát s azokat a nagy küzdelmeket, melyekben mindnyájunk holnapi sorsa forog kockán, felháborodva nézi a tegnaptól itt maradt nyárs-polgár szánalmas figuráját. Mert ez nem látja, vagy nem akarja látni az élet nagy válságait, a társadalom tragikus forrongását, hanem a fejére húzott hálósapkával, bezsalugáterezett ablakok mögött kérdőzi sovány gyökereit és hazug békéjét. Nem meri kitérni fülét és ablakait az élet harsogó zaja elé, nincs annyi energiája és bátorsága, hogy a jövőért folyó harcba és munkába belevesse magát, mert ez veszélyeztetné megszokott, békés kérdőzése nyugalmát. Hiába szól kint a viharharang, hiába veri a költő ököllel kapuját: ő nem akar tudni semmiről (*Polgár! Nem hallod a harangszót?*) Pedig csak bátorságra lenne szükség: keményen szemükbe nézni a bajoknak s az ember ép úgy megbirkóznék a jelen minden veszedelmével, mint ahogy legyőzte a múlt oly sok felforgató támadását. (*Gyík-ember.*)

Harsányi a nagy tömegjelenségek mellett meglátja az egyéni problémákat is s egy pár kitűnő genre-képben bemutatja a kor szociális válságainak az egyes emberek életére való hatását. Ezek a költemények mind a költő személyes, közvetlen tapasztalataiból kapták tárgyukat, nagyon rajtuk van a valóság színe és szaga s éppen ezért talán még jobban megéreztetik a kor roppant szociális feldultságát, mint a nagy kollektív versek. (Pl. *A kalapácsos ember. Az Örsze néni kis libái*, s a mai magyar líra egyik legszebb anya-verse: *Altató dal.*)

Harsányi költészetében mindig nagy szerepük volt a különleges magyar problémáknak s ebben a kötetben is találunk néhány szép-magyar tárgyú verset. *Tragikus magyar* c. pathetikus hangú ódájából az örök magyar árvaságot és testvértelenséget énekel meg. Két pompás portréban (*A magyar úr. A magyar paraszt*) a szonett tömör formájába vési a magyar úr és a magyar paraszt örökérvényű képmását. *Aludj el, földem?*, a kötet egyik legtragikusabb verse, keserű fájdalommal mutat rá az agrár-krisis súlyos következményeire. Hiszen ez a válság a magyar ember ősi nagy földéhségét és földszerelmét is kikezdi és megcsúfolja, amikor a véres verítékkal megdolgozott föld terményeit olyan olcsó áron kell a gazdának elpocsékolnia, amely már a termelési költségek fedezésére sem elég.

A magyar föld iránti nagy szerelmét *Nem lehet elmenni* c. költeményében fejezi ki a költő. Oly sok már itt a baj, oly sok a nyugta-

lanság, hogy egyszer elfogja a vágy: menekülni innen valami békésebb, szelidebb tájra. El is indul a fantázia rakétáján. De hiába rohan végig a föld minden tája fölött, hiába száguld túl a föld légkörén a csillagok világába, sehol nem talál nyugalmat. És amikor már a »Zenit szűz ormára« ért

„Kinyult egy csontos óriási Kéz.
Parancsolón leemtatott a földre,
Az én fekete, jószagú rögömrre.»

Ezután pár sorban gyönyörű kis idillt rajzol a magyar falu munkás életéről.

»Itt áll a nagy, virágos vén akác.
Napos falával a kicsinyke ház.
Az udvaron a nagyanyó seperget
A kertben kis leány szedi az epret.
A kút körül piros taréjú jércék.
Gazdasszonyuk szeme akár a kék ég.
A kert alatt, hol tündököl a nyár.
Apa, fiú szép csendesesen kaszál.

Erről a földről nem lehet elmenni.»

A költemény emlékeztet Ady *Föld-földobott kő* c. versére, amelyben szintén a magyar földnek ez a lebírhatatlan vonzó ereje van kifejezve.

Bármilyen sok is a *Mi cha Él* ben a szociális tárgyú vers, Harsányi még sem lett kizáróan a kollektívum énekes-e. Ő is felveti azt a problémát, amellyel Mécs László az *Üveglegendá*-ban oly sokat foglalkozik: a kollektívizmus és szociális felfogás túlságos érvényesülése a költészetben és a társadalmi életben nem öli-e meg végképen az egyéniséget? Mécs a maga számára megoldotta ezt a problémát, Harsányi most birkózik vele:

»Egyén maradok-e? Vagy bevetélnék
Egy közös, vörös, tüzes kemencébe?»

(*Polgár! Nem hallod a harangszót? 26. 1.*)

Néha úgy érzi, hogy túlságosan nagy itt a kaos, nincs helye a szépségnek, s ő maga sem találja már itt a helyét:

»A kivert szépség kriptájában fekszem.
Beteg a mától feldult lelkem, testem.»

(*Ovidiusnak 30. 1.*)

De hát hová lehetne menekülni? A mai céltalan rohanásból, a sok nyomorúságból, zűrzavarból és gonoszságból a harmoniára vágyó lélek a múltba vágyik vissza:

»Jó volna lenni hűs havason pásztor!
Ki kecskét őriz s édes tejét issza!
Jó volna futni vissza, vissza!

A múltba vissza!»

(*Vissza 54. 1.*)

Ez persze nem megoldás sem az egyén, sem a közösség számára, de nagyon gyakori, tipikus menekülési forma manapság az irodalomban. A *Mi volna jó?* c. eléviában a kispolgári élet idilljéhez menekül a költő a valóság elől. Beleringatja magát a szelid, tiszta, meleg családi élet illuziójába. De egyszerre mindezek a vágyak, elképzelések borzasztóan irreálisnak tűnhettek fel a költőnek, mert hirtelen megtörik a vers hangulata s a sok hiábavaló képzelgést mintegy elfujja magától egy lemondó sóhajjal:

»Talán a halál volna legjobb.»

(59. 1.)

Ebben a lemondó sóhajban már megérint minket a költő melanchóliája. Ez a melancholia nagyon jellemző erre a kötetre, de tulajdonképpen minden nagy dunántúli lírikus költészetében megérezhető Berzsenyitől Illyés Gyuláig. Összefügg ez a dunántúli táj hangulatával, történelmi életével, kulturájával. Ebben a különleges dunántúli melanchóliában mely sohasem higul olcsó, pityergős, németes szentimentalizmussá, a táj ihletésén kívül benne van a férfi kor delének jellegzetes hangulata is. Harsányinak ilyen tárgyú versei rokonok Berzsenyi hasonló hangulatú elégiáival: mindkettejükénél megvan a férfias leszámolás a világi hiúságokkal, a sok hiábavalóság felismeréséből fakadó kesernyés izű rezignáció, csendes szemlélődés a természet szépségei felett, nosztalgikus vágyódás az ifjúság eltűnt boldog világa után, hajlandóság az elborulásra, az őszi, esti hangulatok kedvelése és mindennek a háttérben meg-megjelenik a halál közeledésének a tudata s az ettől való félelem.

»Már néha jelzi messzi jöttét
A szörnyű rém: a fekete vonat.
Elgázol majd. Iszonyú füstje
Fakóra váltja máris arcomat.«

(*Ma még!* 67. 1.)

Jól tudja, hogy meg kell öregedni, de még szeretné kitolni ezt az időt («Nem akarok megöregedni!» 67. 1.) Jól tudja, hogy meg kell halnia s ezért igyekszik lassan megbarátkozni a halál gondolatával. (*A haláltól ne félj!*)

Az elmulásnak ez a mélabús hangulata úgy hat ránk, mint az őszi szél borongó zúgása. Különbözik a kötet sok versének az ideje az ősz. Így a dunántúli tájnak, a költő életkorának és az évszaknak a hangulata mind egybe olvad és erősen fokozza a költemények érzelmi hatását. Az ősz melanchóliája valami különös varázssal csap felénk léttel teljes, idilli leírásaiból:

„Nagy némaság borult a megdöbbsent határra.
Üres lett hirtelen a nem rég tünde tájék.
A csósz tüzet rak. Tüze egész éjszakán ég.
Melléje ül és fázva borzong. Hallgat.
Füle mögött az őszi síp fuvallgat.
Azt füttyögi a síp: ő minden elmegy.
A tűz, a nyár, az év, az élet, — elmegy.”

(*Az őszi Holdhoz.*)

Rázdöbbsen az elmulásnak ebben az őszi hangulatában a költő is, hogy lassan minden elmarad az embertől, de nem fullad azért meddő elérzékenyülésbe, sem valami sivár nihilizmusba, hanem a mulandóság világából egyszerre átlendül az örökkévalóság birodalmába:

„Minél messzebb megy tőlem mindenem:
Annál közelebb jössz Te hozzám Istenem.”

(*Az őszi Holdhoz.*)

Az utolsó versnek ezzel a két zárósorával Harsányi visszatér oda, ahonnan a címversben kiindult: Istenhez. És ez nagyon természetes kiindulása és befejezése olyan verskötetnek, melynek világnézete a tiszta katolikum. Minden zavaros lehet az életben, a lélekben és a szívbén, de a költőben ez a katolikus életfelfogás már egész kiforrott, kiérett, nincs benne sem szkepszis, sem bizonytalanság: ez az ő lelkének a természetes állapota s ezért van olyan szuggesztív hatása az olvasóra is. És ebben a tiszta katolikumban megoldódik az író

életproblémája, de ebben kell megoldódnia a mai társadalom nagy problémájának is. Mert hiszen: »*Mi cha Él?* Ki mérhető az Urhoz?»

A kötet érzelmi és gondolati tartalmának ismertetése után meg kell emlékeznünk annak formai és előadásbeli értékeiről és sajátágairól is.

Harsányi Lajos az újabb magyar líra történetében úgy szerepel, mint a forma és az előadás nagy művésze. Fiatalkori verseiben e téren gyakran túlzásba is ment: sok volt bennük az öncélú dísz, csillogó csecsebecse, formai virtuózkodás. Új könyvében nagy önmérsékletet látunk. A forma és előadás kevésbé feltűnő, szemkápráztató, de sokkai egyszerűbb, művészileg kiforrottabb, tisztább, a belső tartalom szolgálatában áll és azzal harmóniában van.

Harsányinak egyik legértékesebb tulajdonsága erős kép- és szimbólum alkotó fantáziája. Ebben a kötetben is sok hasonlatot, képet találunk s ezek nemcsak az előadás díszítésére szolgálnak, hanem a költő gondolatainak a szemléletessé tételére, megértetésére is. Allegóriáinak tárgyát többnyire a történelemből (pl. *Jönnek a barbárok*), vagy a természet életéből veszi (pl. *A pipacs, Sasok és seregélyek*) s ezek az allegóriák nemcsak elevenek és szemléletesek, hanem igen természetesen, mesterkéltnélkül célzások nélkül kifejezik a gondolatot, amelyet példázniuk kell. Pl. *Búzaszem a hant alatt*, a kötet legszebb allegóriája Krisztus paraboláinak az egyszerűségével és világosságával érzékíti meg azt a legyőzhetetlen erőt, amellyel az élet a legmostohább körülmények között is kiküzdí a maga jogait. Ez a tiszta áttekinthetőség nemcsak allegóriáiban és paraboláiban van meg, hanem hasonlataiban és kis, idillszerű képeiben is. Csak ritkán fordul elő hogy a kép túllő a célon, öncélúvá s homályossá válik.

A természettel való együttérzésnek az eredményei a kötetnek művészi szempontból talán legszebb részei, az egyes költeményekbe beleszórt kis természeti idillek. Tele vannak ezek élettel, melegséggel, mozgalmassággal s beszövéjük is olyan ügyes, hogy a költemények kompozícióját nem bontják meg. Ilyen pl. az *O, líra, líra!* négy képe, vagy az *Őszi szántás* eleje. Képei életszerűségét főképen az okozza, hogy reális szemléletből nőnek ki s szinte észrevétlenül alakul ki a reális szemléletből a szimbólum (*Fekete kutya. Az Őrzse néni kisliből.* stb.) A hatalmas gondolatokat megfelelő méretű, sokszor gigászi képekkel fejezi ki. (*Menekülés a Vöröstenger felé*). Máskor azzal fokozza a kifejezés erejét, hogy szimultán képek halmozásaival óriási perspektívát tár az olvasó elé. (*A tavasz Holdhoz. — Véres a Hold.*) A képek halmozásának gyakori módja a felsorolás s az azonos sorok ismétlése. (*Mi cha Él? — A haldokló gladiátor. — Jönnek a barbárok.*) Ez a litánia szerű előadási forma Mécs László verseiben is gyakran előfordul. Ez a sok ismétlés, felsorolás, ellentét, szóval a képeknek ez a nagy halmozása igen feltűnő tulajdonsága a kötetnek. Benne van ebben az élet mai fokozott dinamikája, lázas lüktetése. A véget nem érő felsorolások, egyes sorok monoton ismétlése, az ellentétek, a ki-kibi-csakló ritmus, a lázas tempó, az egymást rohanva felváltó, szinte kergelő képek belénk szuggerálják a modern élet zürzavaros, izgatott, egyenetlenmenetű, nyugtalan iramát. A költő sokszor csak vázol, nem részletezi a képet, nem ér rá, mert amint az egyiket papírra veti, már új gondolat tolakszik agyába, új érzéshullám önti el a szívét s a képze-

let már új képet dob elé. Nagyon egyszerű, ha nem is mindig eléggé kitisztult ez a technika. Különbözik a modernség nemcsak a technikában jelentkezik, hanem a képek anyagában is. (pl. sin-rakéta, repülőgép, hajó, vonat stb.)

Képeinek szemléletességét fokozza plaszticitásuk, de még inkább élénk színezetük. Harsányinak mindig különösen erős érzéke volt a színek iránt. Mindent színesen lát és színesen ábrázol: ez tette már régebben is oly dekoratív hatású verseit. Igen fogékony a színek árnyalatai iránt is, nem nyers főszínekkel dolgozik, hanem a leggazdagabb, legfinomabb változatokkal. Milyen sokféle vöröset lát és tud megkülönböztetni! Pl. »vérvörös« (10, 36. 1.) »aranybordó« (48. 1.) »harsánypiros« (31. 1.) »aranyvörös« (35. 1.), biborég (56. 1.), halkpiros (58. 1.), lángvörös (60. 1.), »elvérik a nyár« (82. 1.) stb. Más színeknél is megtaláljuk ezt a változatosságot: »mézszínsárga« (10.1.) »citromszin« (53. 1.), »kénsárga« (47. 1.) »sárgaréz-sugár« (64. 1.), »bronzzöld« (36. 1.), »zöld patina« (11. 1.), »smaragzöld« (33. 1.), zöldeszűst (82. 1.) stb. stb.

Előadása átalakulóban van a tiszta egyszerűség felé. A hang, a költemények hangulata szerint változik: szelíd, simogató, máskor érdes, kemény, a kor ideges, hörgő zaja visszhangzik benne. A nagy pathetikus ódáiban lendületes, szenvedélyes. Néha itt kissé erőltlenül kong, nehéz is végigharsogni ennyi ódát. De mindig irodalmi és izé- sen magyar.

A verselésnek Harsányi kezdettől fogva nagy mestere volt. Most e téren is inkább fékezni igyekszik magát s kerülni igyekszik az üres, öncéltú ritmikai játékot. A formát összeforrasztja a tartalommal, a hangulattal s ezeknek a kihangsúlyozására használja fel. Mivel a kötet tartalmilag gazdag és változatos, változatos a versek külső formája is.

Harsányi Lajos *Mi cha Él?*-je nagyjelentőségű könyv: nem klaszszikus, a szó esztetikai értelmében, tartalma nem kiforrott és nem lezárt, egy mindenképpen kereső költő könyve. A kötetben még több a vád és az analízis, mint a program és a szintézis. Valahogy határozatlan körvonalakban kezd már kibontakozni, hogyha a mai kaoszmból van még menekülés, csak Isten segítségével valósulhat meg. De nem mutatja meg a költő: mit tehetne az ember önmagáért és embertársaiért, hogyan kellene elindulnia Isten felé, milyen feladat és hivatás vár a vallásra a válság megoldásánál. Lehet, hogy egy következő kötetben tovább megy egy lépéssel a pozitívumok felé.

Nagy dolog az, hogy Harsányi, aki egy egészen más világban élt költővé, — más volt az élet, a gondolkodás, más volt a költészetben a hangulat, a forma és a cél — elhagyta a misztika magasztos légkörét, az otthon békés idilljét, a tisztán művészi célú alkotás derűjét, a maga egyéni vágyait, problémáit és örömeit, hogy beálljon a társadalom forrongó, zavaros, lármás forgatagában: hogy kortárs legyen, vállalva ennek a szerepnek minden lemondását, minden küzdelmét és szenvedését, de minden heroizmusát is! Lehet, hogy ezzel az új szerepvállalással Harsányi sokat veszített a békés, elvonuló élet nyugalmából és örömeiből, lelkének harmóniájából, művészi eszközeinek tisztaságából. De nyert is és talán többet nyert, mint amennyit veszített. Előadása egyszerűbb, de nemes lett: a ragyogó hideg fények és kápráz- tató szimbólumok helyett az élet meleg, friss szagú képei és hangu-

latai áradnak felénk verseiből. Harsányi megfiatalodva, korszerűvé válva jelenik meg előttünk ebben a kötetben és nemcsak, mint költő emelkedett szemünkben, hanem mint egyéniség, mint ember is: mert humanusabb és szociálisabb lett. Nagy bizalommal és várakozással nézünk költői fejlődése újabb állomásai felé.

Az életfolyam mélyén.

Rejőd Tiborc dr.

Hőmpölygő, rettenetesen nagy folyam az emberélet. Milliárdnyi cseppek benne az emberek. Mindenkinek van helyzete, környezete, iránya, s mialatt megy a maga kis útján, egy nagy hőmpölygésben gördül a nagy folyammal: a felszínnel és a mélységgel.

Utazni csak a felszínen lehet. Csak azt látjuk, ami oda vetődik. A mélységbe be kell világítanunk. Onnan jönnek fel új áramlatok.

Aki ma felülről nézi az emberéletet, csupa bomlást lát. Jólét, civilizáció, biztonság, kenyérkereset, család, közösség, állam, bomlanak. Kimagasló komoly lelkeket nyugtalanság fogja el a világ jövődjére felett, kormányok tehetetlenül vergődnek s a nagy tömegeket elégedetlenség és gyűlölet őríti meg. Jobb volna egy háború vagy egy forradalom a „béke“ helyett! — kong sötétén a lelkekben. Mire való az állam, ha nem tud munkalehetőséget nyújtani, ha nem képes biztosítani a megtakarított pénz értékét s a közrendet?

A gyűlölet egyre jobban veti szét egy ország lakóit s távolítja el egymástól a nemzeteket. Hatvanhat évvel ezelőtt megmondotta IX. Pius pápa, hogy ez lesz a következménye annak, hogy a modern állam elszakad az Egyház szellemi vezetésétől s maga akar lenni minden jog forrása!

Hová vezetett ez a szakadarság? A francia Szociális Hetek elnöke, Duttoit Jenő nemrég festette meg a helyzetképet: ha csak a legiparibb államokat vesszük, hol a magán és köztisztviselők egy modernség büszke magaslatán állanak, százmilliónál több emberélet fetreng a harmincmillió munkanélküli életéhez kapcsolva a nyomorban. Mennyi azon ifjak száma, kikben a tetterő virágzik s akik életsújtó tétlenségre vannak kárhozthatva? Ez a „minusz“ az emberi értékekben soha pótolható nem lesz. A tetterő letörésével együtt pusztul a test, a lélek, a civilizáció!

XI. Pius pápa megállapítja, hogy a nyolcszázmilliót meghaladja azok száma, akik legelemibb szükségleteiket nem tudják fedezni. A kiegyenlítő, a tradíciókat és műveltséget hordozó középosztály mind jobban tűnik el, s az űr a még meglevő kevés „roppantgazdag“ és a tökéletesen szegény sokaság közt egyre mélyül. Ki felelős ezért, ha nem a közhatalom?

A modern állam feladata a francia „Tardieu szerint“ az embernek az emberhez való viszonyát szabályozni. De hová lett az állam viszonya az egyes emberhez? Az egyesülési jog alapján az egyesek szervezett tömegeké lettek s az állam határain túl hasonló kollektivitásokkal összekötve követelik a közhatalmak viselőitől a szociális igazságot.

Ez már egy új erkölcsi hatalom, melynek ereje az állam anyagi hatalmán felül áll s azt bizonyítja, amit IX. Pius pápa hangoztatott, hogy t. i. a szellem joga felül áll az anyagi jagon! A tények az erkölcsi értékek felsőbbiségét kiáltják világgá. A család erkölcsi érték, az önálló ipari foglalkozás erkölcsi érték, a szabad csoportosulás erkölcsi érték. Ha a modern állam pogány szellemmel öncélt lát önmagában és minden jogot felszippantani igyekszik, azokat az erőket törli le, melyekből újra szervezkehetnek.

Itt világít bele a kereszténység fénye az emberfolyam mélyeibe. Gemelli Ágost, a tudós olasz páter a Romában tartott XVII. Szociális Hét folyamán az ősi hit optimizmusát kiáltotta bele a nyomorban hőmpölygő világba. A mi hitünk azt tanítja, hogy az emberfolyam nincs magára hagyva, hanem van Valaki, Aki minden vergődésen át új utakra vezet az emberiséget. Nem állunk meg a katasztrófák szemlélésénél, nem táplálunk hiú reményeket váratlan jobbrafordulásokba, hanem hiszünk abban, hogy a múlt használhatatlanná vált berendezkedései helyén egy új társadalom épül.

Amint világosan meglátjuk mai bajaink okát, melyet magán viselt a társadalom, mely szemben állott hitünkkel és jobb multunkkal, le kell azt szakítanunk testünkről, ha fájdalmas tépésekkel is! Őt nagy pápa egymásután egyszóval int

minket, hogy minden bajok forrása „az egyének önkeresése” (individualizmus). a közösségtől való elszakadás. A Renaissance, a Reformáció, a sokféle Forradalom ebből a méreggyökérből eredtek s a Krisztus Urunk által alapított egységes vallásos társadalom helyén az egyéni önkeresést vitték hatalomra. Innen a mai szétzilálás és nyomorúság. Vissza tehát a Krisztus-i egységhez! A közös nyomorban a testvéri együttérzés újra éled. Az egymáson való segítés vérbeli parancsnak válik. Mindenütt akciók keletkeznek a szükségben levők táplálására és ruházására. A felebarátság öntudatra ébred. De a „charitas” csak jele annak, ami a folyam mélyén végbe megy.

A „Charitas” éles ellentéte az „önkeresésnek”. Ha van indítóok, mely kötelez arra, hogy az embertársan segítsek, akkor ő és én együvé tartozunk! Akkor mi egymásnak szervesen egybefonódó társai vagyunk, s mind együtt egyformán tagjai egy testnek, egy közületnek. Ez pedig Krisztus teste, Krisztus országa! Ezen a tanon kell újjá épülnie a társadalomnak!

Emberi szolidaritás nincs Krisztus nélkül. A tudós ferencrendi atya áttanulmányozta a Budhizmustól kezdve a római pogányságon át az összes tanokat s nem találta sehohol annak a kötelező parancsnak nyomát, hogy „egyik ember a másik terhét viselje”. Nem tanács ez Krisztusnál, hanem parancs, törvény, a szociális együttélés alapja.

A felebarátság nem jótékonyági sport, melyet az üz, akinek kedve van hozzá, aki inkább erre kívánja fordítani szabad idejét és önszükségletein felül maradó jövedelmét, hanem legszigorubb értelemben vett kötelesség. Akinek vagyona van, az vagyonnal, akinek csak egészsége van, az munkájával köteles résztvenni embertársainak terhe viselésében olyan odaadással, szorgossággal, szeretettel, mintha az a más ember gondja a saját gondja volna! Ez törvény! Az élet főparancsnának fele.

Mint hogy azonban a feladatok kölcsönössége nem valósítható meg oly formán, hogy mindenünket, vagyont és testi erőt közkincsnek nyilvánítanánk, mert ez a mód csak kiváltságos lelkeknek felel meg, de az általános emberi természetnek nem, mert sokakat téllenségre és az egész társadalmat sülyedésbe vinné, azért Krisztus Urunk, az ember természetének egyedüli ismerője, megtartja tanában a privát tulajdont, az egyéni iniciatívát, a folytonosan munkára sarkaló önérdéket, de hozzáadja a mások érdekének vállalását. Ebben a bölcsességben, ebben az eddig még eléggé ki nem domborított igazságban rejlik Krisztus Urunk tanának szociális értéke.

Másodsor: minthogy az állami életbe tömörülés is az emberi természetből ered, ép úgy, mint a kisebb csoportélet: a család, azért a feladatközösség művelése nem az egyes ember kénye-kedvére van bízva, hanem azt, hogy miként vállaljuk egymás érdekét, az állam van hivatva szabályozni.

Ezekből a súlyos gondolatokból adódik össze a „korporatív állam” fogalma, melyet, mint keresztény életmódot XI. Pius pápa sürget s melyben egyre több államférfi a mai bomlott életből az újra virágzó társadalom felépítésének lehetőségét látja. Az életszükségleti kincsekben szegény Olaszország ezen rendi alapon egy évtized alatt soha nem hitt fejlődést mutat; Irszág katolikus miniszterelnöke, de Valera, ezen rendi alapon akarja megszervezni országát és a Nemzetek Szövetségében Dollfuss, Ausztria kancellárja nyíltan megmondotta, hogy Európa egyik legjobban sujtott koldusországnak nemcsak megmentését, hanem viruló, mintaországgá való fejlesztését abban látja, hogy betűről-betűre a „Quadragesimo Anno” pápai enciklika korporatív államát valósítja meg.

Az életfolyam mélyéről a rendi állam szükséglete vetődött fel. Ennek a cikknek feladata az volt, hogy egyszerű világossággal megmutassa, miért s miben Krisztusi tanításon alapszik ez az új életforma, melyben a társadalom megújul s az egyén újra boldogul.

(Luzern)

A földi javak nem öncél, de mint eszközök bizonyos mértékben szükségesek. A szociális szeretet csúcspontja, ha a földi jólét elérhető és erkölcsileg helyes elhelyezhető legnagyobb fokát iparkodunk juttatni minden testvérünknek. Ez a törekvés a keresztény állam kötelessége, minden keresztény ember szociális testvérszeretetének pedig koronája. A termelés célja az ember. És nincs szent tarisznya nélkül: mert a testen keresztül kell a lélekhez férközni. Minden szeretet, amely csak a lelket nézi, vagy inkább azt mondja, hogy a lelket akarja nézni, de nem törődik a felebarát testi szükségével, bár tehetné és módja volna rá, nem őszinte szeretet, sőt nem is szeretet: mert csak fele a szeretetnek, a félszeretet pedig nem is szeretet.

CSAVOSSY,

Világnézetek harca s a mai ember.

Aradi Zsolt.

Előjáróban két támadást kell intézni az olvasó ellen. Az egyik, hogy ez a cikk nem objektív és toleráns, s a másik, hogy nem vagyok szakember. Világnézetekről lesz szó, s ma mindenki áruló, aki otthagyja azt a frontot, ahová tartozik. Mert ma mindenki tartozik már valahová, A montaignel toronyszobába vonulás — bár én is megsíratom — csak az álmok világában élt, mert ma mindenki egy eszme hordozója, egy közösség parancsának végrehajtója. Aki tehát a klindulásnak nem azon a bázisán áll, mint én, vegye támadásnak ezeket a nézeteket. Ez az erkölcsös, logikus és becsületes dolog. Az intolerancia azt jelenti, hogy mint ember és felebarát belátó és szeretetteljes lehetek, de világnézeti kérdésekben mint egy közösség tagja, mely a bölcsek követét bírtokeolja, egy jottányit sem engedek. Amikor a keresztény Európát s az egész keresztény világrendet intoleráns szuronyerő rohamozza, újból a világnézeti diskusszióknak jött el az ideje, a lélek nélküli empirikus belátás ma erkölcstelen és defattista köldöknézése helyett.

A másik támadás, hogy nem vagyok szakember. A világ ma még hozzá van szokva, — a tehnikai kor legvégén élve — hogy a metafizikai dolgokat éppúgy fogja föl, mint a fizikaiakat. Azt hiszi, hogy mert a kémikus nem tud autót szerelni, ugyanígy a világnézeti ügyek is egy külön kaszt rendeltetése alá tartoznak, amely lombik-szerűen kotyvasztja a nagy titkokat befelhőző gőzöket s ebben intézi el az egyes emberre — szerintük — nem tartozó, nyugtalanító kérdéseket és csak ő lát bele abba a háromságba, melyet Isten, világ és ember jelent. Ennek a kényelmes korszaknak lejárt az ideje. A nyugalmas kiszolgálásnak vége, a nagy közösségeken belül mindenki egyedül maradt. Ma már túl vagyunk azon, hogy csak a filozófusoknak, csak a papoknak legyen fogalmuk erről a háromságról. Ma újból mindenkinek magának csatlakoznia kell valahová, színt kell vállalnia, ki kell építenie akár megszokott, akár új utakon saját nézetét, és feleletet kell adnia minden percben a kérdésre: ki vagy, barát, ellenség, vagy áruló?

E sorok mint egy eszme viselőjének nézetel a szemlélődés magaslataáról mondják el tehát véleményüket. Tévedés volna azt hinni, hogy a szemlélődésnek ez a magaslata természetes. A világ éppen abba pusztult bele, hogy klegyensúlyozatlan nézetű vezérek és gondolkodók csináltak közvéleményt, kik inkább lehazudták még meggyőződésük igazságait is, csak hogy meg ne bolygassák az állati nyugalommal emésztő társadalom szintelen, halotti békéjét. El kell fogadnunk tehát az intoleráns tárgyalási formákat és attitűdöket, mert egy kor jellemzői, egy kor fegyverei és aki érvényesíteni akarja a maga felfogását embertársai érdekében, annak vagy élni kell e fegyverekkel, vagy legalább is alkalmazkodni hozzájuk.

Annál is inkább számolnunk kell velük, mert a ma embere, s így társadalma is, mérhetetlenül gyáva s ezt a gyávaságot ideges toporzékolásba, kicsinyes gyűlölködésbe és türelmetlen elzárkózásba

rejtli. Nem volt még szánalomraméltóbb teremtménye a földnek, mint ez a nova creatura s az a baj, hogy kevesen veszik észre. Bátornak hiszik, hősnak, nagyszerűnek, pedig a mai ember legáltalánosabb jellemvonása a gyávaság. Aki még most sem hisz természetfölötti erők fölöttünk-valóságában, nem tudja megérteni, hogyan juttott el Idáig az emberiség. Az emberek nagyrésze a XIX. század tudományos eszméinek összes terheltségével jár egy lényegesen megváltozott világban, — mint Schütz Antal írja, — és nem veszik észre az új feladatokat, Menekülni akar tőlük, vagy csatlakozni. Menekülni lehetetlen, a csatlakozás erőfeszítést jelent. Így nem marad más hátra, mint csendes visszahuzódás a csordába, ahol minden emóció nélkül úgy lehet bogni, ahogy a vezérkolompus jelzi.

A XIX. század betetőzte ugyanis azt a folyamatot, melyet a reformáció elindított. Luther óta az emberek feje fölött mind jobban bezáródott az égbolt, míg aztán egyszerre valóban elsötétedett az ég s az ember „örömmel vehette észre”, hogy egyedül maradt. Nem kell ahhoz a liberalizmus, és annak sok nagy eredményét figyelmen kívül hagyni, vagy becsmérelni, hogy tisztán lássuk: a tragédiát, amely most sorsunkat betetőzni látszik, az Isteni törvénytől való elszakadás kezdete meg.

A középkor embere őszindulatokban s az anima naturaliter Christianában olyan volt, mint a mostani, a különbség kettejük között mégis szakadékszerű, ha azt érzékeltetni akarnók. A középkorban az ember alakította a kort, — azóta a kor alakítja az embert. Ami a középkor óta történt a világtörténelemben, az emberi lélek és szellem félrelépegetését jelentik, a fejlődés félrelépését, utunkon vargabetűt.

Az ember alakította a kort, azaz ő töltötte meg akaratral, erővel, szépséggel s az Irányítás nem szaladt ki kezeltől, mert a másikkal a végtelenbe, Istenbe kapaszkodott. Az értékek rendje szigoruan meg volt állapítva s az első helyen állt az örök élet, az Isten bírása s ennek a célnak szemszögéből ítélte meg a középkori ember mindent, amit eszmélése első jelettől fogva a földön talált. Egy nagy fényesség sugározta be az embert és a társadalmat: a törvény, mely igazság volt, szellem és romantika együtt mert igazságos volt, Irgalmas s a misztikában megigértte a legnagyobb romantikát, mit ember valaha elérhet: az Isten látását. A bűn és az erény körül forgott az élet, nagy Indulatok Irányították az egyént, nagy bűnök, nagy bukások — de nagy szeretetek is. A középkor univerzalizmusa és egysége az egyén és az Isten harmonizálásának tükörképe. Senki sem állítja, hogy az volt az emberi együttélés legmagasabb formája, de minden elfogulatlan tudós megállapítja már, hogy az a forma volt, melyen tovább kellett volna haladni.

Ez a kellett szócska nem nagyképűség és gőg jele a középkor ismerőinél. A középkor és a középkori ember gondolkodása teocentrikus volt és ez a legfontosabb. Azonban nem kutathatjuk abszolút biztossággal az Isteni világterv egyes eseményeit. Mi nem tudhatjuk, mirevaló volt a reformáció, a felvilágosodás, a liberalizmus és nem is szabad kutatnunk, mi csak azt látjuk ebben a percben, hogy amint az ember megszűnt teocentrikusan élni és gondolkozni: — egész élete zavarba jutott. Az átmeneti állomások etappjait mindenki ismeri — a vége tökéletes atomizálódás lett társadalomban és egyéni élet-

ben egyaránt. Míg a középkor embere „mindent a maga helyére” rakott, mert volt zsinórmértéke, a modern ember ilyen kánon híján azt és úgy teszi meg elsőnek, ahogy kedvtelésel, vagy filozófusai parancsollják. Életét nem irányítja a rend, hanem a pénz s ez nem divatos, együgyű, demagóg megállapítás. A rend Isten volt — a felszabadult ember a feje tetejére állította a világot, s berendezte úgy, ahogy az testi szemekkel látható meg.

Elfogadta, hogy az anyag valósága az egyetlen valóság, arra törekedett, hogy az anyaggal gyürje le az anyagot. Így lett érték-mérő abszolút értelemben a pénz. Borzalmas rabságban sanyíródik a ma embere. Ha meg akarja szüntetni a pénz érték-mérő mivoltát, hadat kell üzennie az egész világnak, ki kell közöszltenie magát a társadalomból. Csodálatos, hogy azok a felszabadító forradalmak, amik a közelmúltban (Marxra és a szocializmusra gondolok), ki akarták emelni az embert a pénz rabságából, csak a más pénzének uralmát akarták megszüntetni az egyén felett, anélkül, hogy az aranyat in se de-tronizálták volna.

Az embert azonban az anyag egyedüli valóságát hirdető „megoldás” nem elégíthette ki. Fokozatos csömöröket kapott s újból ki-lábalt, hiszen a világ s az anyag sokszínű. De ez a sokféleség még nem a végtelen, s az ember, hiszen lélekkel rendelkezik, nyughatatlanul rosszul érezte magát abban a szabadságban, melyet önmagának alkotott. Ennek a szabadságnak határai voltak, ugylis mint cselekedetnek, ugylis mint megismerésnek. A cselekedet határa az öngyilkosság, mely az anyagi megoldások közül, mint egyetlen lehetséges maradt meg számára. Fizikai részével, végül is, nem tudott mit kezdeni, tehát eldobta. A szabadság a megismerés vonalán is tilalom-fákba ütközött, amelyeken túlhaladni egyértelmű lett volna azzal, hogy lemond gőgjéről, hiszen odaát a matefizika téren megszűnnek a logikai szabályok, sőt erre építette föl életét. Minden megoldása esődöt mondott, s ő a világgal szemben félig pozitív, félig negatív álláspontra helyezkedett. Akarta a világot, de mert félt már az igazságtól, úgy tett, mintha tagadná. „Ugy kell venni mindent, ahogy van” — mondotta és gyermekelt arra oktatta ki, hogy mert az életben csak a gonoszok, vagy a ravaszok boldogulnak, olyanná kell lenni.

A kereszténységet és egyéb eszméket is csak mint kisegítőket használta fel, anélkül, hogy bennük élt volna, vagy meg lett benne az akarat, hogy bármelyiket is érvényesítse. Így aztán atomizálta magát és a világot. Mindent más és más szempontokból nézett, szétválasztotta a vallást, közgazdaságot, politikát, irodalmat, filozófiát, azaz valamennyit öncélúvá tette és ezzel végleg elvágta, szétvagdosta a nagy összefüggések fonalát. A korok és a történelem irányítása kicsuszott kezéből, s a vezetést átvették azok a démoni erők, melyek ellen küzdeni, a középkorban legelső feladata volt. Ezek a hatalmak pedig, most már összekuszálták nemcsak az értékek rendjét, hanem a fogalmakat is. Amiben ma élünk, az egy gígászi irányu bábeli hangzavar, mert a keresztény kulturájú emberiség sem érti meg egymást.

Azóta a modern ember egész élete nem áll másból mint szakadatlan menekülésből, félelemből, gyávaságból. Korántsem jelent ez életet, csak megállapítást. Menekül minden problémától, különösen

a fájdalomtól s mikor minden hiábavalónak látszott, új megnyugtató világnézeteket kovácsolt össze magának a kereszténység egyes derivátumalból. Így csinált a modern ember önmagának világnézeti harcot — melelőtt még meggyőződött volna, hogy amiben hisz, vagy hinni fog — igaz. De a sok logika után most már hit is kellett — legalább is felüdülésnek és egyelőre gyávaságból. Ezek a világnézeti sokféle-
ségek a kereszténység forradalmát jelentik, valamennyi csökevénye a kereszténységnek s a veszély a nyugati kultúra szempontjából azért határialan. Nem Izlammal, Budhával, vagy féttsekkel mért most össze erejét a keresztény világ, mert ez nem volna veszélyes, hiszen az elválasztó vonalak jól láthatók, — hanem a saját fattyuival.

A reformációban a kereszténység átütő erejü hódítása megszakadt. Magyarázható mindennel, reformáció, egyháziak romlottságával, simonlával, a hit elhomályosulásával — az eredmény a fontos : a kereszténység fokozatosan ghehetőba szorult. Felekezetté kezdett válni, nem univerzális, átfogó erejü lelki mozgalommá s mint ilyen, feladatait sem teljesítette olymértékben, ahogy lehetett volna. Voltak nagy férfiak, kiváló harcosai, — de az egészből a részek néha kimaradtak, s ezt a kereszténység átengedte másoknak, akik, vagy amelyek a részleteket kidolgozták az egésznel.

Igy született meg hosszú évszázadokig tartott vajadások után a bolszevismus, mint vallás, világnézet és társadalmi forma — a szociális rész elhanyagolása révén és így született meg a nacionalizmus közvetlenül a reformációból. A liberalizmus nem világnézet, mint az előbbi kettő, mert benne nincs akarat, de épp ez az akarathány vezetett az osztódásszerű felbomláshoz. A mai káosz minden jelensége a fenti két típusra vezethető vissza. A szocializmus, éppugy, mint a nacionalizmus világnézeté váltak.

Szocializmusnak nevezem itt mindazokat az irányzatokat, melyek a szociális kérdés elhanyagolása, fel nem ismerése folytán a materiális megváltásra helyezik a fősúlyt. Korántsem a szocializmusnak szokott és tudományos meghatározása vezet — ha ugyan van tudományos szocializmus. Ebbe a világnézetbe torkollott bele a pozitivistá filozófiák minden eredménye, s lett belőle egy olyan beállítottság az Isten, világ, ember iránt, mely a megoldás örömet vagy csak egy osztály, vagy csak egy faj számára tartja fenn. Azonban nem azonnal jelentkezett ebben a formában a szocializmus és milliók számára még ma is mást jelent. Mondottuk, hogy ő is a kereszténység csökevénye, s ha így fogjuk fel a dolgot, a kérdés tovább is érthető. A szocializmus kezdeti stádiumában is már vallásos színekkel jelentkezett, az idők folyamán pedig valóságos ressentiment-bokor vált belőle azok számára, kiket az uralkodó társadalmi rend kizsájtott magából. Az ember, aki egy összekuszált világrendet talált maga előtt, azon a betegségen akart leghamarabb segíteni, amely legjobban fájt. És mert látszólag a kereszténység, mint mozgalom és kollektív forma, nem állt melléje — kitermelt a felebaráti szeretet parancsából egy elfajzott ideológiát, melynek súlypontja — hosszú fejlődésen keresztül Furlertől Sztálinig — nem az ember, nem az Isten, hanem a tömeg. Azok a démoni erők, melyek a középkor fényének letűntével felszabadultak, a világ számára az egyéni tették meg korlátok nélküli középnek. Az atomizálódással együttjárt, a nagy ragadozók-

től megrabolt milliók keserves jajgatásait, hogy végül atomjalkat összerakják és fellázzadjanak. Ez a gondolat a bolsevista rendszerben kulminál. A szocializmus mint világnézet keresztény csökevényként érvényesíteni akarja magát, mlután azonban a kereszténységet segítségül nem hívhatja, testvérgyűlöletből is már ellene kell fordulnia. Legjobban látszik ez Marxnál, de Leninnél is, akik tudták hogyha a nagy konkurens fölébred, elnyeli őket. Éppen ezért korai öröm akár a marxizmus, akár bármilyen szocializmus fölött megkondítani a halálharangot. Mint termelési forma lejárhatja magát, filozófiáit tulajadhatják s mint világnézet tovább fog élni és éppen a kereszténységre legveszélyesebb, mert annak törvénytelen gyermeke s a tudatlanok vele azonosíthatják. Amerikában és Angliában, Norvégiában és Bulgáriában nem a munkástömegeket kezdte ki, hanem testvéreit, a protestáns intellektuálisokat. Ne felejtjük el, a forradalom így kezdődött Oroszországban is.

A szocializmus az embert három veszélyes ponton támadja meg, Először gyűlöletet ébreszt benne az Istennel szemben, aki „hagyja”, hogy idáig sülyedjünk. Félművelt, vénasszony vallásosoknak kedvenc szavajárása ez. Másodsor, az ember ösztönelt szabaddá teszi és e fölötti örömet plántál az emberbe. Gondoljunk csak megint azokra a félművelt költőkre és írókra, kik extázisba esnek az örömtől, ha egy kis gyík farkának mozgását látják meg a természetben, vagy ha arról beszélnek, hogy ők egészségesek. Csak zárójelben kell említeni hogy ugyanakkor nem veszik észre magát az életet, a létezést, mint legnagyobb csodát. Harmadsor pedig tetteknek aszkétikus jelleget és etikai alapot adnak (lásd Lenin és Sztalin), különösen azzal, hogy mindezt a közösség szolgálatában teszik. A modern embernek pedig ez tetszetős.

Amennyire az, hogy észre sem veszi, mennyire ide tartoznak. Egész társadalmi osztályokat csak „meg kell küssé kaparni”, hogy rálássunk tudatalatti szocialista-bolsevista tényükre. Szolgálatára természetesen a liberalizmus van még mindig, már amennyi ebből a szép elvből megmaradt. A ressentiment érzetét ő szolgáltatta hozzá, hogy végül is megölje saját magát a kollektivumban. Ez az ideológia a kereszténységre épp oly veszélyes, akár csak édes testvére az öncélú nacionalizmus, mint világnézet.

A nacionalizmus szóval sok visszaélés történik manapság. Általában azt hiszik, hogy egyértelmű a keresztény nemzetszeretettel s ezért nem mernek hozzányúlni. Nacionalizmus, mint világnézet akkor „kezdődött el”, mikor az ember kiszakadt a nemzetek fölötti egységből. Gondoljunk csak egy nagy Albertre, erre a hatalmas középkori szentre, hogyan szerette ő szűkebb hazáját, a Rajna mentét, — és a párisi egyetemen tanított. A hit egysége volt a kapocs és nem lehetett gyűlölni a másikat, ha ruhája színe, beszéde más is, mert egyformán tisztelt az Istent, egyformán gondolkozik. A nemzeti különállás oka a félelem. Ma már összekuszált államkomplexumokkal állunk szemben. Vannak faji, nemzeti, vallási és osztályállamok. Valamennyit bomlásnak indult. S vezetői azt hiszik, hogyha kötelezővé teszik az öncélú nacionalizmusba vetett hitet, ez nagy kohéziós, kollektív erőt biztosít az államnak.

A nacionalizmus, melyről most szólok, nem a hazaszeretet, nem a saját nemzet, vagy faj segítésének elsőrendű kötelessége, nem a családi érzésen alapuló magasztos eszmény, hanem ráakaszzkodás egy idolra, megzavarodás egy féltisen, melyet egyedül megváltónak ismernek el s ez alá rendelnek mindent. Ez a világnézet így beszél: „Légy büszke rá, hogy te (mondjuk) főnincial vagy, csak az a jó, amit mi, főnincial akarunk, a felebaráti szeretet csak a főnincial testvérekre értelmezendő, minden jog forrása a főnincial faj, a főnincial nemzet, vagy a főnincial törzs” Ez a világnézet is a félelem szülötte. Meg is mondják nyíltan: az univerzalizmusnak vége és a kis közösségeké a jövő. Hogy a világ miképpen menekül félelmében a nacionalizmusba, ez is érthető. A nagy vihar előszelére mindenki hazaszaladt. Nem merte kitárni a szívé, mert félt a másiktól és bebujt saját odujába, beásta magát a földbe, mint a vakondok, s kidugta nemzetiszínű zászlaját.

A kereszténységre ez a nacionalizmus nemkevessé veszélyes. Miután azt hirdeti, hogy ő keresztény és demokrata és így tovább miután primitív, világi, tehát látható kereszténységet hirdet: a tömegek mindenütt hódolnak neki. Nem Istentelen, de nem mindig az atheista a legnagyobb ellenség. Főelve az egyén megsemmisülése, önfeláldozása a többi érdekében. Mindennek alfája és omegája a háboru. Emberek és eszmék máshol nem születnek. Jól nevezte egy tudós: heroiikus nihilizmus. Van azután egy másik fajta nacionalizmus is, melyben az önfeláldozásnak semmi nyomát sem látjuk, amely csak alantas, hazudozó, taktikai, hipokrita eszközökkel arra törekszik, hogy a vele közösségben élő többi fajtaikat, nemzeteket legázza. Különösen akkor megvetendő, ha mint elvet ennek ellenkezőjét hirdeti. Reprezentánsai a legallasabbak, ez a teoria, miután a nagyságnak a legkisebb jelét sem viseli magán, undorító sátáni felfogás.

Hogy mind a két világnézet ennyire uralomra jöhetett, annak egyedüli oka a kapitalizmus, mint világnézet. A kapitalizmus ma már enerválódott, elaggott, nincs mód rá feltámasztani. Nem a kapitalista termelési rendről beszélek, bár ez is halott már. A mi fogalmaink szerint különben a kapitalista termelési rend a korlátlan szabadverseny és a haszon szempont egyedüli érvényesülését jelenti. Ha valaki a kapitalista társadalmi rend ellen beszél, nem akarja még megölni a tőkét, csak kellő ketrecekbe szorítani. A kapitalizmust mint világnézetet a liberalizmus szülte és érvényesítette gyakorlatilag. Szabadlára erősítvén az embert, az kizárólag a haszon szempontot figyelte és oltárra emelte a már előbb említett aranyat. Ez nem demagógia. Mindenütt a nemzeti haszon álarcát vette fel, de ő lett a megtestesült nemzetköziség. Akik komolyan küzdenek a kereszténységért, azoknak most, amikor a jelszó a marxizmus ellen, nem szabad elfelejtetniük, hogy a harcot a kapitalista ember kezdte meg. Az osztályharcot nem a munkás indította el, hanem a felső tízezrek, akik valóban „jó példát” nyújtották arra, hogy hogyan kell osztályuk érdekét védeni. Ez a kapitalista ember tiszteletet követelt magának pénze jogán, neve jogán, vagy születése jogán. Valósággal érthető, hogy ezen igazságtalanság ellen az emberiség fellázadt.

Folytatása következik.

Mi vagyunk az idők, amilyenek vagyunk mi, olyanok az idők.
SZENT ÁGOSTON.

Jan Zahradniček:

E l m e r ű l é s .

Horváth Béla fordítása.

I.

A vérem hallgatom mint zizegő kutat
 midőn fölrettenek s az éjben árny vagyok csak,
 e fájdalom vizén a szomjam úgy kutat,
 mint lajkadó madár, ki lassu szárnyakon csap.

És mintha kertek is kerültek volna ott
 s a kőből kristályok s virágok hajtanának,
 lágyan lesüllyedek, hol sötét kincs ragyog,
 kit évek rejtenek és eltakart a bánat.

Itt a fekete kő lágy, mint a levegő,
 az éghajlat szívembe és erembe ömlik,
 ugy árad bennem, oly édesen lebegő,
 mint Jstenem, kiben számomra rég öröm nyit.

II.

Érzékeimre bárányfelleg ül,
 az álom színe második valóság,
 visszáján madarak csapatja lassan átrepül
 s a jó szorongás tájait a fellegekbe szóbják.

E tájak bánatomhoz illenek,
 a nap fölbuji és friss barázdán magvakat melenget,
 zászlómba zöld harangot fényből hímезek
 s virágok homlokán szorongás szunnyad, mint a felleg.

A szunnyadókra itt a hold mély álmot permetez,
 köröskörül nem látni túl a láthatáron,
 itt rózsák édes rothadása lágyan lengedez
 és mint a kék ég, örökre kék ez álom.

Esti imádság

Űt ez a nap is elműlt, Uram Jsten.

Sok volt a kín.

Sok ide-oda áton támolyogtak
 a lábaim.

Jót akartam s elestem. Tagjaimnak
 törvénye más.

Két törvény közt a lelkem csupa fájó
 ingadozás.

Műg egy kezem a bűnben markolászott,
 másik kezem
 ostort emeli, és végigvert haragúon
 öntestemen.

Bűnösen is, véresen is, de mindig
 szerettelek,
 s hiszem, hogy bűnöm a vérért, a könnyért
 elengeded.

Hisz értem is meghaltál a kereszten

és nem lehet,

hogy haragodban mindörökre elhagyd
 rossz gyermeked.

Engedd, hogy fáradt szívem elpihenjen
 szíved alatt,

és szent melegén nyerjen új erőt a
 jóákarat.

Bűnös álomtól óvd az éjszkat, s ha akarod,

add, hogy megérjem a te szent nevedben
 a holnapot.

Rónay György.

A keresztény tulajdon.

Havas Vilmos.

Szt. Tamás tanítása.

II.

Az egyházatyáknak a magántulajdonra vonatkozó tanítása után lássuk most a kereszténység legnagyobb bölcselőjének, Szt. Tamásnak tanítását. Tudnunk kell, hogy Szt. Tamás e kérdéseket már rendszeresen feldolgozta és az ő állásfoglalása a középkori kereszténység tanítását jelenti a gazdasági kérdésben. Sőt nemcsak a középkori egyház tanainak összefoglalója, rendszerezője ő, hanem óriási tekintélye új fényben ragyog fel ma, amikor filozófiája újból az érdeklődés előterébe kerül és elmélyedés tárgya lesz mindig szélesebb körben. Rendszeres összefoglaló művében a Summa Theologicában fogunk találkozni gazdasági elveivel. Szt. Tamás tanítása oly fontos, hogy idevonatkozó helyeit szözszerinti idézetben kell hoznunk.

Az első kérdés: *Van-e az embernek joga tulajdonra?* A feleletet megtaláljuk Su. The. II. II. ae, qu. 65. art. 1.: »(Deus) ordinavit quaedam res ad corporalem hominis sustentationem: et propter hoc homo habet naturale rerum dominium, quantum ad potestatem utendi ipsis.« (Isten egyes dolgokat az ember testének a fenntartására rendelt: és ezért az embernek természetes uralma van ezen dolgok felett használatukat illetőleg.) Ez a magántulajdon igénye a használati eszközökre vonatkozólag; még pedig a természeti jog alapján, amely szerint az embernek, hogy életét fenntartsa, szüksége van azon dolgokra, amelyek erre alkalmasak. Magától értetődően kell, hogy ezek *tulajdonát* képezzék, mert ha bárki elvehetné tőle, megfoszthatná az életfenntartás lehetőségétől. Ez a pont tehát kizárólagosan a használati eszközökre való tulajdonjogot tartalmazza. De csak olyan értelemben és abban a terjedelemben, amennyiben az kinek-kinek saját élete fenntartására szükséges. Az azonfelüli használati értékek visszatartása jogtalan, mert hiszen az idézi elő azon helyzetet, hogy nem tud mindenki hozzájutni az élete fenntartására szükséges használati cikkekhez, mert ilyenkor a felesleg tulajdonosa elveszi azokat attól, akinek szintén szüksége volna rájuk megélhetése céljából.

A második pontban (art. II. 1.) arra az ellenvetésre felel Szt. Tamás, amely szerint a természeti jog alapján minden közös, ennek a közösségnek pedig ellentmond a magánbirtoklás. A felelet így hangzik: »Communitas rerum attribuitur iuri naturali, non quia ius naturale dicitur omnia esse possidenda communiter et nihil esse quasi proprium possidendum: sed quia secundum ius naturale non est distinctio possessionum, sed magis secundum humanum conductum, quod pertinet ad ius positivum. Unde proprietates possessionum non est contra ius naturale, sed iuri naturali superadditur per adinventionem rationis humanae.« (A dolgoknak közössége a természetjog szerint nem azért van, mintha a természetjog parancsolná, hogy mindent közösen kell bírni és semmit sem szabad magántulajdonban tartani, hanem mivel a természetjog nem írja elő a birtokok megkülönböztetését (megosztását) mert ez emberi megegyezés tárgya, ami tételes joghoz tartozik. Ezért a birtokok (termelőeszközök) magántulajdona nincs a természetjog ellen, hanem a természetjoghoz hozzáadatik (superadditur) az emberi észnek munkája által). Ennek a finom fogalmi meghatározásnak jól a

velejük kell hatolnunk, hogy azt maradéktalanul megérthessük. Tiltakozás ez azon felfogás ellen, mintha a dolgok közösségét a természet-jog parancsolná olyan értelemben, hogy senkinek magántulajdona nem lehet. A természet nem végezte el a dolgok felosztását, mert ezt az emberi észre ruházta rá, amely azután tételes jogba foglalta a felosztás módzatait és mérvét. Ebben a mai állapot szankcióját látni azért, mert a tételes törvény az abszolút kapitalista magántulajdont szentesíti, nem lehet és Szt. Tamás nem is értette így, mert akkor ellentmondásba került volna az általa hangoztatott természetjoggal, amely szerint minden embernek joga van az életet biztosító javakhoz. A kapitalista magántulajdon pedig éppen a természetjognak a tagadása, mert a kapitalista rendben a tulajdonos feltétlen ura úgy a tulajdonnak, mint használatának. A termelőeszközök magántulajdonát tehát az emberi ész találmányának (adinventio) mondja és tényleg az is. Az emberi ész arra van hivatva, hogy a természetjog és az isteni jog szabta határokon belül megtalálja és érvényre juttassa azon rendet, amely legjobban szolgálja a használati javak elosztását, mert ezekre minden embernek természetadta joga van.

Szent Tamásnak idézett helye egyáltalán nem érv a termelőeszközök magántulajdona mellett, csak annak a megállapítása, hogy bizonyos magántulajdon nem természetjog ellen való, amint nem is lehet természetjog ellenes az, ami az emberiségnek a fejlődés folyamán olyan nagy szolgálatot tett. Amennyiben azonban a termelőeszközök magántulajdona az ész találmánya, nem a természetjog által előírt berendezkedés, a természetjog előtt különbözős az, vajjon van-e magántulajdon vagy nincs. A természetjog csak a mindenki számára szükséges használati eszközök elosztását írja elő, az észnek dolga olyan berendezkedéseket találni, amelyek ezt az igazságos elosztást szolgálják; mihelyt valamely berendezkedés nem felel meg a célnak, idejét múltá és az ész kötelessége újabb, megfelelőbb berendezkedést találni; megint csak azért, mert az ész csak a természetjog szolgálatában tevékenykedhetik, a természetjog ellen nem szabad működni.

Hogy nem a birtoklás módja a fontos a keresztény jog szerint, hanem maga az elosztás, az kitűnik a következő helyből (art. II. 2.): »Dives non illicite agit, si praeoccupans possessionem rei, quae a principio erat communis, aliis etiam communicet; peccat autem, si alios ab usu illius rei indiscrete prohibeat.« (A gazdag nem cselekszik meg nem engedett módon, ha a kezdetben közös dolgokat magántulajdonává teszi, de azokból másokat is részesít; ellenben vétkezik, ha másokat azok használatából egyáltalában kizár.) És tovább (art. II. 3.): »Pius quam sufficeret sumptui, violenter obtentum est. (Erőszak az, ha többet tartok meg, mint amennyire szükségem van.) Mindezen idézetek kétségtelenül bizonyítják, hogy a gazdasági rendnek főelve nem a magántulajdon vagy a köztulajdon, hanem a javak elosztása. A magántulajdonnal szemben feladatunk az, hogy megállapítsuk, végzi-e ezt a feltétlenül szükséges életfunkciót vagy nem; ha végzi, akkor nincs baj; ha nem végzi, akkor a baj okát kell kutatni és megállapítani, vajjon az életfunkció megszűnése a magántulajdonnak szervi hibája-e, vagy pedig csak járulékos okok idézték-e elő. Az utóbbi esetben ezek megszüntetése a feladatunk, ha azonban az derülne ki, hogy

egy bizonyos fejlődési fokon a termelőeszközök magántulajdona semmiképen sem tudja az elosztást biztosítani, akkor magát a magántulajdont kell az illető dolgokra nézve megszüntetni. Hiszen Szt. Tamás is csak azt bizonyítja, hogy a termelőeszközök magántulajdona nem feltétlenül természetjogellenes. És nem természetjogellenes akkor, ha a használati eszközök elosztását biztosítja. Ha ezt nem tudja elvégezni, a természetjog ellen van.

Előbbi álláspontunk helyességét bizonyítja Szt. Tamás következő helye (art. VII. 2.): »*Utī res aliena occulte accepta in casu necessitatis extremae, non habet rationem furti, proprie loquendo; quia per talem necessitatem efficitur suum id quod quis accipit ad sustentandam propriam vitam.*« (Valamely idegen tárgynak végszükség esetén való titkos elvétele, nem lopás a szószoros értelmében; mivel az ilyen szükséghelyzet teszi sajátjává azt, amit saját élete fenntartására elvesz.) Tehát a magántulajdon csak addig szent, amíg mindenkinek biztosítva az életlehetősége. Ha a magántulajdon ezt nem biztosítja mindenkī számára, megszünik sértetlensége, jogosultsága, mert ugyancsak Szt. Tamás szavaival élve (Su. Th. II. II. c. qu. 32. art. 6.): »*Bonum commune sit proprio praefereendum.*« (A közjó előbbre való az egyéni jólétnél.) Tehát a magántulajdon is minden ember javára van és nem szolgálhat egyéni önző érdekeket, vagyis nem zárhat ki senkit a szükséges javak birtoklásából.

Veszedelemes és téves dolog volna a fentiekből azt a következtetést levonni, hogy az alamiznaosztás kielégítő megoldása minden nyomorúságnak; mert ez csak a szeretet erényének a gyakorlása volna az igazság rovására. Nem lehet kielégítő megoldás, mert az alamiznaosztást kötelességgé tenni nem lehet; már pedig az egyéni belátásra bizott alamiznaosztás meg van ma is és látjuk mennyire segít a bajokon! Nem lehet másodszor azért, mert a javak elosztása nem a szeretet, hanem az igazságosság hatáskörébe tartozik, amely igazságosság a természetijog követelménye. Harmadszor és főleg azért sem, mert az alamiznaskodással egybekötött munkátlanság úgy az egyén erkölcsi, mint kulturális hivatásának a rovására megy; erkölcsileg az önérzetet őli meg, tétlenségre kárhozza és az ezzel összefüggő sok erkölcsi bajnak az oka. Kulturális szempontból pedig kikapcsolja az egyént az emberiség közös ügyének a szolgálatából és azt élősdivé süllyeszti le.

Összefoglalólag mondhatjuk: Szt. Tamásnál a magántulajdon nem önmagáért van, nem az egyes ember érdekeinek szolgálatában áll, hanem a közösség érdekeit kell szolgálni, az elosztást kell lehetővé tennie oly módon, hogy magántulajdon alapján minden ember hozzájuthasson a szükséges javakhoz.

A fentiekből következik, hogy különbséget kell tenni tulajdonjog és tulajdonhasználat között. Minden embernek joga van az életet lehetővé tevő dolgok szükséges mennyiségére; ez a jog abszolút, vagyis senkit, semmi körülmények között nem lehet megfosztani attól a lehetőségtől, hogy megszerezhesse magának a szükséges használati tárgyakat. A használati eszközök tulajdonára való jog ép oly abszolút, mint az élet joga, mert hiszen az utóbbi is attól függ. Ha nincs meg a jogom arra, hogy tulajdonommá tegyem a ruhát, eledelt, akkor ezzel elvesztettem az élethez való jogot is, hiszen ezek nélkül nem élhetek.

A használati eszközök tulajdonára való jogom tehát feltétlen. Ezzel szemben a tulajdon használata nem korlátlan, nem abszolút

jogom. Az abszolút használati jog megvolt a pogányságban és megvan a mai kapitalizmusban is; és ennek a pogány felfogásnak az érvényesülése oka legnagyobb részben a mai nyomornak. Szent Tamásnál és az egész középkori, valamint újkori egyházi felfogásban a tulajdon használata meg van kötve. Még pedig meg van kötve a a természetjog értelmében, amely szerint *minden* embernek joga van az élethez. Senkinek sincs tehát joga arra, hogy visszatartsa azt, amire őneki magának nincs szüksége, mert ha a feleslegest visszatartja, azáltal meglóp mást, aki az illető dolgot nélkülözi; a tulajdon keresztény használati joga tehát csak a tulajdonos szükségleteinek fedezéséig terjed; ami azon fölül van, az igazságtalanság. Mivel pedig megállapítottuk azt, hogy az alamizsna nem a természetrendi elosztási mód, mint amelyhez nem az igazságosságnak, csak a szeretetnek van köze, az elosztást pedig a természetjog, tehát az igazságosság alapján kell végezni, azért a korlátlan nagyságban való birtoklásnak mai joga nem foglaltatik a fentemlített korlátlan tulajdonjogban. A korlátlan tulajdonjog csak azt mondja ki, hogy semmiféle körülmények között nem lehet elvenni az embernek jogát, hogy az élethez szükséges dolgokat megszerezze, de nem foglalja magában azt a jogot, hogy korlátlan mennyiségben szerezhesse meg magának a használati cikkeket, esetleg termelőszközöket. Tehát minden embernek módot kell adni arra, hogy munkája révén megélhessen, vagyis rendelkezésére kell bocsátani azon eszközöket, amelyekkel megélhetését biztosíthatja. Amint láttuk, Szt. Tamás szerint, ez a rendelkezésre bocsátás a termelőszközök magántulajdona alakjában történik meg, mert úgy látja, hogy a magántulajdon rendje biztosítja legjobban az elosztást.

Délelőtt fűrészelek.

Az istállóból pára csap,
lilásak a hűs félszerek,
fűrészpórosan áll a bakk
— favágó bakk —
fűrészelek.

A nap tempós kiscgazdaként
villázza felhő saruját —
s fényt sercint néha, lanya fényt
— foga közül —
a falun át.

A bontott kazal füstölög
— tán a nyár emléke előtt? —
finom, laza ezüstködök
ezüstözik
a hegytetőt.

Bágyad a hó a kerteken,
az udvaron enged a sár,
indul a nappal melegen
mint átfesített,
Öreg batár.

Bólint az ismerős faszor,
és megnézi mint dolgozom —
aranyként csillan a fapór
a rögöket
himporozom.

Zendül a bakkom, muzsikál,
fahúrú, borús hegedűm,
a tölgyek kemény húrjainál
szebben vajjon
mi hegedül? —

Hasítva vonóz a fűrészt,
feszült, ős dallamot fakaszt,
a szám utána fűtörész
és izzadok
mint egy paraszt

Mint őszöm, a condrás cseléd,
urak zsellérje, aki nem
szidta kiizzadt kenyerét —
oly fáradtan
vig a szivem!

Lábamnál kutyám hempereg,
a hajam közt lágy szél keres
s öklömben piheg a meleg
munka, mint-kis
vad énekes

madár, mely egyszer kirepül
s falum felett, világ felett
a kékbe cikázza remekül
fűttyős, tiszta
friss nevemet!

Az európai kon- föderáció problémája.

Ölvedi János.

I.

Tíz esztendeje annak, hogy a szellemileg rendkívül rugékony és tehetséges Richard Coudenhove-Kalergi az ő Páneurópa ideáját dobta a világ köztudatába, jelezvén vele az egyetlen utat, mely a háború-utáni gazdasági és politikai világrkízisből egy ideológiailag tisztultabb, gazdaságilag életképesebb és stabilabb időszakot lett volna hivatva megnyitni Európa történetében. Azok a hullámok, melyeket az újszerű gondolat fölvetése szükségszerűen előidézett Európa háborúutáni, különben is ideges életében, tíz esztendő hosszú etelése alatt mind elcsendesedtek, elsimultak s a grandiózusnak látszó elképzelés — sok őt megelőző társával együtt — bekerült az európai történelem porlepett lomtárába, ahol mindenkitől elfeledve és elparentálva alussza csöndes igénytelenségben örök álmát.

A gondolat, melyet Kalergi gróf tíz esztendővel ezelőtt fölvetett, föltétlenül hatott speciálisan újszerű formáival, azonban ne gondoljuk azt, hogy maga a koncepció teljesen új. A tíz évvel ezelőtt felvetett Páneurópa-gondolat mintegy száz év távlatából különböző formában, de majdnem mindig egyazon tendenciával bukkan föl a gondolkodó emberiség elé: ezen tendencia, ezen évtizedes cél az európai béke és nyugodt gazdasági boldogulás megteremtése.

Az a törekvés, mely Európát kontinentális egységénél, Európa államait geográfikus fekvésüknél és egymásra utaltságuknál fogva szoros gazdasági és politikai egységbe akarja foglalni és ezáltal véli kiküszöbölhetőnek a nemzetek között élő nemzeti és imperialista ellentéteket és az ezekből származó háborús veszélyt: egyáltalában nem új. A XIX. sz. gondolkodói már foglalkoztak a kérdéssel, vajjon nem lehetne-e Európa nemzeteit a kölcsönös megértés síkján közelebb hozni, nem lehetne-e a politikai országhatárok által szétdarabolt európai kontinensen közös platformot teremteni, melyre rá lehetne konstruálni egy egységes Európa gazdasági és politikai strukturáját. A gondolat megszólaltatói elsősorban filozófusok voltak, akik a humanitás s az emberiség jövődö boldogulása, békés fejlődésének gondolatából indulva ki, szövegezték meg azokat a teoretikus faktorokat, melyek Európa jövődö békés fejlődését egyedül segíthetik elő. Talán legkarakterisztikusabb képviselője e kornak és e tudományos politikus irodalmi iránynak az orosz *J. Novicow*. Politikai koncepcióit a *La fédération de l'Europe* c. munkájában fekteti le rendkívül szemléltető módon. Talán nem lesz fölösleges, ha röviden ismertetjük e munka gondolatmenetét; t. i. rajta keresztül, mintegy átmetszetben magunk előtt látjuk az európai föderáció propagáloinak filozófiai gondolatláncát.

J. Novicow épen úgy mint többi teoretikus író társa, a háború gondolatából indul ki. Az európai kultúra s vele együtt az egészséges gazdasági élet fejlődését csakis oly berendezkedés mellett, oly óvintézkedések igénybe vételével képzei megvalósíthatónak, mely óvintézkedések és békés fejlődést garantáló konstellációk a háború gondolatát és eshetőségét mereven és kategorikusan kizárják. A pacifista

beállítottság ezen irodalmár-politikus csoportnál nem szimpla elfilozofálás a tényeknek, nem utópiákba való nyegle menekülés, hanem többé-kevésbé Európa fejlődésvonalának reális kifejezése, konkrét tudatosítása. A pacifista ideológia mellé határozott szociális érzék járul, a szociális bajok és visszaélések objektív felismerése s komoly törekvés, komoly lépések az orvosszer megeléje felé. — A mű második részében boncolgatja azokat a tényezőket, melyek egy európai föderációs terv megvalósításának szöges akadályát képezik; ezek nevezetesen a) az egyes népekben élő territóriális terjeszkedésnek a vágya, b) a háború (militarizmus), c) a sovinizmus és az expanzív nemzeti gondolat, végül pedig d) a végtelenségig fanatizált nemzeti illu-

LIÉNART

blbornok a „Dossiers de l'Action Populaire” I./25-iki száma szerint mondja a túlzott nacionalizmusról: „Az Egyház nem fogja kitörölni a katolicizmusból azt a parancsot, amelyet néha oly nehéz alkalmazni és még nehezebb megmagyarázni az embereknek: a szerezés ellenfeledet. Az Egyház és az evangélium azzal a szent merészséggel lép elénk, hogy felszabadít bennünket a megszokott gondolatok igája alól, amelyek által a túlságosan is emberi érzések rabszolgáivá aljasodunk és azzal az erővel rendelkezik, hogy egész új látókört képes megnyitni előttünk... Az egyház hivatása, hogy ne tűrje tanainak lefokozását és hogy ne engedje a világot oly eszmék bűvkörében megrekedni, amelyek a katolicizmus igazi ábrázatát képesek volnának meghamisítani. Kötelességünk szeretni ellenségeinket túl a határokon! Az ellenség szeretetének parancsát az Alpeseken túl és a Spree partjánál is hirdetik a püspökök... Jobban lehet megvédeni a hazát a béke keresztoshadjáratával, mint a legkörülményesebben kicirkalmazott biztonsággal. Itt kell a szellem elsőbbségének érvényre jutni. Emberek és népek sorsát fokozottabb mértékben határozzák meg a természetfeletti erők, mint a szenvedélyek és az érdek önző számfejtései.”

ziók. Ha kissé jobban szemügyre vesszük az imént felsorakoztatott — egy európai konföderációt — gátló tényezőket, bennük az első pillantásra fölismerjük a múlt század történetének irányító nevezetes erőfaktorait. A territóriális terjeszkedés, (vele együtt a nagyarányú militarizmus) s a túlfűtött nemzeti fanatizmus: ezek azok a történetpszichikai motívumok, amelyek Európa fejlődési grafikonját már évtizedek óta meghatározzák. — *Novicow* nem elégszik meg a tények objektív felismerésével, hanem egyszersmind orvosszert is ajánl: az emberi lélek teljes átalakítását. »Mindnyájan tudjuk: a háború elleni orvosszer teljes egészében ismeretes. Nem más az, mint az emberiség gondolkodásának gyökeres átfarmálása.¹⁾

Ez a filozófiai mellékizű, mindent az emberi lélek renesszánszára építő, föderációs Európa elgondolás, némi tartalmi változtatással, illetve módosítással — a XX. sz. első évtizedeiben kikristályozódott fiatal politikai generációnak is állandóan megvitatott témája, ideológiai bázisa lett. A szépen fejlődő örvendetes munkát, a világháború, a

1) J, *Novicow*; »La Fédération de l'Europe» Paris, 1901.

világháborúval automatikusan megint a felszínre kerülő imperialista-nacionalista szólamok derékba törték. Igaz, hogy a háború harmadik esztendőjében már jelentkeznek hangok, melyek az embertelen vérontás mielőbbi befejezését és a jövőben való békés, szolidáris együttműködést sürgetik, azonban e hangok a tomboló istenítélet zűrzavarában nem találtak elegendő viszhangra. 1916-ban Eugenio Rignano, milánói egyetemi tanár ad ki Hágában egy füzetet, melyben Európa nemzeteit a mielőbbi kibékülésre és jövőben való kooperációra hívja föl. Hiszi azt, hogy a közeljövőben megkötendő békeszerződések eliminálni lesznek képesek mindazokat a tényezőket, melyek a múltban súlyos következményű komplikációkat idéztek elő s amely tényezőknek további létezése megint csak a háborús veszedelem és kölcsönös nyugtalanság számára szolgálnának támpontul.¹⁾

Most, hogy kb. a világháború befejezéséig láttuk azokat az ideologikus törekvéseket, melyeknek célja az európai ellentéteknek leküzdése és a háború veszedelmének kiküszöbölése volt, vessünk rövid pillantást azokra a gyakorlatban, a nemzetközi külpolitikában létesített békeakciókra, melyek Európa békés gazdasági és politikai együttműködését lettek volna hivatva biztosítani. Gondolok itt nevezetesen azokra a békeakciókra, békekonferenciákra, melyek II. Miklós orosz cár sürgetésére hívtak össze s melyek a béketörekvések jegyében iparkodtak komoly, gyakorlati úton előmozdítani az európai kooperáció gondolatát. Föltétlenül el kell ismernünk, hogy mint törekvések, határozottan dicséretesek voltak azok a békekongresszusok, melyek két alkalommal, 1899 májusában és 1907 folyamán zajlottak le, azonban sajnálatos tényként vagyunk kénytelenek megállapítani azt is, hogy az említett konferenciák tevékenysége — mint ahogy a diplomáciai tárgyalásoknál nagy általánosságban történni szokott — kizárólag csak udvarias tényfelismerési síkra szorult.²⁾ E békeakcióknak harmadik reprezentatív megnyilvánulását az időközben kitört világháború semmisítette meg. A világháború egyenlőre lehetetlenné tett — legalább is gyakorlati vonatkozásokban — minden olyan törekvést, mely a háborús államok között akarta volna eszközölni a békeközvetítés szerepét s esetleg egy — a kölcsönös érdekeket szem előtt tartó — békealkudozást. Új tér, új életlehetőségek nyíltak e törekvés számára akkor, amikor a központi hatalmak hadiereje összeroppan a piarei fronton, amikor az antant megkezdte alkudozásait legyőzött ellenfeivel.

A versaillesi békeszerződések első része, teljes egészében (1. art-től 26-ig) a népszövetség megalakításával foglalkozik. A békeszerződések megalkotói tehát — úgy látszik — minden tőlük telhető erőyes intézkedést megtettek arra nézve, hogy a háborús pusztítás, egy esetleges jövő revánis-világháború eshetőségeit Európa politikai életéből kiküszöböljék és ezáltal biztosítsák a kontinens jövő békés fejlődését. Mielőtt analízis tárgyává tennők a népszövetség tulajdonképeni célját és programját, definiálnunk kell jogiszempontból annak külső meg-

1) Prof. Eugenio Rignano: Un conseil fédéral de l'Europe. La Haye. 1916.

2) Erre vonatkozólag illusztrálás végett álljon itt a két békekonferencia rezolúciója, melyet az a háború kérdésében hozott: »Az emberiség anyagi és erkölcsi jólétének előmozdítása érdekében feletlen kívánatos, hogy az immár az egész emberiségre nyomasztólag ható katonai terhek csökkentessenek« (az 1899-iki I. békekonferencia határozata). »Tekintettel arra, hogy az első konferencián a fegyverkezések korlátozására vonatkozó határozatot elfogadása óta a haditerhek évről-évre szaporodtak, a II. konferencia feletlen kívánatosnak tartja, hogy az államok e kérdéseknek komoly tanulmányozását újból fejevegyék« — (az 1907 és II. békekonferencia határozata.)

nyilatkozási formáját: »a népszövetség az államoknak azon csoportja, melyet azon acélból hoztak létre, hogy lehetővé tegyék a civilizált nemzetek közötti kooperációt, hogy biztosítsák a jognak és az igazságnak uralmát az egész világon és hogy garantálják az államoknak a békét és a biztonságot.«¹⁾ — E definícióból most már nyilvánvaló a népszövetség célja és munkaköre: míg egyrészt a békét és biztonságot, jobbanmondva a versaillesi békeszerződések által létesített konstellációkat akarja szankcionálni és megőrizni, addig másfelől éppen e cél érdekében békés úton akarja elsimítani mindazokat az ellentéteket, melyek a világpolitikában esetleg fölmerülnek. A népszövetség fogalmi és tartalmi definíciója után talán az lenne a logikus sorrend, hogy tevékenységével »működési körével kapcsolatban szögezzük le« objektív véleményünket, ezt azonban most későbbre hagyjuk: az események további egymásutánja s az európai külpolitika legújabb fejleményei adják meg erre a legigazabb feleletet.

Annak az ideológiai tényekből kiépített törekvésnek, mely a háború borzalmaival szemben a népek békés fejlődésének és együtt-haladásának volt szószólója már a háború előtt is, az 1914—18-as világháború hatalmas támpontot adott. Az a gondolat, mely elvontan élt J. Novicow, Rignano és mások irodalmi munkásságában, most expozív erővel terjedt, az eszmék, melyek pár évtizeddel annakelőtte talán csak még a reális élettől elvonatkoztatott filozófus agyában éltek, most ellenálhatatlan erővel robbantanak a világ elé. A háború utáni esztendőben kikristályosodó, nagyátfogású írógeneráció föltétlenül magáévá tette a gondolatot, melyből a régebbi pacifista irodalmár irány éldegélt. Ezen új irányzat két síkon fejt ki aktív tevékenységet: egyrészt szilárd meggyőződését fejezi ki az európai béke érdekében, tehát pacifista, másodsorban iparkodik megkeresni azokat a lehetőségeket, melyek a háborúutáni kaoszából a gazdasági és politikai kooperációhoz vezethetnének.

A négy és fél esztendeig tartó világháború szinte logikussá teszi ama óriási ellenszenvnek és agitációs munkának a létrejöttét, mely munka egy — a közeljövőben fenyegető — világháború eshetőségét akarja lehetetlenné tenni. A háború mutatott rá a legélesebb formában a körülményre, hogy Európa államai gazdasági szempontokból egymásra vannak utalva, mely közös kapcsolatokat ha széttörjük, a szörnyű következményeket maga a kontinens sínyli meg. A törekvés azonban, mely Európát újabb veszély, újabb háború elé akarja állítani, nem szűnt meg, hiszen a háborús készültség oly nagy, hogy annak méretei fölülmulják a háborúelőtti állapotokat is. Szükség van a leszerelésre, de a materiális leszereléssel egy időben történjék meg a nemzeti sovinizmus, a gyűlölet leszerelése.¹⁾ — E kor lelkiképét talán a legszenzációsabban J. R. Clynes, az angol parlament v. tagja jellemzi, amikor azt mondja: »Választanunk kell a világbéke és a világforradalom között, választanunk kell azért, mert biztos, hogy az emberiség nagy tömegei sohasem fogják többé elfogadni a háború

1.) *Rene Foignet. Droit International public. Paris. 1926. 154. old.*

1) Il faut que les États, au lieu d'essayer de se duper les uns les autres . . . faisant une réalité de la solidarité internationale, travaillent de concert au relèvement des ruines laissées par la grande guerre. Si faut que le désarmement matériel soit fondé sur le désarmement des haines. — *Viktor Basch, prof. à la Sorbonne. Ère Nouvelle, 7 juin 1922.*

borzalmas és bolond gondolatát anélkül, hogy ne gondolnának annak következményeire.¹⁾

II.

A közelmúltban felszínrevetődő, a multszázadbeli, inkább teoretikus alapon dolgozó konföderációs Európa elképzelések helyett reális programot és haladást zászlajára író mozgalom: a páneurópaizmus. Maga az elgondolás ideologikus alapokon nyugszik, teoretikus meghatározások és konklúziók után jut el e Páneurópa gondolat reális megvalósításához. A gondolat történeti alapja mindenesetre visszanyúlik évtizedekkel előbbre, egy páneurópai ideál utopistái közé, megszületésének valódi okozói a világháború következtében föllángoló politikai és társadalmi gyűlölködés, eltolódások és az a gazdasági hanyatlás, mely mint a világháború logikus következménye közös pusztulással fenyeget győzött, legyőzöttet, egyszóval Európa kontinentális hegemoniáját.

Hogy kellő áttekintést nyerjünk a kérdésről, alapúl vesszük *Richard Coudenhove-Kalergi*: Pan-Európa c. munkáját, melyben az író lefekteti mindazokat az allapprincipiumokat, melyek egyrészt a gondolat fölvetésére őt ösztökélték, másrészt melyek egy föderatív Európa gazdasági és politikai együttműködését föltétlenül elősegítenék.

Ha figyelelemmel kísérjük a világtörténelem gazdasági fejlődés-menetének grafikonját, ha nevezetesen megfigyeljük a történelem folyamán kialakuló gazdasági imperialista csoportok szerepét úgy arra a megállapításra jutunk, hogy a mai világtörténelmi fejlődés vonala őt gazdasági komplexus kialakulásához vezet: a britt, az orosz, a pán-ázsiai, a pán-amerikai és a kontinentális európai gazdasági impériumhoz. Az utolsó évtized történeti fejlődése oly irányban tendál, hogy az említett gazdasági területek pozitív viszonylatokban való kialakulása, illetőleg egymástól való elszigetelődése rövid időn belül megtörténik. A keletázsiai gazdasági impériumnak föltétlenül Japán és Kína a letéleményese; nos hát az utolsó évtized történeti fejlődés-menete nagyon is azon föltevés mellett szól, hogy keletázsia népei közös gazdasági territoriális vezetés alá kerülnek. Másfelől az orosz gazdasági impérium kialakulását nagyban elősegítette a Szovjet mindent centralizáló, racionális kollektív termelése; az angol világhatalom kialakulása és mai megjelenési formája kétségkívül az önálló gazdasági impérium ismertető jeleit hordja magán; az amerikai köztársaságok gazdasági egymásrautaltságuknál, sokkal inkább pedig politikai és etnikai közelállásuknál fogva kétségtelenül a gazdasági és politikai együttműködés útjára fognak lépni,²⁾ végül is teljesen egyedül és önmagárautalva marad az európai kontinens, melyen a gazdasági együttműködés gondolatát illuzórikussá teszi Európa mai politikai ziláltsága. Ugyanakkor, amidőn a többi négy most kialakulófélben levő gazdasági komplexus a fejlődés útjára lépve már határozott tendenciával közeledik a kitűzött cél felé, Európa belső politikai adottságai következtében képtelen egy egységes platformmal rendelkező organizmus megteremtésére, ami egyszersmind azt is jelenti, hogy világviszonylati szerepe állandóan csökken, míg végül is a teljes gazdasági, politikai és kulturális impotenciáig súlyyed le. Ezzel szemben

1) Morning Post. 1923. jún. 23.

2) Coudenhove munkája megjelenésekor, 1924-ben zajlott le épen Chileben az ötödik pánamerikai konferencia.

nézzük csak, milyen képet nyújtana az öt gazdasági viláimpérium, mindegyik a maga kifejelettségi formájában. Erre vonatkozólag álljon itt példa gyanánt az alábbi statisztika:

	Lakosság millió	terület Km ²
Páneurópa	427	25
Britt birodalom	464	39
Orosz birodalom	150	23
Mongol (ázsiai) bir.	520	12
Pánamerika	209	32

A Páneurópa elképzelés alatt tehát az európai államok gazdasági összefogását értjük (Anglia kivételével), egy európai konföderációs egység megteremtését, mely egység nemcsak gazdasági, hanem nacionalis, kulturális stb. megnyilvánulásaiban is mindig szem előtt tartaná az egymásrataltságot, a kooperációt és a közös munkavállalás szükségyszerű követelményeit. Amint az előbb említettük, ezen európai konföderáció kereteiből kiesnék Anglia, kiesnék pedig azon egyszerű oknál fogva, minthogy az angol királyság a britt gazdasági világhatalom magja lévén az európai konföderációtól teljesen függetlenül kénytelen szervezkedni. Európa ezen Anglia kihagyásával való reorganizálása azonban nem jelenti az európai kontinens Anglia elleni fordulását, épen úgy nem, amiként Pánamerika is Kanada kihagyásával teremti meg gazdasági jövőjét, azonban nem Kanada ellen.¹⁾

Ha a mai speciálisan európai gazdasági és politikai krízis tulajdonképeni okát vizsgáljuk, föltétlenül a világháborúhoz jutunk el, mint ahhoz a tényezőhöz, mely a mai krízisnek — ha nem is kizárólagos — de mindenesetre legszembeütőbb okozója volt. A világháborúval s annak befejezésével, nevezetesen pedig a békeszerződésekkel, mint szerfölött fontos történelmi mozzanatokkal föltétlenül számolnunk kell, hiszen épen e tényezők adják a legfőbb okot minden politikai társalkodásra s ha nem sikerül őket kellő mértékben rendezni, úgy egy újabb világháború fenyegeti Európa mai »békéjét«. A békeszerződések szankcionálása föltétlenül a sovinizmus további melegágyát készítette elő, az újonnan húzott politikai határok pedig a gazdasági anarchia legteljesebb kialakulásához járultak. Hogy evvel kapcsolatban milyen eszközökkel és orvosszerekkel lehetne a háborúutáni anarchiát megszüntetni: erre nem ad Kalergi határozott feleletet; mindenesetre megjegyzi, hogy egyrészt a versaillesi békeszerződések felülvizsgálása volna szükségyszerű, másrészt egy nagyátfogású gazdasági revízió, mely az európai kontinens testét borító gazdasági fekélyeket orvosolná.²⁾

A konföderációs elképzelés ismertetése után térjünk át azon fölötté súlyos akadályokra, melyek kényes voltak miatt szinte egyenesen lehetetlenné teszik a Páneurópa gondolat gyakorlati megvalósítását. Ily szöges akadályt képez elsősorban a *nemzetiségi kérdés*.³⁾ A nacionalizmus definíciója⁴⁾ föltétlenül arra enged következtetni, hogy C.

1) Pán-Európa muss sich ohne England konstituieren — aber nicht gegen England; so wie sich Pán-Amerika ohne Kanada organisiert hat — aber nicht gegen Kanada.“ III.

2) „Die neue europäische Landkarte wurde auf Grund nationaler Aspirationen entworfen — nicht auf Grund wirtschaftlicher Bedürfnisse.“ VIII.

3) A francia-német antagonizmus ismertetésére jelen munkámban nem térek ki; nem teszem ezt a téma nagy terjedelme, másodsorban politikai színezete miatt. E kérdésre egy későbbi tanulmány keretében még visszatérünk.

4) „Die Nation ist ein Reich des Geistes; alle moderne Kultur in Europa ist national; es muss also jeder, der Ehrfurcht empfindet vor dem Geiste — auch Ehrfurcht empfinden vor dem nationalen Gedanken.“ X.

Kalergi gróf is óriási fontosságot tulajdonít a nemzeti eszme ápolásának, azonban ő tovább is megy: megkívánja, hogy a Páneurópa gondolat ideológiailag tisztultabb követője, föltétlenül vetkezze le magáról a nacionalizmus minden csökevényét, minden ferdeségét, mely nem a megértés, a kooperáció, hanem az egyenetlenség, a háború síkjára tolja el mindig az európai civilizáció fejlődését. Hogy ezen teljesen elvonit meghatározásokkal szemben a gyakorlati realizációban mily arculatot vett fel a Páneurópa-mozgalom, erre vonatkozólag a legjobb feleletet a koncepció későbbi fejlődése adja meg.

Kalergi gróf a tényállás hosszadalmas kifejtése után határozott irányt próbál szabni, határozott utat, mely a Páneurópa-gondolat gyakorlati megvalósításához vezethetne. *Az első lépés*, mely az eszme realizációját célozná egy páneurópai konferencia összehívása volna, mely a probléma közelebbi tendenciáit és jövő programját szögezné le. *A második lépés* egy kötelező, nemzetközi választottbírótság elfogadása volna, az európai összes demokratikus államok bevonásával. *A harmadik lépés* egy európai vámunió kiépítése lenne, az európai gazdasági együttműködés reális megvalósítása közös gazdasági területen.

Maga az út, melyet Kalergi gróf megjelölt a föderatív Európa kialakítására: föltétlenül illuzorikus; ugyanazon uton akar eljutni a célhoz, a föderatív Európa megteremtéséhez, mely utat történeti fejlődés, különösen pedig a háború után kinőtt antagonisztikus külpolitikai tendenciák számos ízben diszkreditálták. A mai ember számára a Népszövetség protektorátusa alatt fölcseperedő eszme pozitív teljesítményt, pozitív tartaimat nem jelent; a genfi cirkusz az utóbbi esztendőkhöz folyamán annyira leleplezte önönmagát, hogy nem tarthatjuk a béke; az európai gazdasági reorganizáció reményekre jogosított letéleményesének.

A cseh katolikusok kulturális élete.

Fuchs Alfréd dr.

A háboru utáni cseh kulturális életben a katolikus elem egyre érezhetőbben tör előre. Ez tavaly is kitűnt, midőn a „Melantrich” könyvkiadóvállalat kiírta a feltűnően magas irodalmi pályadíját. Ezt *Zahradníci* kapta meg, ez a kimondottan katolikusán inspirált költő Červené jeřábý (Vörös darvak) c. verskötetéért. Ez a nagy könyvkiadóvállalat, melyet közelről sem nevezhetünk katolikusnak, hisz a csehszlovák nemz. szocialistákhoz áll igen közel, átvette a kiváló katolikus író, Jaroslav Durych könyveinek a kiadását. Ennek a kiadóvállalatnak a lapjában az Irodalmi és művészeti lapokban (Listy pro umění a literaturu) a katolikus elemnek igen nagy szerepe van. Egyáltalán az az ember benyomása, hogy a cseh líra fejlődése a spiritualizmus irányában halad. — A legkiemelkedőbb háború utáni lírikus Wolker volt, az erős szociális akcentusok költője, aki már a kommunizmus felé hajlott. Az ő balladaszerű előadásában volt valamelyes népi jelleg és igazi nagy lírikus volt. Korai halála folytán azonban a fiatalság

előtt még nem érdemelt korai elfeledés lett az osztályrésze s helyét Nezval dadaizmusa és sürrealizmusa váltotta fel. Nezval intellektus nélküli költő. Az ő lírája a csapongó asszociációkra épül, teljesen elmerül az érzéki szenzációkban. Azok a versei, melyek szinte már az értheteflenség és értelmetlenség határán jártak a háborús generáció lelkének voltak a kifejezői, annak a generációnak, mely mindenüft csak ürességet talált, mely nem hitt az észnek és nem fogadott el racionális feleleteket. Jelszava lett Freud egyik könyvének mottója: „Flectere si nequeo superos, Acheronta movebo”. Ennek a generációnak a szimpatiaja a pszichoanalitikusok teóriái iránt a tudatalattihoz való menekülésben van. Most azonban ismét egy olyan nemzedék tört előre, mely felfedezte a lelket. Ezekfől már távol áll a szociális anarchizmus és a szalónkommünizmus. Nem akarjuk azt állítani, hogy ezen új spirituális irány képviselői kivétel nélkül katolikusok, de jellemző, hogy egyike a legjobb fiatal prózairóknak Čep, épp úgy, mint a két fiatal lírikus *Kosto-hryz és Renč* a katolikus táborhoz csatlakoztak, politikailag is erre az oldalra állottak és kiadják a *Rad* c. folyóiratot, mely azonban, sajnos, elég rendszertelenül jelenik meg.

A könyvkiadást illetőleg a katolikus táborban is mutatkoznak a kiadói krízis jelei. A nagy kiadók elárusítási és pénzügyi nehézségei részben a katolikus kulturális vállalkozásokat is magukkal rántották, melyek különben is erősen szét voltak tagolva és ugyanakkor többé-kevésbé ugyanarra az olvasótáborra építettek. A mai napig a következő cseh kat. folyóiratok vannak: *Akord*, *Archa*, (az utóbbi évnegyedes lap), *Akce*, a háború előtti *Vlast*, *Život*, *Přehled Svatováclavské Ligy*, *Na Hlubínu*, *Filozofická revue*, *Hlidka*, *Časopis kat. duchovenstva*, *Sursum*. Ezekhez jöttek még az egyes szerkesztendek lapjai és a Máriakongregációk lapja (*Věstník Mariánských Družin*.) A rendi lapok közül különösen a bencés *PAX*-nak van revue formája. Ez a lap a liturgiának van szentelve. Igen nagy szükség van az összevonásra, mely a közeljövőben meg is történik: a *Život*, *Přehled* és az *Akord* egyesülnek és újjászervezett szerkesztőséggel a brünni akademikusok *MORAVAN* egyesülete fogja kiadni az új lapot. — Hasonló megszorításra van szükség a könyvkiadás terén is. — (A lap-összevonásokból mi is tanulhatnánk! Szerk.)

A megszűnt orgánumok között van többek között a katolikus ujságírók *VOX* c. sajtótudósítója. Ehelyett akarják a domonkosok folyóirat alakban kiadni a katolikus nagyságok életrajzgyűjteményét *Gyözők (Vítězové)* címen. De a vidéki könyvkiadók is új könyveket jeleznek. Így többek között a *Prerov-i Společenská Tiskárna* is, mely sok vidéki lapot ad ki *P. Chilka Ferdinánd* vezetésével. A *Csehszl. Részvénytársasági Nyomdánál* is, mely a cseh néppárt sajtóját adta ki és az *Univerzum* könyvkiadóvállalatot vezette, erélyes reorganizáció folyik, melynek célja ezt a kiadóvállalatot is átvezetni a krízis szirtjei között.

Természetesen a cseh katolikus kulturális- és sajtókoncentráció még nincs megoldva, noha csak ezáltal lehetne teljesen legyőzni mindazokat a pénzügyi nehézségeket, melyekben a katolikus kulturális szenved s melyek most kezdik teljes egészében éreztetni a krízis következményeit.

Mindent egybevetve mondhatjuk, hogy a katolikus intellektuelek főrekszenek kitörni az izoláltságból és az egész nemzethez akarnak szólani. Nem akarják, hogy a színvonal csak azért essék, mert katolikus könyvről van szó. Hogy pedig ezek a főrekszenések sikerrel járnak, azt az ezen tájékozott cikkem elején elmondottak bizonyítják.

Prága, 1933. december.

S Z É M L E

Róma szava

Európának a rövidlejárta részletérdek egyoldalú, szűkkeblű, korlátolt és bűnös hajhászásába elmerült politikai vezetői számára az 1933. esztendő végén a pápai félhivatalos, a „L'Osservatore Romano” évvégi vezércikke szerint a szemrehányó hallgatás volt.

Az elmúlt esztendő folyamán a pápa nap-nap után egész sereg zarándokcsoportot fogadott. A földkerekség minden részéből sereglettek össze. A pápa majdnem mindegyik csoport számára külön beszédet mondott. Ezekre a pápai szavakra mindnyájan lelkesen figyelttek. Mindnyájuk szívében őszinte visszhangot váltottak ki Péter utódának főleg azon szavai, melyekben azt fejtette ki, hogy az összes emberek, egyének, csoportok, társadalmi rétegezések, nemzetek és államok kölcsönös igazságossága, méltányossága és jóindulata az egyedüli, de tényleges megvalósítása esetén feltétlenül biztos, gyógyítószere a jelenkor egyéni, családi, társadalmi, nemzeti és nemzetközi világválságának.

Míg a legkülfélebb népek római zarándokainak milliói e mentő ígéret szívvlelélekkel fogadták, addig az orazágsorsok intézői legtöbbször a ajkán a kölcsönös igazságosság, méltányosság és jóindulat hangoztatása ritkán több az üres szólamnál, sőt macchiavellisztikus szemfényvesztésnél.

Amíg a népek gazdasági és közéleti irányítása *tényleg* a gátlás nélküli egyéni, vagy csoportonkénti alapján történik; míg gazdasági potenciátok cinikusan hirdethetik, vagy bitorolt hazafias jelszavakkal palástolhatják azon szörnyűségeket, hogy nekik szükségük van népek más népek elleni

vadállati uszításra, mert ezáltal hadipari részvényeik emelkednek; amíg a technikai haladás és nem egy államháztartásán közel 80 százaléknyi költségeloirányzata a jövő tömegmészárlások előkészítésére van beállítva; amíg mai vezérferfiak szóval, avagy tettel hirdethetik, hogy százezernyi, milliányi ember elnyomása a »béké-»hez szükséges; amíg a gazdasági és politikai kérdéseket elvben, vagy tényleg függetlenül az erkölcs örök törvényeitől; amíg vezető közéleti egyéniségek és azok hatalmi körébe szorított tömegek sajátmagukra is öngyilkos rövidlátással saját nemzetük, saját államuk, saját fajuk istenítését minden más nemzet, állam, faj letiprása árán szorgalmazzák; amíg a világ hatalmasai nagy része a vallás és az egyház számára is csak akkor ismer el némi árny-létjogosultságot, ha azt reményli, hogy a saját politikája jármába foghatja; amíg a világ hatalmasai Krisztus és az Ő földi helytartója szavára nem hallgatnak, vagy amíg e hatalmasokat a józan belátás és a krisztusi gondolat el nem söpri: addig a világgazdaság és világpolitika nem juthat ki a butaság és gonoszság mai fertőjéből, addig a mai világ továbbrohan a végpusztulás felé.

Amíg a Pápa a világ nagyjai konok és végzetes békétlenségére már nem talál szót, addig a perzsa Daneah Khan vezetésével 1933. december 27. ötszáz ázsiai főiskolás látogatását fogadta. Meleg szavakban beszélt előttük a nagy Ázsia és annak főiskolái óriási feladatairól. A Pápának Kinából most visszatérő delegátusköveite pedig, Constantini érsek, Rómában első nyilvános előadását az új kínai keresztény egyházi művészet stílusáról tartotta; konkrét dokumentumul azon elvnek, hogy valamint a kereszténységnek s

krisztusi etika határain belül teljesen alkalmazkodni kell a legexotikusabb népek életformáihoz is, úgy az egyházi művészetnek is az illető népek izléséhez kell idomulnia.

Ha — ne adja az Isten — az európai civilizáció tényleg feltartóztatlanul rohan végpusztulásába: Krisztus egyházát alapjában ez sem ingatná meg. — Ha valamelyik pápa, akkor XI. Pius pápa az, aki át van hatva az egyháznak nemzetek, világárszek és fajok felettségétől, univerzális világmissziójától. Soha a tengerentúli híthirdetés oly méretet nem öltött, mint XI. Pius pápasága alatt. Soha a világmissziós egyházat az egyoldalú európaiság és európai imperializmus gátló nyomása alól pápa olyannyira nem emancipálta, mint jelenlegi pápánk. Százával emeltetett Indiában, Kínában, a legsötétebb Afrikában és Polinéziában monumentálisnál monumentálisabb papnevelőintézeteket. Ezek már kezdik is ontani százával, hovatovább ezrével évenként a benszülött, színes papokat: a saját népeik legtermészetesebb hitterjesztőit. Maga a pápa évről-évre tucatnyi új benszülött püspököt küld a tengerentúrra, hogy ott Krisztus egyháza akkor is teljesen otthonos formában verhesen gyökeret és sugározhassa áldásait, ha az európai, fehérfajú civilizáció a minden gazdasági vérkeringést halálosan alakító autarkia-örület folytatásával, vagy a moszkvai örület terjedésével, vagy a kölcsönös merev béktelenség továbbtartásával bekövetkező új háború repülőbombaesője és mérgeggázfellegei közepette öngyilkosságát valóban végrehajtaná.

Pfeiffer Miklós dr.

Szociális — gazdasági — kulturális kérdések.

Harmadik évfolyamunk első számát tesszük olvasóink asztalára. Két küzdelmes esztendő legyőzött nehézségei után töreden optimizmusal, tiszta hittel nézünk ez új esztendő küzdelmel elé. Nem kértünk nyugalmat, kispolgári megelégedést; az új esztendőben kivánságunk: Kérjük Isten kegyelmét arra a munkára, melynek célja a lelkek fásult közönyének megtörése. Szörnyű cinizmus és kétségbeesés kérge borítja a legtöbb ember lelkét. Csalódások és nélkülözések közepette nehezen hisznek az igazabb és becsületesebb jövő ígretében. Ilyenkor kell nekünk, fiataloknak, betönnünk a diadalmos világnézet optimizmusával. Ilyenkor kell a kompromisszumok félmegoldásai helyett a maradék nélküli igazság

hirdetőinek munkába állaniok. Kétesztendő talajtörő munka után az 1934. esztendőben kell átlendülnünk a gyakorlati munkaterületre. Ez évi programunk: a kisebbségi magyar katolikusok akciójának széleskörű megszervezése. Lapunk is ennek a munkának kíván a szellemi előharcosa lenni. Ebben az esztendőben az Új Életnek a kisebbségi magyar katolikus fiatalok tükörképének kell lennie: Erre készültünk két esztendőn keresztül, most ilyenek vagyunk. Ezért fog lapunk ebben az esztendőben speciális szlovenszkói problémáinkkal bővebben foglalkozni természetesen soha sem felejtve el, hogy nagy világot átfogó eszmel láncnak vagyunk egy apró kapcsa. Dolgozni kívánunk az együttélő nemzetek szellemi megértésén. Ezért fogjuk a cseh és szlovák szellemi életet időnként lapunkban ismertetni s gondoskodunk, hogy cseh és szlovák lapársaink magyar kultúrétünket ismertessék. Sohasem volt ez annyira aktuális, mint ebben az esztendőben. A szörnyű emlékü világháború kitörésének 20. évfordulóját üljük ezéven. Ismét a háború szele kezd suhogni fölöttünk. A „si vis pacem para bellum” elve megint kezd népszerű lenni. A mi feladatunk itt nem lehet más, mint amit pápáink, elsősorban XV. Benedek, hirdetnek: minden konfliktusnak csak egy igazságos és tartós megoldása lehet: *a békés megegyezés*. A mi kisebbségi helyzetünk kötelez bennünket a kölcsönös megismerésre. Mi tudjuk, hogy a kölcsönös megismerés csak mélyíteni fogja azt a helyes nacionalizmust, melynek nem más népek lebecsülése, eltiprása, kizsákmányolása a célja, hanem a munka saját népünk érdekében, valóra váltása annak a prohaszkal elvnek: Dolgozni jöttünk, dolgozni akarunk a züllésnek indult magyar nép megmentésének nagy napszámában.

1934. évi programunk főbb szempontjai:

1. a kisebbségi magyar katolikus erőnek lapunk köré vonása, *munkatársi gárdánk kibővítése*.

2. helyzetünk megismerése, maradéknélküli ténymegismerés szellemi és gazdasági életünk őszinte feltárása,

3. ezen ténymegismerés alapján a kat. akció szélesebbkörű kiépítése.

4. azoknak a munkalehetőségeknek a felkutatása, ahol más valású magyar testvéreinkkel együtt dolgozhatunk.

5. a velünk együtt más nemzetek szellemi életének megismerése.

6. az egyetemes keresztény magyar kulturának ismertetése, elsősorban testvér mozgalmakkal, a Korunk Szavának, erdélyi és jugoszláviai magyar testvéreink szellemi munkájának a megismerésével.

7. eddigi célkitűzésünk változatlanok maradnak ez újesztendőben is. A diadalmas világnézet hirdetői akarunk lenni szellemi életünk minden vonalán, Irodalomban, a társadalmi kérdések tanulmányozásában stb. stb. Az igazi katolikus szellem diadaláért harcolunk az étkereszténység korában.

A fiatal intellektueket szeretettel kérjük, kapcsolódjanak be munkánkba. Írásaikkal, megjegyzéseikkel legyenek munkatársaink.

Kat. egyesületeinket kérjük, hogy beszámolóikat küldjék el lapunknak. Tiszta képet akarunk nyerni kat. magyar szellemi életünkről, mozgalmainkról.

Induljunk ez új esztendőbe a korszerű szellemi hódítás célkitűzésével!

A béke jegyében.

Úgy érzem soha nem kívántuk, vágytuk jobban az új évet, mint mostan. Soha nem volt akkora szűkségünk, az új évre, arra az Isten és ember-számította határállomásra, melyen új hittel, reménnyel állítunk be lelket és gyarlóságból vagy bünből elkortárhozott ó-esztendő után, új erővel akarunk újra kezdeni. Soha nem volt több okunk erre az indulásra.

Ne számítsuk azonban az egyszerű oly pontosan a kezdetet. Az ünnepek egymásba folyó napjainak hangulatában tekintünk vissza, emlékezünk arra, amit ügysem feleltünk oly hamar, a karácsony estére. És a januári tél-hidegben nyissuk meg az új esztendőt a karácsony melegével, bensőségével.

Bizon, ezidén is sokféle volt ez a karácsony külsőleg, ahogy az életet látjuk. Azt az életet, amit a karácsonyon kívüli csinálnak, amit társadalomnak, közéletnek, politikának hívnak és ahová fontos vagy kevésbé fontos, aktív vagy csak látszólag passzív tényezőként mindnyájan elérkezünk. Jól érkezünk-e a tőlük függ, átérztük, megértettük-e a karácsony szellemét és belőle indultunk-e el. Onnan a karácsonyfa alól, a betlehemi jászol melől a glóriás és pax-ös angyalének dallamával. Mennyi motívum csendül meg ezen az estén a megváltó szeretettől az Istenben egyenlőség eszméjéig és a vezérszólamig: „Békesség a földön a jóakarató embereknek.” A karácsony este pillanatyai varázsan kívül, vajjon hányan hajlandók érzik ma ezt a békességet, hányan vannak csak a jóakaratók, elhözö milliók övök vágyának, a békének.

Ez a jóakaratuság nem naiv jámborság, nem szentimentalizmus, nem érzélgős passzivitás, hanem az a jóakarati, melyből jöttetek fakadnak s mely alapja, forrása a világ bekéjének: az egyes bennő lelki békéje. Elsősorban etikai, az Istenrel találkozó és kiengesztelődes nyugalom. Ezt a békét a karácsonyi érzések fakasztják bennünk. A szent este milióie, fenyőfának, gyertyának, Adventből kivirágzott kőnégyág illatának iestevírsülése, az Isten-gyermekarc emberarcra visszafütköződésének öröme, a sok ajándék között az a legnagyobb — az Isten. Életünkben, melyet gyarlóság, a pög lelki szegénysége, tévlatok gyakorlati proklamációjai és a nélküle rendezett életkörülményeink annyira elválasztanak tőle, sosem érzük őt közelebb. Meghatottság, a jászol látysága és Melegé simul végig a lelkünkön és nem tudunk nem merüni, nem akarunk haragudni, gyűlölni, még ismerni sem a léleknek sötét vonásait. Gyermekkori mesék angyalkái a napkeleti csillag és glóriás kised-arc rajza vetődik lelkünkbe.

A karácsony azonban nem mese, nem szentimentális lelkek költészete, hanem realitás, amit nem, elég érezni: azt érteni is kell. És azt a

Denső békét, a karácsony kinyilatkoztatása érteit meg velünk. Ő tanít meg azokra az erényekre, melyek az életössvényen a békesség felé vezetnek. Megtanít az isteni szeretetre, önfeláldozásra, az egyenlőség isteni tanára, az Isteni értékre. Mennyi program fakad ebből az átélit tanításból, micsoda távlatot nyitnak itt a munkának, az újévi nagy elindulásnak. Induljunk így el az Úrnak 1934-ik esztendőjében, a karácsonyi program ma oly nehéz feladatára, a béke nagy munkájára.

A béke problémája ma egyformán súlyos az egyedre és társadalmi közösségekre. De elsősorban az egyednek kell megoldania önmaga számára, mert a világ bekéjének ő lesz hordozója. „A béke az isteni-ember hozománya — mondja Prohászka. Ezt az isteni embert kell tehát kinevelnünk; őt kell vezetni, társadalomalkotó világpolgárrá emelnünk: akkor aztán lesz majd igazán ünnep, akkor lesz krisztusi karácsony a világon. Ezért az új esztendőben fokozottabb mértékben kell keresnünk és megfejtenünk a modern ember problémáit. Fokozott munkával kell beállanunk az apostolokodás Prohászka szent feladatába, abba a mozgálmába mely ezt a békeutat járja, az ifjú katolicizmusba.

Ha azután a közösséget nézzük, a társadalmat, osztályokat és nemzeteket, megdöbbenünk, mily kevés lehet az ember, aki az istenszöveget a társadalommal is megköti. Hol van ma ez a béke, a társadalomilag gyűlölködő osztályokra osztott világban, ebben a mesterkelti tagozottságban, mit a bűn eredményezett. Az önzés és restésg az irigység és gyűlölet az állelkűség, kapzsiság és zsugoriság, mely szegényre és gazdagra osztotta az embereket. Hol van ma ez a béke a nemzetek között, az álbéke-kongresszusokon, hol a sovány gyűlölet és kapzsi érdek katedrái, a parlamentekben, melyek igaz demokráciákban érvényesülhető kisebbségek temetői, gazdasági konferenciákon, ahol egymás meglopásán vagy koplatatásán fardának sima diplomatiák. Hol van ma ez a béke a kultúrában, a keresztény jelzőjű európai szellem kiteljesülésében, amikor még a szellemi-szegény népek is kulturális autarkia rendezkednek be, kultúrterrorra, határt húzva a géniusznak, mert ha keresztény is, — az ellenség. És milyen az a béke, melyre milliók katonai költségvetéseket kell áldozni — családai és belső békéit, melyet hadseregek védenek — lelkiismeret ellen, s melyről a hadiipar racionalizálása tanuszkodik döbbenetesen: újra lenyegetve a keresztény kultúra megcsúfolásával és az állati barbarizmusba süllyedéssel, a háborúval.

Demokráciák, és monarchiák, parlamentek és terrorok, diplomata-bankettek, fajelméletek képzete teremtetit étkereszténységek, nem tudták útját állni ennek az apokaliptikus rémnek. Nem tudta és nem tudta útját állni a vértől való irtózás humanizmusa, nem a legalizált gyilkolásban a nemzeteknek osztályokkal való szerepcsérje, sem a naiv jámborság, de Krisztus hagyott itt nekünk egy erősséget, melyről mondogta, hogy a pokol kapui sem vesznek erőt rajta. Európa nemzetekinek többsége ma ennek az erősségnek a katonája, rajtuk áll: árulói vagy harcosai-e az szónak krisztusi értelmében, mikor a katolikus akcióban, az emberi élet összes korhatára mozgósítva van annak földi szolgálatára, aki maga a béke.

Álljon be amíg nem késő, mindegyik a vérgözzel tömjénezett árthatalon áldozatát, követelő Moloch elleni küzdelemben. Az ifjúság, a gyermek, miért nem ütötte ki kis-tesztvere, pajtása kezéből a karácsonyi megcsúfoló ajándékot, az egymának rohamra állított katonákat, ágyúkat és mindazt, amivel a modern haditechnika lopja magát „ajándék” képében az árthatlan lélekre és állatiaságot iníciáit. Az iskolás: önképzőkörön és cserkészeten keresztül tiltakozzon az iskolatársra és cserkésztesivére ellen gyűlölettel ébresztő, heccelő, nemzeteket egymásra uszító iskolakönyvek tendenciája ellen. Foglaljon állást a történelmi hazugságok ellen és követelje, hogy a történelmet, a szeretet, az erények mérlegén is átértékeljék. (Micsoda sötét napjai lennének benne a mának!) Értse meg a különbséget a kávéházi asztalnál

fakadt frázis-irodalom és a között, ami ágyúsózt kiáltott túl, lengyel mezőkön. -fáborút mellett. Tanulja meg a találmányoktól tarka kémilában és fizikában azt is, hogy az emberi gonoszság hogyan csúfolta meg az isteni parancsot: -Hajtds uradalmad alá a földet.»

Válassza meg azután úgy a hivatását, hogy az hivatás maradjon. Ha úgy lesz, nem lehet háború. A jogász -akkor nem az igazságtalanság megrögzítője és ürügye nagy mestere lesz, hanem az igazság és béke szolgálja. A mérnök nem a rombolás szellemét szolgálja a legjobban fízetteti hadi technikai találmányok konstruálásával; életét szept milliók megmentésének szenteli, megteremt az anyag és szellem szükséges földi harmóniáját. Tanítók, tanárok nem "anyagot" látnak majd tanítványaikban, eljövendő háborúk ágyúötlekeit, hanem embert. Es mind a többiek, akik hivatást teljesítenek, kell, hogy azt az embert lássák, aki Isten képe és hasonlóságára teremtett. Akkor nem lesz, nem lehet háború, és Genttől a parlamentekig, lé a népsikolák kis padjág, a hivatás-teljesítés nagyszerű munkájában kihull a barbár múlt véres emléke, a háború.

A szeretet hivatása, a politikába, törvénykebe, gazdasági és kultúr-életbe bevonult evangéliumi szellem, mely Isten képét tükrözi, akihez egyszer minden élet ösvénye elvezet: ez a béke útja. Jelentse a mi új évünk a békesség felé vezető élet-ösvények egyesítését, kiszélesítését, ország és világ-útta, hogy milliók hőmpölgyöienek át rajta a földi béke országára felé, mely legbiztosabb záloga az Isten országának.

Sztranyovszky György.

Tömegkatasztrófák szörnyű hírei járták be karácsonykor az egész világot. Az emberiség boldog karácsonyi hangulatát szörnyű mentők ezek a világga harsogott hírek. Több mint 200 ember a láng katasztrófa áldozata, 130 ember a dúx-i bányába befalazva s 50 halott egy elzászi árviz alkalmával! Midőn mindennütt felhangzanak a „Békesség a földön a jóakaró embereknek" hangjai, megjelennek előttünk a síró anyák, hitvesek és gyermekek sora. Kik az okai, hogy ennyi embernek nem jelentett békességet a szeretet ünnepe. A hivatalos vizsgálatok jelentéseinek sorai közül egy szó kiált felénk: Kapitalizmus. Lelkiismeretlen üzemműködés, pénzéhes emberek gonosz-sága állt ezeknek a katasztrófáknak a hátterében. Elmulasztott övintézkedéseik Közép-Európa egy arasznyi területén véresre festették a karácsonyi ünnepek szeretetének fehérhó-szimbolumát. Ezeknek a szörnyű tömegszerencsétlenségeknek a hírénel csak azok a hírek döbben tenek meg jobban, melyek jólpárnázott, elegáns igazgatósági tanácsstermek részein szűrődnek ki hozzánk s melyet azokról a hatalmas osztalékokról szólnak, melyeket a nagy fegyvergyárak részvényesei kapnak. Most olvassunk arról a polemiaról, mely Belgiumban folyt le s mely rávilágított arra a rettenetes aknamunkára, amit ezeknek a halálgyáraknak a vezetői folytatnak. Megvásárolják a nagy sajtóorgánumokat s ezen keresztül dobják a népközé nemzeti köntösbe bujtatott igazatasaikat. S mindez csak azért, hogy nagyobb legyen

a fogyasztás, nagyobb a haszon. Ebben a szörnyű zavarban, ebben a rettenetes földalatti munkában, melynek célja ismét ezek, százrek, milliók halála, memento a karácsony körüli katasztrófák. Ha néhány száz ember halála annyi fájdalmat okoz, mit fog jelenteni egy háború? Kérdés, melyre ha megfelel a becsületese ember, nem tehet mást, mint küzd csöppnyi szabadságának minden erejével az igazi békéért. Véres karácsonyi mementők! Vajjon megértik-e?

Bátor hang az ál kereszténység ellen "A sziv" c. hitbuzgalmi lap írja: A kereszténység legnagyobb kártevői mindig azok voltak, akik szájukkal a krisztusi jelszavakat hangoztatták, de életük és tetteik ezzel ellentétesen piszkosak és erkölcstelenek voltak. A kereszténység érdeke, hogy ezeket teleplezzék és börtönbe juttassák!

XI. Pius mondja: „Elégge szomorú, de bizony akadtak és ma is vannak, akik magukat ugyan katolikuskoknak vallják, de megelégedtek az igazságosság és szeretet magasztos parancsánál, amelynél fogva mindenkinek a magaét megadni tartoznak és nyomorgó testvéreinkben magá: krisztus Urukait kell segítenünk. (Jak. 2.) S ami még szomorúbb; vannak, akik a munkás kizsákmányolásától sem rettszának vissza. Sőt még olyanok is találkoznak, akik nem átalják ép a vallást ürtövelő és védőpálástul felhasználni: hogy igazságtalan igényeiket elföldjélés és a munkások jogos követeléseit ellen védekeznek. Soha sem szününk meg ilyeneket vádolni. Ok-a felelősek érte, hogy az Egyháza igazságtalanul rossz fény vetődött és az a granusítás elhaagzott, mintha az Egyház a gazdagokat pártolná és a föld nincstelenekinek nyomorát részvét nélkül nézné.” (A „Quadragesimo Anno”.)

Dr. Taktcs Mennyhért sirjánál keresztény-katolikus és magyar gyászszal hajítjuk meg zászlónkat. Nem csak a szó fizikai, hanem szellemi értelmében is kimagasló hatalmas egyéniség volt. Nagyműveltségű, főleg humanista és bölcséleti kultúrával bíró főpap. A jászóvári premontrai kanonokrend kormányzását és az azzal akkor járó magyar főrendiházi tagságot és nagy kulturális és gazdasági pozíciót 1901-ben foglalta el. Kormányzói idejére esik rendje kassai, rozányói és nagyváradí főgimnáziumának és számos más kulturintézményének nagyarányú újjáépítése; továbbá a budapesti premontrai Norbertinum-tanárképző, végül rendje hatalmas gödöllői telephének megalapítása. Láttá külső fénykorát, élete alkotvány pedig kulturális, gazdasági és lelki megtörését. Mozgalomunk kezdetitől megértő szellemi mecenást tisztelhetett benne. Emléke legyen ádott.

A francia pilóták patrónájuknak: *Noire dame du Platin-nek Saint Palais-sour-Mer ben fogadalmi kőpóljája van, hová minden esztendő szeptemberében zardndoklajott tartanak. Már 1785-ben Montgolfier is Notre Dame du Platin-nek ajánlotta fel léggömbjével végzett első felszállását.*

A „Semaine Religieuse” hozza Msgr. Gaillot, grenoble-i püspök szövegét az Isère departement-i női keresztény szak-szervezetekhez, melyben a püspök nagy elismeréssel adózik a ker. szakszervezeti mozgalmaknak, melyek a gazdasági válság idején sokkal alkalmasabbnak bizonyultak a méltányosság és felelőrségi szeretet gyakorlásában, mint más szakszervezetek. A ker. szakszervezetek kétszék voltak áldozatokai is hozni, csak hogy a kellő mértékét betartsák és a közjóra továbbá az egész hivatásszervezet érdekeire tekintettel lehet-senek. K.I.P.A.

A legújabb statisztikai adatok szerint Magyarország katolikusainak száma 5835196 (az őszlaksosság 67,8 százaléka), a reformátusoké 1818182 (20,9 százaléka) az ág. hitv. evangélikusoké 534065 (6,1 százaléka), a gör. keletiéké 39839 (0,5 százaléka) és a zsidóké 444587 (5,1 százaléka).

A katolikusok tíz év alatt 554165 lélekkel szaporodtak, a reformátusok 142110-el, a lutheránusok pedig 98930 lélekkel; ellenben a görög keletiék száma 11079-el és a zsidóké 28788-al apadt. K.I.P.A.

Xisebbségi katolikus magyar egyházi életünk egyik a maga nemében legsúlyosabb sérelme történt meg értesülésünk szerinti azzáltal, hogy a jászóvári premontrai kanonokrend kebeléből három rendi papnövének — mindhárom cseh-azlovák átlampolgár — első szerzetesi jogadalmja dacára és minden fegyelmi ok nélkül, csupán azon tény miatt, mert magyar nemzetiségű, kénytelen volt a rendet elhagyni. Ma, noha a legutóbbi években némi javulás mutatkozik, Csehszlovákia katolikus életének egyik legsúlyosabb sebe a paphány. Nagyönis fokozottan észlelhető ez magyar kisebbségünk kebelében. A jászóvári premontrai rend főmonostora Jászón, ősidők óta szinmagyar községben fekszik. Leszli főmonostora hasonlóképp. A rend Szlovenszkon fekvő 8 plébániája közül 4 plébánia (netalan öt legújabbban letelepült más nyelvű kisebbségektől eltekintve) szintén szinmagyar, 3. szlovák és egy német. A rend két városi székháza pedig Xassán és Rozsnyón fekszik. Ezen körülmények a sérelem nagyságát még csak hatványozzák.

A hívő ember a jelenkorban. A hívő embernek is sajátlagos jelleget ad magatartásában és tevékenységében minden kor. A Stimmen der Zeit folyóiratban (Freiburg, Herder et Co), annak januári számában Lippert Péter S. J. erről szelleműs értekezletet irt, melyből a következő részt ismertetjük. (Különbön ép ez a tárgy és a mód, hogyan lesz megtárgyalva, jellemzi a „Stimmen der Zeit” folyóiratot.) A mai kor hívő embere sem magáról, sem bármely más teremtményről nem tart semmit, ha abszolút érvényesülésről van szó. Mégis tudja, hogy birtokában van oly értékeknek és

erőknek, melyek mint ilyenek odaadhatók, melyek odaadásban, szolgálásban, segítségben és együttes támogatásban való-sulnak meg. Maga számára semmit sem igényel. Ez ugyanis ellenkező azzal, hogy saját jelentéktelenségét belátja, tehát az igazságnak és tárgyi valóságnak nem felel meg. Önmagától azonban mindent kell kívánnia: a legutolsó maradékig, saját kimerüléséig, hogy odaadhassa. Saját személyét háttérbe állítja. Ugyanakkor azonban a személyest, az ép csak egy-izben meglévőt, az egyénit előtérbe helyezi. Ezen sajátlagos paradox magatartást, mely az élőlények átlaglogikáját meghaladja, a szeretet tölti ki. Ép ebben áll a szeretet. Ez magyarázza azt a döntő jelentőséget, melyet az a szó és az a fogalom, hogy szeretet a jelenkor hívő embere számára jelent. Szerető ember akar lenni, azaz olyan, aki túlhalad önmagán, aki másokkal szemben igenlő beállítottságú, még pedig öszintén és komolyan és amennyire csak lehet örven-dező lélekkel, szívből jövően. Minden tárgyilagossá beállítottsága mellett kell, hogy lelkileg is eleven, meleg, bőséggel nyújtó és lelkes ember legyen. Minden szerénysége mellett nagyönis egyéni szemlélyiség. Nekünk mai embereknak a szeretet az, hogy önmagunkból kilépünk és másokba behatolunk. Ajándék viszont-követelés nélkül. Részvét uralkodás nélkül. Kínálás feltolakovás nélkül. Világos lett előttünk, hogy a szerető ember sem önmagát, sem eszméit, sem szervezetét nem akarja érvényre juttatni, hanem az embert, a másikat, azt a fogalmat, hogy „Te” egyszerűen engedi érvényesülni; úgy veszi, ahogy van: a valóságnak ezt a megnyilatkozását, ezt a kis kozmoszt, ezt az emberi mivoltot. Embertársától nem kíván sem hálát, sem követést, sem hatalmat, sem a saját hatóerejének nagyobbodását, sőt még egyéni igazolltatását sem. Magaazonban a másik számára mindig készen van, mindig rendelkezésre áll, készséges, fogékony befogadóképes lelkű és megértő. A mai vallásosság ismertető jele gyanánt ezek szerint a szeretetet kell tekinteni. Bármilyen ritkán is látszik beteljesülő — ami annak a jele, hogy valóban vallásos ember ma ritka — mint követel-mény, mint minden érték legnagyobbja mégis mindnyájunk lelki szeméi előtt tisztán áll amint tiitkos vágyakozás szívünk álmai-ban találjuk. Egy embertípus után sem vá-gyakozunk ma olyannyira, mint a jószágos, szerető ember után. Csakis bennelátjuk Isten küldöttjét, ha ilyen egyáltalán jön: nem a hősben, nem a bölcsben, hanem a jósa-gosban. A szeretet igazolványa nélkül Isten semmiféle üzenete sem hiteltérdemlő elő-tünk.

Ifjúsági kérdések

A prágai P. K. kultúrprogramja. Az az érdeklődés, mellyel a prágai főiskolai hallgatóság a P. kör előadásait látogatta, fényes bizonyúsága a kör munkájának. Bizonyúsága annak is, hogy a kör nem elmuló egyesülete az alapítóknak, az öregeknek. Azok az újak, fiúk, akik nem téves nevelés bigotjai, akiket koruk megértése, problémákon át küzdött ifjúságuk hozott az ifjú kat. -us mozgalmába, diáklányok, új nőtipus ígéretei, akikből nem kétharisnyák félszége szólal föl, akik flappek és komzomolckák közt megoldói lesznek a női hivatásnak, optimizmustal töltik el a kör vezetőségét. Öröm volt hallani a filozófiai, gazdasági és társadalmi kérdéseknél a fölszólalásokban megnyilvánult érdeklődést, látni a csillogó szemeket, vagy komoly elmélyedést.

Bármennyire is impozáns mindez, a kör életét nem töltheti ki a sui generis filozofálás. Kell alap, el kell érni a tisztánlátáshoz a problémák útvesztőjében, kell optimizmus, de ennek tettekben kell gyümölcsöznie. Körünk további munkája ezt a programot kívánja szolgálni.

Kell-e találébb, méltóbb átmenet filozófiától az életig, mint annak a szellemnek megismerése, akiben oly harmónikusan találkozott a gondolat és tett? Ó, Prohászka! mozgalmunk képviselőjét Istennél, vezetőnket mindnyájunknak meg kell ismernie. Az embert, apostolt, író, filozófust, szociológust, a modern ember lelkébe oly könnyen átvethető életideált. A Soliloquiát, ahol a Diadalmas világnézet érlelődött az Élet kenyerén és visz Magasságok felé. A Korunk lelkét és azokat a betűket, sorokat, melyekből mind tettek fakadnak. Ennek az egyesületi munkának jegyében rendezzi meg körünk mintegy betelözésként március havában nagy Prohászka-ünnepélyét. Hódolni akar Prohászka szellemének és szeretné,

ha ennek az ünnepnek jelentőségét egész kisebbségi magyarságunk átérténé, ha ez az ünnep pirosan világítana be minden szomorú sors lelkébe és velünk ünnepelne egész Szlovenszko magyar társadalma.

Ezzel az ünnepből merített erővel, optimizmussal fölfokozódik majd a további munka. Ennek a munkának gyakorlatinak kell lennie. Főlkészülésnek az actio catholicában és főlkészülésnek, a nehéz kisebbségi élet roncsainak megmentésére és kiépítésére. Ebben a munkakörben különösképen fog foglalkozni egyesületünk a szövetzeti kérdéssel és a szlovák-cseh-magyar kulturális kapcsolatok annyiszor zátonyra futott problémájával.

Végül a kongresszusra való előkészület zárja be majd az évet, melyről a prágai Pr. K.-nek egyelőre csak az a kívánsága, hogy a tettek mérlege legyen.

Sztranyovszky György.

A komáromi Pr. Kör munkajelentése. Mint az Új Élet II. 10. számában felfektetett munka programunkon jeleztem, ebben az évben programunk jelentős részét képezi a hetente tartandó vita esték megrendezése. Immáron több hét óta minden csütörtökön számosan jövünk össze, hogy egy-egy előadó előadása felett vitába szálljunk és véleményeinket kicserélve az eszmék tisztázódásának a folyamatát elősegítsük. A jog, a filozófia, a szocializmus és az általános esztetika azok a témakörök, amelyeket előadóink fáradságot nem kímélve dolgoznak ki, értéket jelentenek mindannyiunk számára. Mint mult beszámolóunkban jeleztük az első vitaestélyen Maurer Imre szerepelt értékes előadásával. Beszámolójának címe »A büntetés szerepe a társadalomban« volt. Az előadó egy történelmi beszámoló után a legujabb rendszerek ismeretét adta, majd áttért arra, hogy mennyiben felel meg a kétségen

kivüli nagy haladás az általános emberi eszméknek és felfogásoknak. Előadása befejeztével hosszabban foglalkozott a büntetés szerepével az egyes világnézetek harcaiban és filozófiájában és a büntetés hatását ismertette a most kialakulóban lévő új ember típusokra. Második előadásunknak előadója *Vargha Sándor* kollégánk volt, aki körünk felkérésére »*A nemzet mint államalkotó*« című beszámolójával egészen új társadalmi gondolkodás módokat mutatott be, azok hatását a történelemre, hosszabban tárgyalva előadásának bevezetésében a nemzet fogalmának kialakulását és annak fejlődési lehetőségeit. *Zombory György* előadás-sorozatának első beszámolója szerepelt a következő vitaestünkön. A modern művészetek: I. A hangos film. Az előadó két fejezetre osztotta fel előadását. Az elsőben a hangos film technikai fejlődését ismertette, a másodikban az esztétikai részével foglalkozott a hangos filmnek. Az előadást vita követte, melynek anyaga a vita folyamán annyira kibővült, hogy a következő vitaesten is ennek az előadásnak az anyagát vitattuk tovább.

Következő előadásunk címe a »*Középkor, ujkor, legujabbkor filozófiai és hatásuk a kollektívizmusra*« volt. Tartotta *Doma Ervin*. Az előadás hosszabb történelem-filozófiai ismertetések után a kollektívizmusra tért át és ezt fejtette ki.

Itten is örömmel regisztrálhatunk két örvendetes eseményt. Először azt, hogy vitáink és előadásaink komoly színvonalon mozognak és a hallgatóság egyre növekszik. A másik a növekvő általános érdeklődés tagjaink között, amelynek tényleges jele a hozzászólók számának állandó gyarapodása.

A praktikus részt környezettanulmányok egészítik ki. Több ízben látogattuk a komáromi és közeli környéki településeket, vizsgálva hogy

mennyiben felelnek meg ezek a szociális követelményeknek. Ezek a tanulmányok segítik elő a másik munkánk haladását is: Komárom és vidéke szociográfiájának megszerkesztését. A komáromi Prohászka Kör ezen kívül elhatározta, hogy foglalkozni kíván a »Kabátfalván« felállítandó községi elemiiskolának kérdésével.

D. E.

»A három nagy ellenfél közül — a Sarló, Magyar Munkaközösség és Prohászka Kör — harmadik, a Prohászka Kör maradt győztes és céltudatosan halad a cél felé. Mozgalmuk modern energiával, átértékelt ifjú lendülettel, hatványozott magyar intenzitással dolgozik. Ez a kisebbségi ifjúság legfőbb pozitív eredményt és sikert ért megindulása. Sokan a szemükre vetik, hogy az eszme, amely őket vezet, éppen úgy nemzetközi, mint a kommunizmus; de a katolicizmus megmutatta, hogy be tud kapcsolódni a tiszta, a mellékcélok nélküli nacionalizmusba. . . .«

(*Pesti Napló*).

A Párisban tartózkodó ifjú magyar katolikus akadémikusok Jan. 30-án tartják meg a Franciaországi Magyar Katolikus Akadémikusok körének alakuló megbeszélését. Célkitűzéseik: 1) havi egy összejövetel keretében hitéleti, etikai és világnézeti problémák megvitatása, 2) francia, magyar kapcsolatok klépítése. 3) a diákság szociális megsegítése. Sok sikert kívánunk munkájukra.

Megalakult a Prohászka-kör Losoncon. A Prohászka-körök érsekujvári kongresszusának egyik legjelentősebb programpontja az volt, amely a mozgalom szlovenszki kiterjesztését célozta. Ennek az elgondolásnak megfelelően a losonci katolikus intellektuelek megalakították a losonci Prohászka-kört. Az ülést Czvank László nyitotta meg, röviden ismertette a Prohászka-körök mozgalmát, majd fölolvasta az alapszabályokat. Schleicher Pál a Prohászka-körök világnézetéről beszélt. Ezután megtörtént a hivatalos megalakulás. Az egyesület kimon-

dotta, hogy alapszabályainak rendőri jóváhagyásáig, hivatalos teendőit, egész adminisztrációját egy három tagú direktórium fogja vezetni, melynek tagjai: Czvank László, Dombrovszky János és Schleicher Pál. Czvank László, mint a direktórium elnöke, hosszabb beszédében vázolta az egyesület jövő munkáját és a tagok szorgalmas, kitartó munkáját kérte. A Prohászka-körök szlovenszkói terjedésének a losonci megmozdulás egyik fontos állomása.
S. P.

A prágai Prohászka-kör munkája. A prágai Prohászka kör eddigi munkája és azok a tervek, amelyek a jövőben megvalósításra várnak, a legszebb reményekre jogosítanak. Az egyesület munkája a tisztújító közgyűlés óta rendszeresen folyik, meghatározott elgondolások alapján. A tavalyi év vezérével »harc a szubjektivizmus ellen az objektivizmusért« volt, a mostani év vezérelgondolása pedig az, hogy a Pr. kör elsőrendű feladata katolikus szakértelmiség nevelése, melynek beláthatatlan jelentősége van általános katolikus és speciálisan a szlovenszkói magyarság szempontjából. A prágai Pr. kör határozottan leszögezte azt, hogy a katolikus kultúra az egyetemesen emberi értékek hordozója; ez azonban korántsem jelenti azt, hogy a Pr.-körü ifjúság a magyar élet bármilyen megmozdulásából kivonná magát, Sőt ellenkezőleg, — mint a gyakorlat mutatja — mindig azon van, hogy első legyen azok között, akik a szlovenszkói magyarság életét megszervezni, stabilizálni és tovább fejleszteni akarják. — A prágai Pr. kör ezen kettős munkájában kettős módszerrel kíván dolgozni: belső és külső munkával. A belső munka jelenti a tagok állandó intellektuális munkáját, szellemi felkészülését, ideológiai tisztázódását. Ezen belső munka eredményeit a pr.-körü előadásoro-

zatok dolgozzák föl, amelynek egyrészt oktató jelentőségük van, másrészt alkalmat adnak a fogalom és helyzet tisztázó vitákra. A prágai Pr.-körben nov. havában három értékes előadás volt. Szociológiai témáról adott elő 11.-én *Havas Vilmos* losonci reálgimnáziumi tanár, akinek tudományos munkássága ma már közismert. Előadásainak főbb gondolatait amelyeket a demokrácia fogalmával, fejlődésével és mai látszat csöndjével kapcsolatban kifejtett, lámpunk már közölte. Nov. hó 18.-án

Schleicher Pál tanárjelölt »Az új és legújabb kor filozófiájának története« címmel adott elő. Előadásában a katolikus filozófia kritikai szemszögéből vázolta a bölcselet történetét Descartestől napjainkig. Vázolta, hogyan készíti elő a talajt az angol empirizmus a racionalizmus számára. A racionalizmus Descartesban csucsosodik, őt azonban epigonjai túlnövik. Míg az okkázionalisták és ontológisták rendszerén ezek némi javítást eszközölnek, addig Spinoza és Leibniz gyökeresen átdolgozzák bölcseletét, hogy előkészítsék azt Kant kritikája számára. Kant kora racionalizmusának és empirizmusának egyesítésén fáradozik. Sikerül neki, de az én tárgyi megismerőképeességének már csak szimbolikus értelmet tud adni. Követői az idealisták már ezt is elvesztik és az én-képzetet végtelenre igénylik. A reakció azonban hamar bekövetkezik; a tudományos materializmus és pozitívizmus megdöntik az idealizmus szellemét, de egyuttal a bölcseletet is zsákutcába viszik. A modern gondolat megfenneklett. Egyesek ugyan próbálják megmenteni az akarat vagy az intenció segítségével, de nem sikerül. Nov. hó 25.-én *Andor László* joghalig. »Az ember és a vallás« címen adott elő. Előadásában az emberiség szellemtörténetének legizgatóbb jelenségeit, az ember és vallásának

viszonyát fejtegette. Lehatárolta az ember és a vallás fogalmait s a kettőnek szükségszerű, modern értelemben átértékelt kapcsolatát változta. Dec. hó 2-án *Varga Imre* joghallg. »Az igazságos bér« cím-mel adott elő. Előadásában a bérrendszer mai állásával és keresztényszempontú hibáival foglalkozott. Rámutatott a kapitalizmus szörnyű bűneire éppen ezen a téren és kimutatta, hogy a társadalmi igazság megkívánja, hogy a bér: 1. fedezze a munkás és a családja életszükségeit; 2. tartsa szem előtt a vállalat jóvedelmezőségét és 3. a közjót. Az utóbbi tkp. magában foglalja az előző kettőt, amennyiben az első a tőke, a második a munka kötelessége. Kifejtette, hogy a gazdasági rendszer mai állásában a tőke és a munka egymásra vannak utalva s hogy így a társadalmi igazság éppen az igazságos béren nyugszik. Az előadást követő vita azután még számos részlet-problémára világított rá. Nov. hó folyamán tehát elhangzott egy szociológiai, egy filozófiai, egy vallásbölcseleti és egy nemzetgazdasági előadás. A prágai Pr.-kör ezen belső intellektuális munkáján kívül, tagjainak módot nyújt vallásos életük kifejlésére, mégpedig a vasárnapi misék és havi gyónás-áldozásuk révén. A külső munka természetesen egyesületi jellegű. A Pr.-kör gondot fordít arra, hogy elméleti felkészültségét szociális ténymegismeréssel támaszsa alá, részint karitatív kötelességének tegyen eleget, akkor amikor a prágai periferiák nyomortanyáinak elsősorban magyar, de más nemzetiségű munkásait is felkeresi és segíti.

S. P.

A pozsonyi Prohászka Kör november 11-én tartotta első közgyűlését. A gyűlés az 1933/34 évre a köv. tisztikart választotta meg: elnök :? Diósi Kornél alelnök: Ölvedi János; titkár: Vajlok Sándor; pénztáros: Oláh József; ellenőr: Neogrady

Ferenc; könyvtáros Kovács István; a választmány tagjai: Dallos Géza, Deák János, Csicsátka I., Kemény I., Versegly I. A kör megkezdte heti rendez. közgyűléseit. Előadtak eddig (három gyűlésen): Vajlok Sándor: A kapitalizmus szellemörténeti előzményei és Ölvedi János: A kapitalista termelés (2 előadás). A kör választmánya kidolgozta munkatervét erre a szemeszterre. E szerint két részre oszlott a munka: 1. a szocializmus fejlődése és alakulatai; 2. témák az irodalom, pedagógiai művészet stb. köréből. Azonfelül szándékozik kulturestet rendezni a pozsonyi MAKK kal karöltve. Résztvesz a pozsonyi Makk falu-szemináriumában és annak ezidei egész programjában. Figyelni fogja a középiskolás időszakai sajtót és annak munkájába be akar kapcsolódni.

V. S.

Dr. Pfeiffer Miklós kanonok az őszi hónapok és karácsony közötti szokásos látogatását egyetemi városainkban ezen iskolai évben nem tudta eszközölni. Husvét előtt azonban mindhárom egyetemi városba ellátogat 3-3 napos főiskolás lelkigyakorlatok megtartására. Az 1934. évi nyári szemeszterben pedig megkezdte a tavalyi érsekújvári kongresszusunkon elhatározott előadás-sorozatot a keresztény bölcseletről és katolikus világnézetéről. Ennek tervezet-vázlata az eddig megbeszéltek szerint a következő: 1. a különféle bölcseleti irányok, 2. a legmodernebb bölcseleti irányok útja a keresztény bölcselet felé, 3. a keresztény bölcselet lényege és főbb elvei, 4. a katolikus világnézet elemeinek vázlata, 5. a katolikus világnézet gyakorlati következményei, különös tekintettel az intellektuális feladataira. A nyári szünet alatt Dr. Pfeiffer Miklós főiskolások és fiatal tanítók számára háromnapos zárt lelkigyakorlatokat tart a nyitrai missziós házban.

Krisztushívő és magyar szeretettel köszöntjük evangélikus és református magyar főiskolástelevéink Prágából kiinduló külön szervezkedését. Abban kisebbségi magyarságunk diákmozgalmának fontos részét látjuk. Világos tudatában vagyunk annak, hogy számunkra a sajátlagos katolikus valláserkölcsei értékek ápolása kötelesség. Ugyanígy tudatában vagyunk annak, hogy minden magyarul gondolkodó és magyarul érző főiskolástársunkkal közös magyar feladataink is vannak. Protestáns magyar főiskolástelevéinknek pedig legujabb szervezkedésük alkalmával is testvéri jóbót nyújtunk a közös Isten- és Krisztushit és a közös magyar feladatok munkálatára.

Könyvek — irások.

MOLNÁR FERENC új regénye: *A zenélő angyal.* A harmónia megérdemelt nagy kudarcát ki kellett valamivel köszörsülni és valljuk meg, ez némileg sikerült is egy pár exelence »szórakoztató« regénnyel. Az Audor óta Molnár Ferenc nem irt regényt, meg is látszik ezen az írásán: drámaiságát nem tudja elfojtani, bárhol nyissuk is fel a könyvet, mindenütt párbeszédre akadunk, tulajdonképen nem is más, mint »dráma regényben elbeszélve«. Régi epikai írásai pl. *Egy gazdátlan csónak története és a Pálutcai fiuk szivvel* vannak írva, de a *Zenélő angyal* már csak a kimaradt anyag: téglá és malter felhasználása: pusztá technika, zsonglórködés. A közönség (ill. az olvasó) pszichológiáját senki sem ismeri nálánál jobban és ezt kamatoztatni is tudja, kora (1914-ig) minden ízében determinálja, Molnár ebben is kapitalista: azt gyárt, vagy pardon: ír, amiben nagy a »kereslet«, hogy azután egy pár kényesebbizlésű »kuncsaft« másat akar, arról ő nem tehet. »Kérem mi ezt az árut nem tartjuk« — mondja

udvarias mosollyal, ha mélységek és problémák után kutatnál. Pedig valamikor foglalkoztatták őt nagyobb kérdések is, gondoljunk csak a Liliomra! Igaz, hogy ott is szeret valahogy bratyizni az érzékfelettel és mindent a sárba, földre húz le (Ördög), csakhogy akkor mégis bizonyos komolysággal kezelte a nagy problémákat. A zenélő angyal ebből a szempontból is hanyatlást jelent. Velencében visz minket a Szt. Márktérőtől a legeldugottabb lagunahídig, tudja, hol kapni a legjobb fagyaltot, a Doge-palota mindenegyes aranycirádája személyes jóbarátja, vezet templomról templomra, mind-egyikről van valami mondanivalója, egyszóval Velencét úgy ismeri, mint a tenyerét, de nemcsak műkincseit, látványosságait, hanem a város lelkét is és érdekes, hogy Velence katolikumát mégsem tudja megélni. Bellini zenélő angyalát Judit csak azért fedezi fel, mert a kis angyal gömbölyded, érzéki formái nemiségét csiklandozzák. Molnár szenzualizmusa itt már az izléstelenség határát súrolja, mikor cinikus hátsáshajhászásban oly dolgokat használ fel, melyek egy bizonyos embercsoport értéklési skálájában a legmagasabb fokokat jelentik. A tapintat megkivánja, hogy ha eddig nem is tud felemelkedni, bizonyos ideálokat érintetlenül hagyjon.

A regény alakjai plasztikusan meglátottak. A méltóságos asszony negyvenes hiúsága, ki betegágyában is az uj, piros kalapot próbálja, a méltóságos úr szimpatikus europeer nagyvonalúsága, az a bizonyos »a halántéka körüli már őszülő hajjal« típus; a gentrylánykomorna emberi vágyódása az anyaság után, a bőbeszédű amerikai missió arisztokrata és exotikum-hajhászása, a nászutas angol házaspár álmosága — szinpadra kívánkozna. És itt van Molnár Ferenc világsikerének titka: a jellemzésben. A könyv né-

hány lapja a századforduló embe-
rének és társadalmának legszelle-
mesebb karikatúrája, azé a század-
fordulói emberé, akit Molnár Fe-
rencnél jobban nem ismer senki.
Csak ez a karikatúra gyökértelen,
negatív, öncélú. Molnár szatirizál,
hogy szatirizáljon, konstruktív ten-
dencia nélkül; anélkül, hogy meg-
jelölné, hogy mi a teendő, mi kell.
Ez még az a bizonyos liberális
»laissez faire«-szemlélet, amit Mol-
nár Ferenc a 90 es években vett
fel a monoklijával együtt és azóta
ezen keresztül néz mindent. Bár a
kor szele, mintha egy kicsit megle-
gyintette volna és ezt örömmel
kell leszőgeznünk: a szegények
szolidaritásáról beszél! Az impas-
sibilité egy kicsit felengedett: a régi
Molnárferenci szív, ami a Pálutcai-
akban oly sokat ígért, most — talán
még egyszer utóljára — megcsillant.

Aki valami »könnyűt« akar ol-
vasni, az egy jó vasárnapi ebéd
után üljön a fotelba, gyujtson rá és
vegye kezébe ezt a könyvet és ga-
rantáltnan el fog szórakozni, esetleg
le sem tudja majd tenni és miatta
el fogja mulasztani a futballmeccset,
a randevut és az esti mozit. De ez
nem baj, mert e három utóbbi szó-
rakozásnál a Zenélő angyal még
mindig többet ér.

I. L.

TELLÉRY M. MARIA: Édes ti-
zenhét. Elbeszélések. 1933. Singer
és Wolfner kiadás. Mesék az élet-
ről a kispolgári világnézet alapján.
Az a benyomásom, hogy a Singer
és Wolfner cég által kiadott köny-
vek nagy részében valami titokza-
tos rokonság van, ha meg akarám
határozni, talán a kilencvenes évek
irodalmi mentalitására kellene utal-
nom. Ez a könyv is abban a men-
talitásban fogalmazott. Stílusa köny-
nyed, de az újabb nyelvi forrada-
lom érintetlenül hagyta, itt-ott talá-
lunk egy-két szót, kifejezést, mely
mintha új volna.

L.

HERCZEG FERENC: Anci doktor
lesz: Br. Luiger, 1933, 12 Ké. —
A könnyű és kellemes stílusáról
közismert író több elbeszélését
gyűjtötte össze ebben a kötetben.
A terjedelmesebb, melyről a könyv
nevét is kapta, Anci doktor lesz.
Az általános herczegdicsőítő kritika
a modern fiatalság nagy megértő-
jét üdvözölte herczegben ezért az
elbeszélésért. Mi nem osztjuk a vé-
leményt. A fiatal-ág ma már túl
van azon a problémán, amit Her-
czeg itt fejteget (milyen taktiká-
val szerelje le a konzervatív apát a
tanulni vágyó fiatal úrilány). Her-
czegnek ezt az elbeszélését nem
soroljuk jobb alkotásai közé. A kö-
tetbe felvett többi elbeszélése kö-
zött már jobbakat találunk (A sik-
kasztó felesége), melyekben tisztá-
ban és mélyebben domborodik ki
az író elbeszélő készsége. R.

FRANZ WERFEL: Élhetünk-e
Istenhit nélkül? Budapest, Kos-
mos, 1933, ára 1 pengő. Minden
nagy szellemi mozgalom felülről, a
szellem nagylaitól indul el. Így volt
a múlt század liberalizmusával,
materializmusával s úgy van ma
is a nagy katolikus ujfászületéssel
is. A katolikum nagy értékeinek
az újra fellelőzése szintén fent, a
szellem nagyjainál kezdődik. Há
Európa irodalmi életén végig te-
kintünk ennek az áramlatnak a ha-
tását csaknem minden szellemi
zseninél megtaláljuk. Werfel, ez a
mélységek felé hajló író, ebben a
könyvvalakban kiadott előadásában
is hitet tesz az Istenhit mellett s
szélemes gunnyal jellemzi azt a
kicsinyes, szűkhorizontu felfogást,
mely Isten létéről nem akar tudom-
ást venni. Werfel könyvét, mi-
dön eredeti németben megjelent
részletesen ismertettük. A magyar
fordítás megjelenésekor ismét fel-
hívjuk rá olvasóink figyelmét. A
fordítás Dénes Béla érdeme.

M.

COUDENHOVE KALERGI: Szta-
lin és tsa. Ismét egy olyan könyv,
melyet már az első német megje-
lenés alkalmával ismertettünk. Szel-
lemes és finom írás. Értékesen
mutat rá a katolicizmus nagy ere-
jére a bolsevizmussal szemben. „Az
európai hatalmak közül egyedül
római Egyház ismeri föl a ve-
szélyt a maga teljes mértékében.
Látja, hogy új világvallás van
keletkezőbe, amely sokkal több
gondot okoz majd, mint az elmúlt
évezredekben a mohamedanizmus.
És készülődik a védekezésre.” A
fordítás Dénes Béla műve. A kis
füzetet ajánljuk olvasóinknak (Bp.
Kosmos, ára 1. pengő) I.

KODOLÁNYI JÁNOS: Sötétség.
Kis regény „Új írók” sorozat. (ára
1 pengő) Kétségbe esett sikoly ez
a könyv, melyet legjobban azok ér-
tenek meg akiket sorsuk egybe-
kapcsolt a parasztsággal. Szörnyü-
séges rém az angyalcsináló anyó-
sok, világ és társadalomgyűlölő
vénaszonyok uralma a falun. Mert
ezek tariják hatalmukban a falu
erkölcsi életét sok, nagyon sok
helyen. Itt hiába minden predikáció,
minden tanítás, minden törvény,
rancos képük ott vigyorog a sötétbe
merült falu felett. Ezt a könyvet el
kell olvasnia minden embernek,
akit csak egy kissé is érdekel a
parasztságnak, a nemzet fenntartó
alapjának az élete. Kodolányit na-
turalistának nevezik; sajnos sokkal
realisabb, amit mond, hogysen na-
turalizmusnak lehetne nevezni. És
micsoda művészettel mondja! Tár-
gyilagosságát megőrzi azoknál a
jeleneteknél is, ahol az olvasó az
elkeseredéstől, a dűhtől remeg. Ez
a tárgytól való függetlenség kü-
lömbözteti meg Szabótól és Móricz-
tól. Ha káromkodást olvasunk is,
többet mint Móricznál, másként
hatnak, mint a fentnevezett írónál.
A különbség az, hogy Móricz re-
gényeiben Móricz káromkodik, Ko-

dolányiéban pedig a kétségbe esett
és lezúllott paraszt. Alakjait nem a
saját világnézete szerint mozgatja,
nem a maga eszméinek akar pro-
pagandát csinálni, csak az eltévedt
paraszt szörnyű baját akarja oda-
dobni a társadalom elé, hogy az
rádöbbenjen. Nekünk katolikusok-
nak szörnyű elégtétel ez a könyv.
Ime így fest az az erkölcs, melyet
nem kötnek szigorú rendszabályok,
ha úgy tetszik dogmák, ez a prak-
tikus következménye az erkölcsi
kötetlenségnek. A könyv, bár látható
jó szándékkal íródott, fiatalok ke-
zébe nem való. Nem fontos itt Ko-
dolányi világnézete, nem fontos
milyen tájakon vezet az útja, de
ézt a kis regényt mi csak megkö-
szönhetjük. S.

BANGHA BÉLA S. J.: Az örök-
élet igéi. Szent beszédek és olvas-
mányok, két kötet, Magy. Kultúra
kiadása. (Ára fve 30 Ké., kötve 42
Ké.) Mi szlovenszki magyar kato-
likusok, akik oly szegények vagyunk
felkészült és kiváló hitszónokokban,
vasárnap délelőttönként odamene-
külünk a rádió mikrotónjához és
hallgatjuk azokat a nagyszerű szent-
beszédeket, melyeket a magyar ka-
tolikus ujjászűletés, a magyar kato-
likus intelligencia nevelés ezen sze-
rény külsejű, de annál felkészültebb
apostola juttat el hozzánk az éter
hullámain. Főlöskéges rámutatunk
ezen kis ismertetés keretein belül
arra a nagysilű munkára, melyet
Bangha páter folytat. Főlöskéges
rámutatunk, hogy Bangha atya
lelkipásztori működése egy egész
érelgős és émelyítő pietizmusba,
vagy durva közönyösségbe hullott
nemzedéket hozott vissza az aktív
katolicizmus munkavonalába. Azok
a szentbeszédei és konferenciái,
melyek a röpke szó sorsát viselik
magukon s csak a lelkek mélyén
indították meg a tisztulás folyama-
tát, most könyvalakban is megje-
lentek. Szentbeszédek elmélkedések,

korszerű kérdések: most már a betű útján is hozzáférhetnek a megmunkálására váró lelkekhez. Most hogy ebben a formában fekszenek előttünk ezek a beszédek, szinte csodálattal hajlunk meg ezelőtt a nagy tudás és szónoki készség előtt, mellyel ez a fekete reverendás jezsuita atya hirdeti Isten ígését. Midőn örömmel regisztrálják ezeknek a szentbeszédeknek, előadásoknak megjelenését, egyúttal kérjük olvasóinkat, hogy minél többen olvassák ezt a könyvet. Fiatallapú olvasóinkat pedig kérjük, hogy vegyék példának Bangha páter előadásait s az ő nyomán induljanak a kisebbségi magyar katolikusok lelki megmunkálására. R.

FRANCOIS MAURIAC nagy katolikus regénye a Frontenac Misztérium *Possonyi László* fordításában már megjelent. Ára 12 Ké. Ismertetést következő számunkban hozzuk. Addig is felhívjuk rá olvasóink figyelmét.

TAMÁSI ARON: Abel az országban. Szépműves céh, 1933. — Nagy örömmel olvastuk néhány hónappal ezelőtt Tamási első Ábel könyvét, az »Ábel a rengetegben«-t s érdeklődéssel vártuk a beigért folytatást, midőn a kis Ábel, a székel népléleknek ez a művészien megrajzolt, kedves figurája a szegény nép megmentésének napszámába áll. Sajnos a folytatást nem fogadhatjuk ezzel a maradéknélküli örömmel. A kis Ábel vándorútra megy, de akikkel találkozik csupa beteg, elferdült szekszualitású emberek. Valahogy erőltetettnek érezzük a környezetét, amelyben Ábel megfordul. S bár a kis hős ebben a regényben is sok helyen a rengetegben élő Ábel szellemes, furfangos kis székelje, mégis csaldottan tesszük le a könyvet: az író nem váltotta be első könyve végén tett ígérét. Tamási művészetében hiszünk s nem akarjuk föl-

télelni, hogy a közönség-siker végett zsúfolta össze ezt a rengeteg szekszualis aberrációt s teremtett egy túlfűtött szekszualis atmoszférát. Hiszük, hogy inkább a kamasz Ábel küzdelmeit akarta érzékelteni. Épp ezért reméljük, hogy beigért harmadik Ábel könyvében folytatni fogja ott ahol az »Ábel a rengetegben« elhagyta. R.

ECKHART FERENC: Magyarország története, Budapest, Káldor k. k., 1933. Ára 20 Ké. Kongresszusunk alkalmával rámutattunk arra a hiányra, mely történelemtanításunk terén van. Nincs objektív és modern szellemű történelmi kézikönyvünk, mely *népünk* történetének megismerését a tanuló fiatal-ságnál és széles nagyközönségünk-nél megkönnyítené. Ezt a hiányt pótolja most Eckhart Ferencnek, a kiváló magyar történettudós-nak 330 oldalas elsőrangú kézikönyve, mely az egész magyar történelmet élvezetes és tömör formában, a legújabb történetírói iskola (Szekfü-Hóman) kutatásainak tekintetbevételével foglalja össze. Egyes megállapításai esetleg még vita tárgyát képezhetik, egészben véve azonban elsőrangú alkotás, melyet szeretnénk minden magyar diák, minden magyar család asztalán ott látni. R.

SIGRID UNDET Kristin Lavran datterének mind a három köteté megjelent már magyar fordításban. Ezzel a könyvvel lapunkban már nem egyszer foglalkoztunk részletesen. A nagy katolikus regényíró Nobeldíjas könyve a katolikus regényírás csúcsteljesítménye s csak hálásak lehetünk a Káldor könyvkiadó társulatnak, hogy a magyar közönség részére is hozzáférhetővé tette. A trilogia egy-egy kötete fűzve 28.—, kötve 30.— Ké. Megrendelhető kiadóhivatalunk útján is. A fordítás Hajdú Henrik érdeme. (—)

Emlékszünk még a miszter Herkulesekre, meg a Szivek Harcára? Ez a zsánerű ponyva újra betört hozzánk. A „Mindent a szerelemért” füzetet egyaránt ott látjuk minden belvárosi könyvesbolt kirakatában és külvárosi trafikok falán kirajszolva. Szlovenszko szellemileg is proletarizálódik, kritika, irodalmi folyóirat egyre ritkább lesz és ha akad is egy-egy fehér holló, az vagy osztályérdekeket szolgál, vagy pedig bezárkózik az elefántcsonttoronyba. Erdélyben ilyesmi nem fordulhat elő, de nálunk, ahol magyar napilap, melynek a P. M. H. szünetelésével éppen a magyar kultúrát irányítójának szerepét kellene betöltenie, hirdeti ezt a „pompás, folytatásos regényt” a dilettantizmus már az egeket verdesi. Hol vannak ilyenkor a szlovenszko-i magyar kultúra hivatásos dajkái? „Vagy aluszna, vagy nem hallják!...” de inkább nem folytatom. Itt csak egyetlen ellenszer segítene, ha jobbat, értékesebbet tudnánk a közönség kezébe adni. P.

A „Schweizerische Rundschau” röviddel ezelőtt megjelent decemberi száma (Benziger et Do. R. T., Einsiedeln) rendkívül gazdag és épen a karácsonyi hónapra való tekintettel erősen világnézeti és szépirodalmi jelleggel bír. Mindjárt az első cikk „Hitbeli boldogság és hitbeli gátlás” Willvooll Sándor tollából e füzet vezérgondolatát nyújtja. „Svájci mód és svájci sajátosság” című cikkben Wilhelm Brunó a testületi rend feléltetéséhez figyelemreméltó pontokat nyújt. *Pobá Marcel* tanulmánya Schauman Ruth „Yves” c. regényéről kiváló. *Chastonay Pál* részletesen foglalkozik az „egyen és közönség” problémájával. Bücht V. a gazdasági liberalizmusról nyújt elvi fejtegetést. Erdéklődéssel fogadja az olvasó *Streicher Siegfried* »Szekta

tragédia” c. ismertetése folytatását. Az irodalmi kritika terén új erő *Brand Olga*. Strauss Rikárd „Asszony árnyék nélkül” c. operáját, melynek szövegét Hoffmannsthal Hugó szerzette, ismerteti. Időszerű *Brauer Tivadar* cikke a »Szociálpolitikáról és szociális reformról». Kisebb hozzájárulásokat nyújt e füzet tartalmához: *Schnell Frigyes* költeményeiben (Krisztus születése. Immaculata, A papságba beleérve, Isten nyugalma): a görög művészet megkereszteltetése (Cingria Sándor), A „Correspondant” vége (Schneller Lajos), Ujszövetség és faji kérdés (von Moss R. V.), A lelki kultúra mint minden kultúra lelke (Spieler József), A világegyház krónikája-Franciaország (Reimert Pál). A tartalmas füzet figyelemreméltó könyvismertetésekkel záródik a hittudomány, egyháztörténelem, nemzetgazdaságtan, történelem, irodalomtörténet és mennyiségtan szakmájából.

FEDERER S. SANDOR: Sókajok hegedőse — Sellya, 1933., versek. Fialat szlovenszko-i poeta mutatkozik be kb. 40 verssel. Hozzá szoktunk, hogy vidéki költőink a fűzfa poétaság jegyével indulnak el. Federernél örömmel állapíthatjuk meg, hogy nem egy költeményében ügyes verselőnek bizonyul. Ha itt-ott pongyolaságok, zökkenők is mutatkoznak, ezeket mint a kezdet nehézségelt tekintjük. Bár érzelmi skáláján kevés az új hang, hisszük, hogy későbbi kötetekben majd új színekkel fogja gazdagítani a szlovenszko-i magyar lírát. R.

Film — Rádió.

Tájfün. A nagy metropolisok sárga-ghettóinak érdekes és aktuális problémáját veti fel ez a film, mely Lengyel Menyhért világhódító drámája után készült. Elejétől végig érdekesítő, de nem a detektív történet hattyúlelt értelmében, mert

az ideg feszültséget nem olcsó eszközökkel, hanem a művészet határain belül pusztán a téma és cselekmény érdekességével ébreszt fel. Ezt csak fokozta a sárga Juktssnof szerepeltetése, ki nagyszerű játékaival, (főképp mimikáival) a film művészi értékén nagyot lendített. Elsőrangúan juttatta ki, fejezésre a sárga faj pszichikai, gondolkodásbeli, jellembeli és egyéb elütőségét, ill. magasabbrendűségét. Az Untergang des Abendlandes jutott eszünkbe és ez is a darab tendenciája: szembeállítani a japánok céltudatos, kitartó, építő akarását, fanatikus összetartását a dekadens fehér kultúra gerinctelen inpotenciájával, széttörlésével. A couleur locale (pl. a Japán ünnep) exotikuma néha túlzott. Nem voltunk megelégedve Lane Haid alakításával, ki nek ragyogó szökésege nem pótolja tehetségtelenségét. Tökéletes lett volna a film, ha erre a démon-szerepre Brigitte Helmet, vagy esetleg Marlene Dietrichet sikerült volna szerződtetni.

P. L.

Szeretkezés. (Arthur Schnitzler Libel-e után) Soha ilyen plasztikusan nem láttuk még vásznonon a századforduló, „a régi jó világ” vihar előtti túlfűtött fülledtségét, csillogása mögött ásitó sivárságát, fojtó problémátlanágát. Díszelőadás az operában, csillogó egyenruhák, csörömpölő rendjelek, főherceg, Gotterhalte, garnizon, de már nem a hattyűedtkék, halmaytiborok uniformsromantika-szemléletében, hanem sokkal komolyabb, élethűbb, művészi beállításban. Egy hanyatló, élményhajhászó kornak csak egyetlen problémája van: a szerelem, mégpedig az *öncélú, individualisztikus, habzó szerelem*. Erről, ennek a tragikus komplikációról szól ez a film. A szereplőket nem tudjuk elitélni, mert nem ők rosszak, hanem az a beteg,

dekadens kor, amelybe beleszülettek, ők akarnának jók lenni, de nem tudnak, akaratlanul sodródni a tragédia felé. Etikai szempont? Lehet e korban erről beszélni, amelynek egyetlen erkölcsi, kien gesztelődséi lehetősége, katharizsa: a párba)? Itt legfellebb gyökérlen polgári morálról lehet szó. Csak ha a problematika legmélyére szállunk, hámozhatjuk ki egy felelőtlen, beteg kornak *megrázó nosztalgiaját a Jó, a Szép, a Tiszta után*, melynek szükségyszerűen egyerkölcsi megújuláshoz kellett vezetnie.

Magda Schneiderben — akit eddig csak a Téves kapcsolás és Ketten egy autóban — zsánerű filmekből ismertünk — kellemesen csalódtunk, mikor ezt a szerepet (ő volt a Jó, a Szép, a vágyott tiszta szerelem szimbóluma) oly mély művészettel, annyi gyermeki bájjal és éppen az egyszerűségében megrázó tragikummal alakította. Jó volt még Trude Berliner könnyűvérű bécsisége és Paul Hörnblger sok szívvel megjátszott bécsi muzsikusa.

Áki szellemtörténettel foglalkozik és meg akarja élni a századforduló korszakát, az feltétlenül nézze meg ezt a filmet.

P. L.

A szívek melódiája. Schubert befejezetlen szinfóniájának története filmen. Bizonyos előtételekkel megy ma már mindenki azokra a filmekre, melyek nagy egyéniségek, hősök életét dolgozzák fel. Mert a mai filmrendezőknél nem a korszellem, egészséges beállítás a fontos, hanem az üzlet. Az ilyen dilettáns történelmi filmek a nagyságoknak csak esetleges vonásait ragadják meg és tulozzák el. A zseni tragikuma, vagy jellemének mélysége, ellentmondása legtöbbször kiesik a filmből. Ép ezért meglepő a szívek melódiája, mely Schubert lényegét fogja meg. Nem

mint embert mutatta meg, hanem a művészt, a harmónikus lelkűt és Istenkeresőt. És ebben van a filmnek minden érdeme. Mert a szépség csak a mai drámapar műhelyszagú terméke: közönséges szerelmi háromszög, gazdag leány, szegény művész, kiknek több lélekkel ugyan, de bele kell nyugodniuk abba, hogy jön a jóslituált predestinált kérő és vége az idillnek. Az újszerű a mese megmotiválásában van. Schubertben élő alakot kap a művész megható nyomora, szimpatikus szórakozottsága. Az eseményt vergődő lelke vezeti, melynek mélyén öntudatlanul él az Isten, ki irányítja gondolatait. Származása miatti tragédiája nem töri meg, nem rendezi meg a már ilyenkor megszokott „falurosszágkódást”, hanem aszinfónia egyik részét összetépi, hogy örök emlékként éljen benne inspiráló élmény forrása. A természetbe menekül, új perspektívák felé tárja lelkét és saját vizsgálása képen kialakulnak lelkében az Ave Mária melódiái. A filmnek külön érdekessége mozgalmas háttere. Felvonul Schubert korának minden jellegzetes arisztokrataja és a zenei élet Pantheonja az Eszterházy vigasságokkal. Régi hangulat ma már csak megható gesztusokkal, csárdással, a grófnő mindenkit megbolondító táncával, teljesüíthetetlen szerelemmel. A zenében csak a befejezetlen szinfónia hatása tisztá, a feldolgozott Schubert motívumok nem tudnak harmónikus színezetet és benyomást adni. Sőt a magyar filmpiac kedvéért felvett magyar csárdás hangulata teljesen kiesik a kompozícióból és zavarja a művészi élményt.

(VS)

A pacsirta dala. Cseh hangos film. A mindjobban fellendülő prágai filmpar érdekesebb dokumentuma ez a film. Kimondottan katolikus

és ez még érdekesebbé teszi. Művészi kivitelben első rangú ez a film, a szépsége azonban a már nálunk megszokott — középeurópai viszonylatban — katolikus filmek és irodalom színvonalán áll. Van benne ugyan néhány modernül és művésziesen megrajzolt jellem és néha a felfogásban is eléggé „merész”, azonban a megmotiválásban sok a lélektani bukfenc és „meg nem okolt homályosság”, ami nem tudja velünk elhittetni a megoldást és az átélést lehetetlenné teszi. Világnézetileg biztos ez a film, de megmotiváló eszközeiben következetlen. A pszichikai tényekkel pedig és a modern ember követelményével a katolikus filmnek is számolnia kell. Nem elég megnyugtató megoldást adni, hanem addig reális eszközökkel el is kell vezetnie a közönséget.

(VS)

Jozef Gregor Tajovsky: Bludencivci (Lázadók). A köztársasági ünnepek alkalmával a pozsonyi Nemzeti színház sorozatos előadásban hozta Gregor Tajovsky darabját. Nem irodalmi szempontból akarunk hozzászólni — mert nem igen érintette a darabot az isteni szikra — hanem csak dilettáns és sovíniszta felfogását akarjuk kiemelni. Őt képből kellene kikövetkeznie a nagy lázadásnak, azonban erre hiába vár az objektív hallgató. A lázadók semmi jellemvonása sincs a darab egyetlen személyében sem. A nagy hangú cím alatt egész mást csinálnak. Vagyis: a falu kőszája jegyzője, ki már a szociáldemokráciával kacérokodik, az elegáns képviselőbe öltözött parasztnak minden étkészre elfogyasztanak öt-hat magyart, panszlávizmszról álmodoznak és megijósolják a felszabadulást. Nem lázadó az a darab, hanem lázító. Minden mondatából a vak magyaryüület

izlik, de minden művészesség nélkül. Tele van légbőlkapott koholmányokkal, amik ellen fellázad az ember „humanuma”. Többek közt az egyik azt mondja: beteg volt a társam, de a magyar orvos nem gyógyította. Azt mondta, dögöljön meg az a ditszó. A szlovák irodalomban gyakori vonás ez a vak gyűlölet. Ez azonban nem jelentene semmit, hacsak nem azt, hogy az irodalmi felfogás még csak a Dugonics András-féle színvonalon áll. Azonban a modern és igazán értékes felfogás E. B. Lukač, Krčméry, Krasko stb. massze van a népszerűség és kultúra gyálázásnak ettől az ócska eszköztől. Mert, ha egy hordó tetején álló demagógtól hall ilyesmit az ember, naprendre tér felette. De, ha a művész tesz ilyet, kinek küldetésében benne van, hogy egy magasabb szintézisben közelebb hozza a népeket, és hozzá a nemzeti kultúra csarnokában, az író művész értékéről megvan a véleményünk. Nálunk is van ilyen. Tudjuk, hogy Herczeg Ferenc is kézzel lábbal „revizionista”, és esete az utána jóslás, de ez nem igen tartozik a magyar géniuszhoz. Tiszteljük a nemzeti érzést és becsüljük a sorsközösség mély értékét de csak akkor, ha nem önző és elvakult, vagyis, ha Masaryk eszméjének értelmében van: *nevelni lehet nemzetünket anélkül, hogy a másik nemzetet gyűlölnénk.* Ezt megtarthatná Gregor Tajovsky is, mint a republika hű fia. Szem előtt tartatná a szláv és magyar Középeurópa helyzetét, melyet elmergesíteni nem szabad. És ha gyáláz, jusson eszébe az, hogy a magyarság itt több, mint, a ki gunyolásra alkalmas alany, kibe irodalmi ihletében belerughat, mert több mint egy nép. Történelmi küldetése van, kit történelme arra determinált, hogy védje Európa

kulturáját, egy kiválasztott nép a Duna medencében, mely történelmi hivatását még most sem játszotta el.
Vajlok Sándor.

P. John B. Harmey C. S. B., a paulista atyák redfőnöke kérvényt nyújtott be az U. S. A. rádióbizottságához, hogy a paulisták által vezetett „WLWL New-York” leado hullámhosszának (1100 kilociklus) és adóképeségének (5000 Watt) megtartásával ezentúl egész nap működhessek, eddig u. i. csak d. u. 6-8-ig adhatott programot, amely időben legkevesebb ember hallgat rádiót. Ez az állomás nagy népszerűségnek örvend, mivel vallásos témákon kívül szociális és kulturális kérdésekkel is foglalkozik (természetesen a kat. világnézet alapján) és élénk kontaktusban van a hallgatóságával, nap-nap után rengeteg kérdést kapnak, amire azután rádión keresztül adnak választ, (olyan „Mit üzen a rádió” féle.) 60000 levél 100000 aláírója (és ezek 90% nem katolikus) kérte a „WLWL” állomás egésznapos adását. És ez készítette P. Harmey-t kérvénye beadására.

Az amerikai National Broadcasting Company 56 adója közvetíti a vasárnapi „katolikus órát”, 24 állomás a Missisipitől nyugatra, 32 pedig tőle keletre. Az U. S. A. 48 államából 34-ben közvetítik ezt a „kat. órát.” A program 1934 husvétjáig már össze van állítva.

Az uruguayi kat. nők nemzeti szövetsége által fenntartott „katolikus rádióórát” szeptemberben az új „Jackson-Rádió” vette át. A katolikusoknak hetenként 3 órájuk van, egy a predikációé, a második a levelezésre és rövid elbeszéléseké, a harmadikon pedig kiváló kat. személyiségek tartanak vallási, filozófiai és világnézeti témákról előadásokat.

Világosság

pedagógiai és iskolaügyi szemle.

A középiskolai beirafások eredménye az 1933-34. isk. évben.

Sinkó Ferenc.

A Právo Lidu a nyáron valamelyik számában leközölte a középiskolai beirafások eredményét, természetesen megspékelve a maga szűrös észrevételeivel a nemzetiségi és felekezeti iskolák felé. Korántsem akarunk vitába keveredni az érdemes kultúrorgánummal, azonban kötelességünknek tartjuk az adatokat átvenni a lapból s megtenni hozzá a magunk észrevételeit.

A jelentkezők száma a múlt évhez viszonyítva nem változott sokat. A tavalyi 27'381 jelentkezővel szemben az idén 27.609 van.

Annál érdekesebb a jelentkezők megoszlása országrészek szerint. — Ime:

Tartomány	tannyelv	felv. jelentkezett			elvégezte			felvettek		
		1931	1932	1933	1931	1932	1933	1931	1932	1933
Csehország	Csehszl.	8985	9944	10328	8688	9236	9475	8508	8627	9218
	Német	3418	3457	3218	3378	3387	3201	3363	3320	3124
Morvaország Szilézia	Csehszl.	5560	6009	5791	5295	5507	5349	5199	5256	5041
	Német	1718	1686	1668	1677	1677	1668	1650	1671	1042
	Lengyel	77	57	68	77	57	65	77	57	65
Szlovenszkó	Csehszl.	4605	4507	4392	4008	3743	3789	3907	3658	3708
	Német	382	284	329	357	249	318	357	248	239
	Magyar	739	697	665	655	599	575	644	561	549
Podk. Rusz	Csehszl.	269	298	358	196	223	255	193	223	252
	Orosz	313	316	340	273	287	277	273	284	271
	Magyar	120	126	152	105	81	111	105	82	111
Összesen:		26176	27381	27609	24709	25066	25058	24276	23986	24220

Legelső, amit észre lehet venni, hogy nemzetiségi iskolákon csökken a jelentkezők száma; emelkedést egyáltalán csak a csehországi csehszlovák középiskoláknál lehet látni. Nagyon kíváncsiak vagyunk, hogy mért nem fűzött ehhez a tényhez semmiféle megjegyzést a Právo Lidu?

Annál bővebb kommentálja azt a jelenséget, hogy a Morvántúli iskoláknál a jelentkezők nagyobb százalékára fette le a sikerrel a felvételi vizsgát, mint a szlovenszkóiaknál. A legnagyobb arányszámot a németek érik el Morvaországban és Sziléziában, utánuk a szlovenszkói németek jönnek, 96'7 %-kal,

majd a csehországi németek 96,5%-kal. Negyedik helyen a morvasziléziai lengyelek vannak 95,6 %-kal, ötödik helyet a morva-sziléziai csehszlovák intézetek foglalják el 92,3 %-kal, hatodik a csehországi csehszlovák intézetek 91,7 %-kal. Hetedik helyen vannak a szlovenszkói magyar intézetek, 87%
csak a nyolcadikon a szlovenszkói csehszlovák intézetek 82 %, kilencediken az orosz középiskolák, tízediken a ruszinszkói magyar középiskolák, az utolsó a ruszinszkói csehszlovák iskolák 71%.

A szlovenszkói és a ruszinszkói felvételi vizsgák rossz eredményeit azzal magyarázza az ujság, hogy a felekezeti népiskolák nem tudnak elég képzést adni a gimnáziumhoz. Ugyan lehetne mással is magyarázni, de sajnos több helyről hallani panaszokat, hogy a felvételre kerülő falusi iskolások nem állják meg a helyüket a vizsgán. Természetesen mi nem a Právo Lidu féle logikával következtetünk, s nem mondjuk, hogy a felekezeti tanítóink nem tanítanak jól, (bár sok fönkrement egzisztencia falál végső menedéket a tanítói lakokban, s így sok a selejtes elem is), azonban tény az, hogy sok helyütt nem járnak el kellő gondossággal, midőn a tanulóikat középiskolába bocsájtják. Vagy nem készítik elő, vagy nem beszélik le a nem oda valót. Fialat katolikus tanítóink feladatai közé tartozik ennek a hibának a lehető kiküszöbölése.

Békét !

Györfy Kálmán.

(Szavaló kórus):

Sötét szóló : Háború.

Sötét kar : Rémes lidérc, mely újra kísért Európa egén.

Világos szóló : Alig husz éve.

Világos kar : Ujságok trombitálták.

Kikiáltók üdvözölték.

Sötét kar : Háború !

Összkar : Háború !

Női kar : Fel védeni a hazát !

Világos kar : Milliók lábától dobbant a föld.

Sötét kar : Bömbölt az ágyú.

Világos kar : Robbant a gránát.

Női kar : Ropogott a gépfegyver.

Sötét kar : S milliók jajja sikoltott.

Világos szóló : Ottthon sirták az anyák

és lesték a levelet

és — a kenyérjegyét.

Női kar : Özveggy menyasszonyok

és árva gyermekek

várták a vőlegényt, apát. —

Sötét szóló : Hiába.

Mert valahol . . .

* Először az érszekujvári Prohászka Kőr szavalókórusa adta elő II. kongresszusunkon.

Női kar: rzzzzz . . .
 Sötét kar: Bum! Bum!
 Női kar: zzz . . .
 Világos kar: rapapapapa
 Sötét kar: Bum! . . . Bum! Bum!
 Közben V. szóló: Jaj Istenem!
 1. S. szóló: Anyám!
 2. S. szóló: Végem!
 V. szóló: Segítség!

Női kar: zrzz . . .
 Sötét kar: Bum. —
 Sötét szóló: egy emberirtó útközvetben
 lékaszálta őket a halál. —
 Világos kar: És milliók hulltak el így. —
 Női szóló: A házáért?!
 Összkar: Nem!!
 Világos szóló: Kapitalista érdekekért
 Női kar: Hogy fogyjon az emberirtásra gyártott árú,
 Világos kar: nagyobb legyen a piac,
 Sötét kar: és több legyen
 Összkar: a profit! —
 Sötét kar: És fizmillió ember bénája a harcnak
 Női kar: s az árvák és özvegyek megszámlálhatóan
 milliója sir és jajgat. —
 Sötét szóló: És hírek szállnak és varjak gyülekeznek
 az új csataterек fölé. —
 Világos kar: De mi kiáltunk,
 V. és női kar: és bátran kiáltjuk a Világnak:
 Összkar: Nem háborút!
 Sötét kar: Munkát!
 S. és V. kar: Megélhetést!
 Összkar: Békét akarunk!!!

Az egyes államok közoktatásügyi költségvetésének végösszegei.

Az itt közölt számadatok csak viszonylagos értékűek, mert kizáróan az állami kiadásokat tüntetik fel és nem nyújtanak felvilágosítást arra nézve, mennyit áldoznak az iskolák érdekében a megyék, városok, községek és a magánosok. Eppen ezért nem is szerepel köztük Angolország, ahol az oktatásügyi költségeit a grófságok (megyék) s a községek viselik s az állam csupán mint segélyező működik közre: sem pedig az Egyesült Államok, mert itt a központi kormány alig néhány iskolát segít, az iskolafenntartási költségeknek az a része viszont, amelyet a helyi érdekeltségek s a nagy alapítványok fedezni nem képesek, az egyes szövetséges államok költségvetési előirányzatában van szükségletül fölvéve.

Összehasonlíthatóság kedvéért a költségek svájci frankra vannak átszámítva, az országnevek mellett megjelölt árázlagértékében, de még így sem szolgálhatnak egészen pontos

tájékoztatásul, mert némely államokban a közoktatás költségein kívül még hol a vallásügyi, hol a szépművészeti, egészségügyi és a tudományok fejlesztésére szolgáló költségeket is felölelik.

	A teljes állami költségvetés végösszege	A közoktatásügyi költségvetés összege	Százalékos arányában
<i>Európa</i>			
Albánia 1930	31,638,026	3.423,336	10'8
Ausztria 1932	1,385.636,266	52.314,491	3'8
Belgium 1931	1,213.652,281	158.456,928	13
Bulgária 1932/33	286.453,405	35.223,184	11'5
Csehszlovákia 1932	1,421.103,070	154.665,347	10'8
Dánia 1931/32	322.999,249	65.818,655	20'9
Esztország 1931/31	120.758,960	19.464,220	16'1
Finnország 1931	540.470,000	83.332,500	12'4
Franciaország 1931/32	10,234.141,900	687.352,600	6'6
Görögország 1931/32	680.390,163	45.488,210	6'6
Hollandia 1930	1,470.695,998	331.731,711	22'5
Irország 1931/32	594.122,720	108.460,980	17'2
Izland 1932	8.630,500	1.546,520	17
Jugoszlávia 1930/31	1,218.673,678	79.628,847	6'5
Lengyelország 1932/32	1,412.817,846	200.501,811	14'2
Lettország 1931/32	172.922.750	21.134,292	13'9
Litvánia 1931	164.577,628	22.242,818	13'5
Luxemburg 1931	68.821,234	6.643,090	9'6
Magyarország 1931/32	593.739,402	87.610,786	14'7
Német-(Porosz) orsz. 1931/32	4,771.891,467	876.473,744	18'3
Norvégia 1931/32	336.862,870	50.164,394	14'9
Olaszország 1930/31	5,635.750,540	357.123,340	6'3
Portugália 1932/33	464.233,062	21.025,008	8'8
Románia 1931	1, 169.492,000	202.404,500	17
Spanyolország 1933	2,803.176,700	184.790,611	6'5
Svájc (Genf kant.) 1932/33	34.362,991	8.475,774	24'6
Svédország 1931/32	1,136.179,443	200.998,435	17'7
Törökország 1932/33	408.149,298	14.632,442	3'5
<i>Amerika</i>			
Argentína 1927	1,800.854,316	290.817,087	16'9
Bolívia 1930	89.363,040	8.189,153	9'16
Brazília 1931	5,582.637,600	263.821,600	4'7
Chile 1930	703.145,191	126.528,919	17'9
Dominika köztársaság 1929	72.432,862	8.258,926	11'5
Ekvátor 1931	62.911,261	8.501,008	13'3
Guatemala 1931	62.647,560	7.392,930	11'8
Haífi 1932	32.960,000	1.884,900	5'7
Honduras 1931/32	41.465,340	5.015,520	12
Kolumbia 1929	322.525,926	46.196,032	14'3
Kosta-Rika 1929	45.081,600	6.177,284	13'7

	A teljes állami költségvetés végösszege svájci frankokban	A közoktatásügyi költségvetés összege	Százalékos arányozám
Kuba 1930/31	395.900,226	72.774,222	18'3
Mexikó 1930	711.628,634	80.484,516	11'3
Panama 1931/32	94.997,500	17.659,265	18'6
Paraguay 1931/31	16.669,342	3.316,102	19'8
Peru 1930	264.039,260	37.155,030	18'2
Salvador 1931/32	39.856,300	4.551,400	11'4
Uruguay 1930/31	170.570,400	31.798,240	18'7
Venezuela 1930/31	176.494,280	9.308,367	5'2

Ázsia.

Ceylon 1929/30	205.113,360	21.717,360	10'5
Fülöp-szigetek 1927	202.304,318	22.362,668	11
Japán 1930/31	4.048.944,363	306.845,593	7'5
Palesztina 1930	62.403,600	3.588,875	5'7
Perzsia 1931/32	93.308,660	5.382,550	5'7
Sziam 1929/30	243.125,400	7.770,210	3'1

Afrika.

Egyiptom 1932/33	968.056,866	82.123,944	8
Kongo (belga) 1931	161.557,764	3.398,610	2
Orange 1930/31	670.383,750	30.590,590	4'5
Szudán (angol-egyipt.) 1929	170.670,200	5.446,980	2'6
Tunisz 1931	116.799,834	13.915,578	11'9

Oceánia.

Új-Zéland 1930/31	526.527,480	104.495,050	19'8
-----------------------------	-------------	-------------	------

(A genfi nemzetközi Nevelésügyi Hivatal közlése.)

Mit tehet a lelkész és a tanító a népegészségügy terén? — ezt a kérdést bemutatja a *Magyar Népegészségügyi Szemle* (előf. ára 28 Ké. Megr. az Új Élet kiadóhiv.-ban) novemberi számában Dr. Gergely Endre. A szerző rámutat, hogy orvosok és szakemberek hiányában, mily hatalmas szerep vár a nép megmentése, egészségének megőrzése terén a falu lelkészeire és tanítóira. Már a házasságkötés előtt segítségére lehet a pap a fiataloknak s a gyermeknevelésnél, ha a népegészségügy terén felkészül, megmentője lehet a népnek, célszerű oktatással megakadályozhatja a nagy gyermek-halandóságot, melynek a legtöbbször a higiéniai ismeretek hiánya az oka. A

tuberkulózis és az alkoholizmus leküzdésénél szintén hatalmas misszió vár a papra és tanítóra. Magasztos hivatás vár a papra és tanítóra a népegészségügy terén. Aki ezt nem látja be, az nem áll hivatása magaslatán, az nem értette meg az Idők szavát. A tanítónak és a papnak meg kell tanulnia az egészségtan szabályait és ezen a téren is a falu apostolává kell lennie. A cikk gondolatmenetéhez mi még hozzáfűzzük: a kat. akció munkásának ezen a téren is vezetnie kell. Beteg, tuberkulotikus, alkoholista emberek között nehéz lesz világi apostolokat találni. A népegészségügyi munka előfeltétele a kat. akciónak. Vasárnapi iskolánkban ne hanyagoljuk el!

Az ifjúság harcias nevelése ellen Fr. Stratmann O. P. így ír: A katonásdi játék, a játszótársaknak valamely „ellenséges” nemzet nevét viselő csoportosítása, tudatosan vagy öntudatlanul a gyermek támadó ösztöneit kelti életre és erősíti. Ezeknek a „harci játékoknak” az a mottója, hogy a gyermeket hozzászoktassák, hogy csak azért tekintse ellenségének, a másik embert, mert az, — sajnos, — más országban született s hogy e „játék” közben megtzlelje a hatalmaskodás és az önkény ösztönrel teljes illúziót tekintet nélkül a mások jogaira és igazságaira. *A gyermeklélek e mesterséges és erkölcsstelen elvadásításának egyszer már véget kell vetni s minden ilyen szerű kísérletet száműzni kell a pedagógiából, természetesen, — ha a pedagógia becsületét többre tartjuk a rejtett uszításnál.*

Nemcsik Valter O. S. B. írja: A Békesség szolgálatába kell szegődni minden fiatalnak, át kell értenie Szent Agoston szavának jelentőségét: „Békét akarsz? Cselekedjél igazságot!” Eppen ezért nekünk magunkat nemcsak jótekonyságra, karitászra, hanem szociális gondolkozásra, az igazságosság alázatos szeretetére kell nevelnünk. Az Igazi szeretet nem mint koldust tekintli felebarátját, akit meg kell szánnia, hanem minttestvért, akit jogos pozíciójába, az őt megillető életkörülmények közé kell helyezni. A mi békeségvágyunk nem érzélgős ábrándozás egy utópisztikusan kiszínezett jobb jövő után, hanem az önfegyelmzés, munkavállalás, önzetlen segítés akarás lelki erőinek beállítása a proletárok megváltásának művébe. A békéhez az út az igazságon vezet keresztül. A társadalmi békét csak szociális igazságszolgáltatással lehet megteremteni.

La Jeunesse et la Paix du Monde címen egy francia békeszervezet alakult, amelynek célja, hogy a serdülő ifjúságot a katolikus pacifizmus szellemében nevelje s hogy nemzetközi szervezetek kiépítése útján a nevelők, de főképpen a szülők figyelmét felhívja annak fontosságára, hogy a béke érdekében szükséges az ifjúságot mindennemű „harcias” befolyástól távol tartani. Ehhez hasonló szervezet alakult, ugyancsak katolikus vezetés alatt, Hollandiában is. Ez a szervezet évenként „békenapokat” rendez. Kladványal német, angol és francia nyelven is megjelennek. *(Korunk Szava)*

Tanítók, papok, orvosok és népnevelők figyelmét felhívjuk az októberben Erdélyben megindult Népegészségügyi lapra a „Magyar Népegészségügyi Szemlé”-re. A falusi nép vezetői népnevelő munkájukban igen nagy hasznát veszik. Egy évi előf. 28 Ké. Szlovenszkió kiadóhivatal az Új Élet kiadóhivatala. — Községi könyvtáraknak is ajánljuk. — Mutatványszámot készséggel küld a kiadóhivatalunk.

A gyermek és a nagy politika. Az amerikai katolikusok világbéke szervezetéhez csatlakozó szülők gyermekei — a japán—amerikai feszültség kritikus napjaiban — egy egész kis hajórakomány játékszert küldtek a japán gyermekeknek. Ez a kedves békemanifestáció mind Amerikában, mind Japánban óriási feltűnést keltett. Lehet, hogy sokan, főképpen a zordon harciasság hívei, ebben a gesztusban valami nagy gyermekiességet látnak, ami méltatlan a nemzeti önmegbecsüléshez. Azonban, akik ebben mosolyogni valót látnak, gondoljanak Jézus szavára: „Ha nem lesztek olyanok, mint a gyermekek, nem juttok be a mennyeknek országába . . .” *(Korunk Szava)*

Szerkesztői üzenetek.

Örömmel jelenthetjük olvasóinknak, hogy lapunkat következő számunktól kezdve a Sajó-Vidék nyomdávalaltal új típusú, nagy szedőgépjén szedjük — **Mindazoknak**, akik a karácsonyi ünnepek és az új év alkalmából szerkesztőségünket, nagy szedőgépjén szedjük — **Mindazoknak**, akik a karácsonyi ünnepek és az új év alkalmából szerkesztőségünket, nagy szedőgépjén szedjük — **Érdeklődőknek**: Málnási Odón dr. nagy tanulmányát eredeti bejelentésünket módosítva, csak februárban közöljük, mivel ennél már az új szedőgép belünya-gát akarjuk használni. — **Parna Mária**, Naszvad: nézetét osztjuk. A jövőben vigyázzunk erre is. — **Balás Imréné**, Kékkő. A lapot és a címeket köszönjük. A közeljövőben már több irodalmat is hozunk. — **Végh L., Komárom**: Az új címeket köszönjük. A januári szám miatt intézkedtünk a kiadóhivatalban — **Fodor Ernő**, Esztergom: Lapját köszönjük. Szívesen várunk a megadott címre megindítottuk a lapot. A felvetett kérdést programba vettük. — **Eperjessy I.**, Szepsi, **Lelovics S.**, Taksony: A kért dolgok rövidesen mennek. Kís türelmet kérünk. — **S. Károly** Tólmegyer: Lapját köszönjük: 1. Lapunk az új szedőgép beállításától (febr.) kezdve pontosan minden hó 15-én fog megjelenni 2.) ezen dolgozunk. — **Bartosik Ilona**, Dunaszerdahely. Lapját köszönjük máskor is kérjük figyelmeztetéseit. — **Pusztai K. József**, Pozsony: Lapját és munkáját köszönjük. Lap az adott címekre megy. Kéziratát csak küldje be, őszinte kritikát írunk majd, vagy lehozzuk. Üdv. — **Hrotko Endre**, Komárom: a lapot köszönjük. A jövőben minden hónap 15-én jelenünk meg. — A kiadó hiv.-nál intézkedtünk. — **P. Lukács Mansvét O. F. M.** Szárhegy: Kiadóhivatalt intézkedtünk. Cikk rövidesen okvetlenül jön. Nagy volt

a kézirat torlódás. Üdv. — **Bergou Imre**, Olmütz: a cikkek lassanként jönnek, mivel a fordítás nagy munka. Pujman könyvét kérjük. — **Sok üdv.** — **P. Mária**, Naszvad: Lapját köszönjük. Igyekezzünk eleget tenni kívánságának. — **H. B. Komárom**: Féja Géza cikkével 100 százalékban azonosítottuk magunkat. Mi csak igazi nagyságokat helyezünk a piedesztálra, aki ezt nem érti meg, az nem ismeri a fiatalság lelkét. — **Előfizetőink** figyelmét ezúton is felhívjuk, hogy lapunk I. és II. évfolyamainhoz egységes bekötési táblák kaphatók **Bulicka Ede** könyvkötészetében **Košice-Kassa Sándor u. 14.** egész szásonban á. 6⁵⁰ Kč. + portó költség. 3⁵⁰ előzetes beküldése mellett. — **A kötési tábla** kötéssel együtt 9⁵⁰ Kč. + portóköltség. — **R. F. Diószeg**: 1933. év rendezve. — **Cz. Miklósné** Kassa: Nb előfizetésük rendezve van. — **Craus S.** Miskolc: Postafiókól **Košice**, **Mikes Kelemen u. 6.** — **Többeknek**. Elmúlt évi első számunk teljesen elfogyott. — A többi számokból még van. — **Sz. Anna** Székesfehérvár: 3 P. a hátrálék. — **Testnevelés**. A kért és meglévő számokat újból elküldtük.

Sajtóalapra: **Bene András** Licze 5, **Verner Arthur** Alajos **Luciabánya** 10, **Blunár Ferenc** főbánya mérnök **Luciabánya** 20, **Sinko Károly** nsp. **Slov. Megyer**, 10, **Dr. Lazik Ambrós** Nagyszombat 10, **Mailier Antal** Pozsony 10, **Haraszthy György** Hinaj 5, **Bodnár Margit** Eperjes 10, **Vojtech Aranka** ny. ig. tan. **Aranyosmarót** 5, **Salamon Lambert** Budapest 4P., **Özv. Kovács Istvánné** ny. tan. **Várkirályfa** 20, **Juhász Ferenc** pléb. **Kerf n/O.** 10, **Muck Sándor** banktisztv. **Ipolyság** 20, **Dr. Fábiani Antal** kanonok **Rozsnyó** 20, **Nágai Erzsébet** Nagymihály 20, **Lágyi táv. főfelügyelő** **Nitra-Zobor** 20 Kč.

Felhívás.

Az Új Élet mai számához az »Ifjuságunk«-at mellékeljük. Az »Ifjuságunk« mint a földműves- és munkás-ifjuság havi közlönye jelenik meg s ennek megjelentetését az országos kat. tanügyi tanács a legszükségesebbnek tartotta. A lapnak csak 6 Kč. az évi előfizetési ára. Remélni merjük, hogy a mutatószámátolvasása után Ön is megrendeli ezt a lapot is s ezzel elősegíti ezen hézagpótló közlöny erőteljes megjelenését is. A lap az Új Élet testvérlapja.

Várjuk nb. értesítését

Katolikus üdvözlettel

az IFJUSÁGUNK és az ÚJ ÉLET
kiadóhivatala Rožňava-Rozsnyó.

Az 1933. évi tartalomjegyzéket technikai akadályok miatt februári számunkhoz mellékeljük.

**Kegyűrtárgyak, Imakönyvek, szobrok, templomfelsze-
relési tárgyak, fali szeniképek, elmélkedő könyvek**

Ribár A. kegyűrtárgy és kat. könyvek üzletében **Košice-Kassa. Mészáros u. 12.**

Kölcsönök Kongruát élvező lelkészek, def. áll. városi, köz-
ségi tanárok, tanítók és nyugdíjasoknak kényel-
mes havi törlesztésre, minden ingatlan biztosíték nélkül, kezesekkel és
anélkül, vagy életbiztosítással kapcsolatban, olcsó kamat mellett gyorsan
és előzékenyen folyósíttatnak.

Kölcsönök államépítészeti sorsjegyekre és egyéb érték-
papirokra, életbiztosítási kötvényekre a legnagyobb
kurzus szerint. Azok vétele, eladása részletfizetésre is!

BUDAY VINCE Nové Zámky—Érsekújvár.

Hitel és bizt. irodája. — Postaút 21.

Írásbeli érdeklődésekre részletes információ és általános nyomtatott kölcsönfeltételek
Kč. 3 válaszbélyeg ellenében.

Buliczka Ede könyvkötészete

jutányos áron vállalja könyvek bekötését. Az Új Élet I. és II.
évfolyamához egységes bekötési táblákat szállít.

(lásd szerk. üzenetünket)

Košice—Kassa, Sándor u. 14.

Telefon: 2036.

Szülők, tanárok, cserkészvezetők, fiatalok!

Dr. P. Olasz Péter S. J. könyvei:

1. A serdülő fiú a magyar regényben.
38 nagyjából újabb magyar regény
értékeit tárja föl rámutatva a serdülő fiú
művészi és lélektani alapokon nyugvó
ábrázolásaira. **Ára 18-20 Kč.**

2. Fiú, légy férfi! 3. kiadás (8 ezer).
A 13-16 éves fiú önévelése élénk, vál-
tozatos fejezetekben. **Ára 6-50 Kč.**

3. Az új férfi. (3 ezer). Az Erdélyben
két kiadást ért és 4500 példányban el-
tögyött „A mai férfi életútja” c. munka
lényegében átdolgozott új kiadása. A 15-21
éves fiúk részére készített önévelési
tervek. **Ára 6-50 Kč.**

Megrendelhetők a „Szent József”
könyvkereskedésben Bratislava (Pozsony)
Lőrincapu utca 3. sz.

Könyvujjdonságok:

Papini: Gog	18—
Tormay Cecíl: Ősi küldött. Kötve	38—
Hvozdzik: Magyar-szlovák részletes szótár. Füzve	75—
Migzay: A marxizmus csödjé	24—
Varga László: Új társadalmi rend felé	3—
Stuhlmann: Az ifjúkor lélektana	24—
Farkas Gyula: A magyar irodalom története	21-50
Eckhart Ferenc: Magyarország története	21-50
Wells: Mi lesz holnap. A jövő regénye	31-20
Móra Ferenc: Ének a búzamezőkről. Kötve	36-40
Tamási Áron: Ábel az országban. Kötve	26—
Dr. Wick Béla: Kassa régi siremlékei. XIV—XVIII. század.	40—
Mauriac: A Frontenac misztérium	13—
Reinach: A művészet kis tükré. Kötve	26—
Ezen árak portó nélkül értendőek (csomagportó 4— Kč).	

Jaschko és Társa könyvkereskedése

Košice (Kassa). Fő utca 63.

Szerkesztésért és kiadásért Dr. Suhaj Béla felel. — Nyomja és kiadja a
Sajó-Vidék nyomdavidallat Rožňava-Rozonyó, Fő tér 4. Telefonszám: 71.

Újságbélyeg használata a kassai posta és távirtda igazgatóság által
86.098—IV.—1931. szám alatt engedélyezve.